

קול התאחדותינו

יו"ר ע"י התאחדות האגרכים דחסידי סאטמאר

בגשיאות כ"ק פון רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

לרגל מלאת כ"ח שנים להופעת גליונינו:

בן שלשי"ם לכח

בלב מלא שמחה והתרוממות הנפש, פוסעים אנחנו לשנת השלשים למקראי קודש, ובשער בת רבים נישא אלומות גודש, בשבח והודאה להשי"ת על אשר הגיענו עד הלום, זה כ"ט שנים להוציא לאור גליונינו נופך ספיר ויהלום, דברי מוסר וחסידות ב"לקח טוב" ערוכים וסדורים, וגם חיוזק ב"תורה ותפילה" מלוקט מספרים, דברים ערבים ומתוקים מ"דבש תמרים", וגם לרבות "לקיטת תמרים" לקוטי בתר לקוטי אשר בספרי קודש פזורים, הרואה אומר ברקאי ו"קדוש יאמר" לאלה הדברים, כמו כן סיפורי קודש אשר "בשפתי צדיקים" אמורים, וב"לשון חכמים" שגורים, עוד בו "פרפראות לחכמה" להתענג בדברים יקרים, "דורש טוב" דברי אגדה ודרוש שזורים, כולם מתענגים מהמדור "פינת יקרת" ידיעות וענינים נפלאים מלוקטים ומבוררים, וב"שבחי הרמב"ן" על זאת שבחו אהובים המאמרים, ואף גם זאת "הוקים להורותם" בהלכות ודינים אשר בפרשה נזכרים, שואל כענין "ומשיב כהלכה" שנתלכנו בבי מדרשא במסגרת השיעורים, ובמדור מיוחד "הלכה ברורה" בהלכות סת"ם להיות זהירים, כמו כן ב"לוח החילולא" תולדותיהן של צדיקים ומעשיהם הישרים, ובימי חגים וזמנים "דבר בעתו" בקדושת ימים המאירים, ברכה קובע לעצמו שאנו זוכים להעלות על "שולחן מלכים" שיחות קודש ממרן רבינו שליט"א אביר הרועים, ו"דברות קודש" שהשמיע בקול הוצב ותוכחת מוסרים.

ובכן הזמן גרמא ביומי דחנוכה אשר נקבעו להודות ולהלל בשבח ושירתא, חובה נעימה עלינו לתת הודאה על העבר בהני מילי מעלייתא, ואף גם זאת כאשר בדברי חז"ל איתא, "הרואה נר חנוכה צריך לברך" כוונתינו על גליונינו אשר מופיע זה כ"ט שנים כולן שוין לטיבותא, וכל העם הרואים את הקולות" מדי שבת בשבתא, מברכין עליו ברכת הנהנין וברכת התורה ביקר ורבותא, וכל רואיהם יגילו לאורו בשמחה ובחדוותא, בהתענג נפשם כראותם פארה הודה וזיו הדרתא, ועל כן הרואה נר זה של תורה המאיר ובא מתחילת זריחתא, עד היום הזה לעילא מכל תושבתא.

והננו לסיים מעין הפתיחה, בתודה והלל ערוכה, וכפינו פרושות בשיר ושבחה, קדם אלוקי המערכה, על אשר זיכנו עד עתה להוציא לאורה מתוך רב הצלחה, וראינו בעבודתנו סימן ברכה, כה יתן ה' וכה יוסיף שנוכה עוד רבות בשנים להמשיך בעבודת הקודש ברכי' והמשכה, לרומם קרן התורה והחסידות אלף פעמים ככה, ולהשקות הצמאים לדבר ה' בלי קצבה והערכה, ולפאר קרן קהילתינו כדת וכהלכה, מתוך תענוג ונחת והרווחה, עד ביאת מלכא משיחא, עם מלכינו מרן רבינו שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

תוכן הענינים

- א. לקח טוב.....
- ב. דבש תמרים - לקיטת תפלים.....
- ג. קדוש יאמר.....
- ד. בשפתי צדיקים - לשון חכמים.....
- ה. פרפראות לחכמה - דורש טוב.....
- ו. פינת יקרת.....
- ז. שבחי הרמב"ן.....
- ח. הוקים להורותם.....
- ט. ופשיב כהלכה.....
- י. הלכה ברורה.....
- יא. לוח החילולא.....
- יב. דבר בעתו.....
- יג. שולחן מלכים.....
- יד. דברות קודש.....

לשמך בכל עת

מינה לא תזיע

צו יעדע צייט א ישועה

להכנסת מודעות, מול טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להדיר אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש הי"ו

052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

קהל
יטב לב
ד' סאטמאר

מייסדה לוי רביצ'ה זצ"ל
מנצח

מקום מולד אדמו"ר דגור
סאטמ

Central Office: 58 Lee Ave. Brooklyn NY 11211 Tel. 718-302-6720 / Fax. 718-486-2473

<p>מרת ספיר 1700 Perry Ave</p>	<p>אריאל אהרן 500 Fiddlers Ln</p>	<p>חורא עמר 114 S. 14th St</p>	<p>עמר עמר 500 Fiddlers Ln</p>	<p>דבס אריאל 500 Fiddlers Ln</p>	<p>בית הירש החדול 114 S. 14th St</p>	<p>מרת ארי 1700 Perry Ave</p>	<p>מרת ארי 500 Fiddlers Ln</p>	<p>מרת ארי 500 Fiddlers Ln</p>	<p>מרת ארי 500 Fiddlers Ln</p>	<p>מרת ארי 500 Fiddlers Ln</p>	<p>מרת ארי 500 Fiddlers Ln</p>
------------------------------------	---------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	--------------------------------------	--	-----------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------

בה

סדר הזמנים

בצל הקודש של עטרת תפארת ראשינו

כ"ק מחז רבינו הגה"ק שלט"א

הַדְּלָקָה בְּרוּחַ חַמּוּכָה

בשיר ורננים ואמירת
דברות קודש ברוב עם הדרת מלך

מודע"ש"ק, מקץ

נר ד' דחנוכה

בשעה 9:30

יום ה' מקץ

נר ה' דחננא

בשעה 9:00

סידורו של שבת

שב"ק פרשת מקץ - שבת חנוכה - ראש חודש טבת

מנחה עש"ק - בשעה 5:00
45 מינוט אחר זמן הדלה"נ

45 מינוט אחר זמן הדלה"נ

עריכת שלחן המדור

בקרב כל הקהל הקודש אנ"ש זקנים עם נערים

בשעה 9:15

שחרית יום שב"ק

בשעה 9:15

תהלים שב"ק בבוקר

בשעה 7:15

מנחה ומעודה שלישית - בשעה 5:00

45 מינוט אחר זמן הדלה"נ

הנהלת המקלה

ליקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים, ע"ד מוסר וחסידות נאמרים

ע"י מידת אמת זוכים לכל הטובות בזה ובכא

אם כנים אתם אחיכם אחד יאסר בבית משמרכם ואתם לכו תביאו שבר רעבון בתיכם, ואת אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דבריכם ולא תמותו ויעשו כן. "כנים" רומז על מדת האמת, מלשון 'כן' בנות צלפחד דוברות, ו"אחד" הוא היצחק, על שם שהוא יחיד אצל האדם עד י"ג שנים, כי מאז והלאה נלווה אליו היצר טוב ורמז כאן הכתוב, שיוסף הצדיק לימד לאחיו איך לכה לבחינת אמת, ואמר להם: אם כנים אתם, אם תרצו לכה למדרגת אמת, תעשו כן: **אחיכם אחד' הוא היצחק יאסר בבית משמרכם**, כלומר, תאסרוהו ותקשרוהו במשמרת למשמרת, בעשיית גדר וסיג לסיוג, ואתם לכו הביאו שבר רעבון בתיכם, היינו, אז כשלא תקלקלו במעשיכם הרעים תוכלו להביא שבר רעבון בתיכם ולא תקופח פרנסתכם, ויהיה לכם שפע פרנסה וכל טוב, ואת אחיכם הקטן' הוא היצר טוב, שנקרא קטן ודל 'תביאו אלי' תשעבדו אלי, ויאמנו דבריכם' תבואו לבחינת אמת, ו'לא תמותו' בעולם הבא. ויעשו כן' היינו, לשמוע לקול מוסר.

הרה"ק הרר"ה מרימאנוב זי"ע

כל דור יש בחינת מכירת יוסף, ולראות זה לא היה מבוך

ויאמר איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו. "איתא בספרים שהשש אלפין רומזים על שתא אלפי שנים, [שכל] מה שעברו על בני ישראל הוא בשביל מכירת יוסף שכל דור ודור יש מכירת יוסף, היינו שיש צדיקים בעולם, ובני אדם אינם מאמינים בהם ומתנגדים עליהם, ובאם שכל העולם היו מתרבים בצדיקים, היו מביאים את העולם לתכלית השלימות והיתה תקומה בעולם. וזה בכל שית אלפי שנים, אפילו דורו של נח בכלל, לפי שבדור ההוא היה המבול, ואם היו מאמינים ויה נח הצדיק מורידם בדרך ישרה, והבין."

נמטע שעשועים ולהרה"ק רבי נתן נטע מחלעם וללה"ה, תלמיד הרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע, הרה"ק רבי מרדכי מנעשכין זי"ע, ותלמיד להרה"ק החוזה זי"ע ומהותנו]

כל פחד הוא מטמון שע"י אפשר להגיע ליראתו ית'

ויראו האנשים כי הובאו בית יוסף, ויאמרו על דבר הכסף וגו'. וינשו אל האיש אשר על בית יוסף וידברו אליו פתח הבית. הגה בכאן יפלא הפלא ופלא על תיבת 'פתח הבית' שאין לו שום ביאור. וע"י במדרש. וי"ל לפענ"ד מה שהנני ה'

בזה ברחמיו וברוב חסדיו, כי ידוע בשם אא"י (הבעש"ט הק') נ"ע, כי כל היראה היצונית הבאה לאדם, הוא כדי לעוררו שיבוא ליראה הרוממות יראה פנימית ועיקרית, כמבואר בספד"ק של הכהן הגדול באריכות, שכל היראות הוא התלבשות מן יראה עילאת, עיי"ש.

והנה בתחלה כתוב: 'ויראו האנשים' וכו', היינו שהיה להם יראה היצונית. וזה י"ל שמרמז הפסוק: וידברו אליו פתח הבית, היינו 'בית' הוא יראה אמיתית, והוא שדברו הם מענין יראת היצוניות שהוא 'פתח', שעל ידו באים ל'בית' שהוא יראה עיקרית כנ"ל. והוא שרימו להם האיש באומרו: 'אל תיראו' משום יראה היצונית זו, 'כי אלקיכם ואלקי אביכם' לגדול צדקתכם 'נתן לכם מטמון', היינו שהוא מתנה וחסד הש"י שנתעורר עליכם יראה זו, כדי לבוא לאמיתות היראה הטמונה בתוך היראה זו בהתלבשות מעילא לתתא, והמשכיל יבין.

דגל מחנה אפרים

ע"י מידת ענוה זוכה האדם להיות עבד להש"ת

האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יחיד לי עבד. עיקר המדות היא מדת הענוה, דאי לאו, אומר הקב"ה: 'אין אני והוא יכולין לדור בעולם'. והנה, 'גביע' רומז למדת הענוה, כי כאשר רוצים לערות מכלי אל כלי, צריך שיהא הכלי שמערה לתוכו נמוך, דבלאו הכי אי אפשר לערות לתוכו. וגביע הוא כלי שהדרך לשפוך בתוכו. וזהו שרמז: 'האיש אשר נמצא הגביע בידו' ברשותו, רוצה לומר שמתנהג במדת הענוה, ולבו ברשותו, שאינו מתנאה, 'הוא יחיד לי עבד', פירוש, הוא זוכה להיות עבד להבורא ית"ש.

אילנא דחיי

ההכנעה לפני הצדיק תנאי לכל קבלת הטובה

בשם הרב הקדוש מו"ה משה ליב זצלה"ה. האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יחיד לי עבד. גביע הוא כלי המקבל מכלי המושפיע השופך לתוכו וצריך שיהיה הגביע למטה בידו מהכלי השופך ממנו כי אם יאחזנו מלמעלה איננו יכול לקבל בתוכו. ואם הוא בבד' זו יכול להיות עבד להקב"ה כנ"ל. 'זכן' הוא בכל הענינים בקבלת פני הרב ללמוד ממנו אם הוא בבחי' כלי ריקן אזי יוכל לקבל. וזה שכתוב בקבלת התורה 'ויתיצבו, בתחתית ההר'. פי' 'ויתיצבו' בזה היה להם מעמד ומצב לקבלת התורה מה שהיו בעיניהם שפלים וגבוים בתכלית הענוה 'בתחתית ההר'.

תפארת שלמה

לִפְתָּח יוֹסֵף יָדִים גְּבוּחוֹת אֵינֵנִי
בְּהִנָּה וְהַפְלִיחַ עֲמֹדֵי עוֹלָמִים
הַצְרִיכִים חִיּוּק כָּל הַיָּמִים

תורה ותפילה

זהרורי אורה
מספרים הקדושים
בפרשה יפה נדרשים

תורה

כדי להכנים בקרבן קדושתו ית' אין די רק להיות סור מרע,
אלא צריך דייקא לקדושת התורה

בעסק התורה להכנים בלבן קדושתו יתברך. כדאיתא אשרי האיש אשר לא הלך למרמיאות וכו', ובדרך חמאים לא עמד זה כו', שמא יאמר אדם כו', אלך ואתננה בשינה תלמוד לומר ובתורתו יתנה יומם ולילה, דהיינו שמצד שמטהר לבבו מיצר הרע עדיין לא יקנה קדושתו יתברך. רק על ידי עסק התורה שמכנים קדושה בלב, כי זהו תכלית רצונו יתברך להכנים בלב מאמר אנכי שהוא ידיעתו יתברך. ורש"י פירש על פסוק 'אלה שני בני היצהר', קרן כהונה ומלכות הנמשחים כו', והוא גם כן מרמז על ב' בחינות הנזכרות, כי 'מלכות' מרמז על כח דברי תורה לנקות ולטהר הלב מיצר הרע, כי מלך מרמז על הלב ודוד המלך ע"ה הוא הלב מכל ישראל והוא הגבר שהקים עולה של תשובה שהוא לטהר חלל השמאלי שבלב משאור שבעיסה השוכן שם. ואיתא בספר יצירה לב בנפש כמלך במלחמה. ו'בהנה' מרמז על עסק התורה לידיעתו יתברך שמו שייכנים קדושה בלב חכם לימינו כו', ומלכות השמונאים כוללת שני מדרגות עסק התורה, כי היו כהנים וגם מלכים כו'. פרי צדיק

בהפטר שבת חנוכה 'והנה מנורת זהב כלה וגולה על ראשה ושבעה נרותיה עליה' וגו' 'ושנים זיתים עליה' וגו' ובפסיקתא 'והנה מנורת זהב כלה זו כנסת ישראל וכו' וגולה על ראשה זה הקב"ה וכו', היינו כי מנורה היא הכלי המקבלת השמן בתוכה ומרמזת על כנסת ישראל המקבלת השפעת הדברי תורה מהקב"ה, וזהב מרמז שעוסקים בתורה עם יראת שמים, כי זהב מרמז מדת היראה כידוע כו', וכן השמן שהיא חכמה כדאיתא הוא תוך המנורת וזה שהוא האשה יראת ה' דכנסת ישראל נקראה כן. וגולה על ראשה מרמז על הקב"ה שמשפיע להם הדברי תורה כו'. ושנים זיתים עליה אחד מימין הגולה ואחד על שמאלה מרמז על שני אופני השתדלות בתורה. האחד על שמאלה מרמז על עסק התורה לעקר ולשרש את היצר הרע מחלל השמאלי שבלב ולזכך ולטהר את הלב כסיל מרצוניות וחמדות עולם הזה. ואחד מימין מרמז שאף שמטהר לבו מתאוות וחמדות עולם הזה צריך להשתדל

תפילה

אור שבת ואור חנוכה הם מבחינת לעתיד לבא אשר כל
ענינו ועבודתנו יהיה 'הלל והודאה לחש"י'

ומעש"ט ותרי"ג מצות בעוה"ז הוא להשיב ולכוון המקדש על מכונו כאשר זה יהי' בזמן המשיח ב"ב. וז"ש ויהי אור זהו אורו של משיח. ואמרו חכז"ל גנוז לצדיקים לע"ל ר"ל לצדיקי הדור להאיר באור הקדום בכל ימיהם והוא האור בשבת וחנוכה וזה שאמרו קבעום כהלל והודאה שהמשיכו בנר חנוכה האור הגנוז מז' ימי בראשית מה שיחי' כן לעתיד רק להודות ולהלל כנ"ל:

תפארת שלמה

כל החשפעות טובות נמשכות בכח המאה ברכות

ויפתח יוסף את כל אשר בהם וגו' וכל הארץ באו לשבור אל יוסף וגו'. יש לפרש בזה בדרך רמז על דרך מאמרם 'אל תקרי מה אלא מאה' והיינו מאה ברכאן שצריך לברך בכל יום וכבר זכרנו לעיל כי שורש ומקור כל הברכות הוא בסוד מאה ברכאן שמשם נפתח ונמשך מקור הברכות וכל הברכות נמשכים משם, וזה יש לומר שרימזו בזה ויפתח יוסף את כל אשר 'בהם' אותיות 'במה' היינו כל שהוא נכלל במה שהוא במאה ברכאן, יוסף הוא שפתח אותו מקור כל הברכות שעל ידי הוא נזון כל העולם והבן.

דגל מחנה אפרים

וקבעום כהלל והודאה, נקדים דברי הרמב"ן ז"ל סוף פ' בא. וז"ל וכוונת כל המצות שנאמין כאלהינו ונודה אליו שהוא בראנו והוא כוונת היצירה שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה ואין לעליון בתחתונים חפץ מלבד זה שידע האדם ויודה לאלהיו שבראו וכוונת רוממת הקול בתפלות וכוונת בתי כנסיות וזכות תפלת הרבים זהו שיחיו לבני אדם מקום יתקבצו ויודו לאל שבראם והמציאם ויפרסמו זה לזה ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו וכו'. ולכאורה צריך להתבונן בדבריו הלא יש תרי"ג מצות וסודם ותיקונם אשר בהם נברא העולם. אך הענין הוא כפי מה שאחזק"ל כי שמו של משיח קודם למעשה בראשית, ויהי אור זהו אורו של משיח. כי עתה באורך הגלות עדיין היצהר"ר מורקד בינינו והבחירה חפשיה להטות לבבו לטוב ולהיפך כו' אבל לעתיד הנה רוח הטומאה יעביר מן הארץ וכבר יתוקן הכל על מקומו ככתחלה ולא יסאר לצדיקים עבודה אחרת וזאת להודות ולהלל לשמו הגדול אשר ינטלם וינשאם כל ימי העולם והוא באמת תכלית המכוון בבריאה מאז בתחלה. וז"ש שמו של משיח קדם למע"ב כי כל גלגלי מצות

דבש תמרים

פנינים יקרים, פלאר חפזה שרים, רבותינו הקדושים עצי התמרים

שלם עד שימחה זרעו של עמלק, כי נעלם אות אי מכסא ואותיות ויה משם הווייה, ווייש כי בחר הי בציון, ואז יהיה אותיות אוייה למושב לו שיהיה כסאו שלם ושמו שלם, כי ישוב האי לכס ויהיה כסא, ושם הווייה ביה יתמלא באותיות ויה ויהיה שלם, וזהו שאמר פרעה אל יוסף אחרי שהודיע אלקים אותך, ר"ל אותך דייקא, מפני שהיה רצונו של מקום להודיע בעולם, לכך סיכב כל זאת, וע"כ שאין חכם ונבון כמוך כנ"ל, אבל פרעה היה מיצר ודואג שעייז יתרבה כבוד שמים בעולם, ולכן אמר

כולנו בני איש אחד נחנו. ובמסורה גי פעמים נחנו, כולנו בני איש אחד נחנו, נחנו נעבור חלוצים, נחנו פשענו ומרינו, ויבואר על פי דברי הגמי דדורו של שאול היו צדיקים, ועיי שהיה בהם דלטורין יוצאין למלחמה ונופלים, ודורו של אחאב שעבדו עבודה זרה ועיי שלא היה בהם דלטורין והיה בהם אחדות יוצאין למלחמה ונוצחים, ועפי"ז מבואר כולנו בני איש אחד נחנו, דהיינו דיש ביניהם אחדות בדרך אחים ולכן אם כי נחנו פשענו ומרינו, מכל מקום נחנו נעבור חלוצים, ר"ל שנוכל לילך למלחמה ולנצח, דכין דיש אחדות יכולין לנצח במלחמה כאמור.

(ישמח משה)

ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך. וצ"ב מה חכמה יש בזה כיון שבא לו הידיעה משמים, ונראה שפרעה הבין כי מן השמים היה הענין עבור יוסף כדי להודיע טבעו בעולם, ולכן לא ידעו החרטומים לפתור החלומות כי אם יוסף, ובוודאי לא לחינם בחר הי בו דייקא, דבוודאי הוא חכם ונבון מפני שאין הקב"ה משרה שכירתו אלא על חכם וכו' כידוע מאמרם ז"ל, ועייז יהיה קידוש הי בעולם ויתגלה כבודו, והנה כתב המהרש"א לבאר הכתוב כי בחר הי בציון אוה למושב לו, דהנה כתיב כי יד על כס יי וכו' דכביכול אין השם שלם ואין הכסא

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותיה ק' עצי התמרים

בטחנו של יוסף הצדיק היה בשלימות ולא סמך כלל במחשבתו על שר המשקים

והי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם והנה עומד על היאור. ובמדרש (רבה פ"ב) אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף, ולא פנה אל רהבים, ע"י שאמר לשר המשקים (לעיל מ' י"ד) כי אם זכרתי והזכרתי, ניתוסף לו שתי שנים, עכ"ד המדרש. וצ"ב שסותר עצמו מרישא לסופא, דהתחיל בגדול מדת בטחנו של יוסף הצדיק, כי על ה' שם מבטחו ולא על עזרת בני אדם, וסיים כי אדרבא מדת בטחנו הי פגום, וכעונש על מה שאמר לשר המשקים כי אם זכרתי והזכרתי ניתוספו לו ב' שנים. ושמעתי מכ"ק אאמור"ר הגה"ק צ"ל ששמע מפ"ק של הרה"ק בעל דברי יחזקאל צוק"ל שאמר משם הישמח משה זיע"א (א"ה) עין בספה"ק דברי יחזקאל בפרשת וישב שהביא מיטרא זו משמו (הק) לתרץ סתירת דברי המדרש אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף, ע"י שאמר לשר המשקים וכו' ניתוספו לו ב' שנים, כי יש לומר כי מה שאמר לו יוסף לשר המשקים, כי אם זכרתי וגו' והזכרתי אל פרעה, לא היתה זו בקשה שביקש ממנו להזכירו אל פרעה, כי מעולם לא עלתה על דעתו של יוסף לשום מבטחו על עזרת בני אדם, אלא כוונתו בזה הי לומר לו, שישים לבו ודעתו ויתבונן כי יד ההשגחה העליונה עשתה זאת שישים אותו פרעה בבור, וזה אשר מצא זבוב בכוסו, לא הי כי אם עילה וסיבה משמים, כי באמת מעולם לא הי פרעה מקפיד על מציאת זבוב בכוס, כי לא הי זה מאוס אצלו כלל, [והרה"ק משינאווא אמר בלשון קדשו כי הרי פרעה לא הי אלא "א פשוט" צינאנער"] והראי על זה הוא, כי בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשו ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית משקהו, פירוש 'כמשפט הראשון' שמצא זבוב בכוס, כן ימצא גם עתה, ואעפ"כ לא יקפיד כלל, ומה שעשתה הקפיד על זה הוא כי אם זכרתי והזכרתי, פירוש שהי בזה יד ההשגחה העליונה שסיכבה כן, כדי שבבוא הזמן תזכירני אל פרעה, ואצא מן הבור הזה.

ושפיר מתורץ בזה דברי המדרש, אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף, שהי יוסף משים מבטחו בה, ולא ביקש ממנו להזכירו אל פרעה בעבור שלא רצה לסמוך על עזרת בני אדם, אמנם אעפ"כ לפי גודל מדרגתו של יוסף גם במה שסיפר לו, כי היתה בזה יד ההשגחה העליונה, כדי שבבוא הזמן יזכירו אל פרעה, הי קצת פגם, וע"כ ניתוספו לו אלו ב' שנים, לכפר על פגם הדק שהי בזה, וזהו שאמרו במדרש על ידי "שאמר" לשר המשקים ניתוספו לו ב' שנים, פירוש כי לא הי פגם אלא באמירתו לשר המשקים, ולא בעצם בטחנו באלקיו, עכדה"ק.

עטרת יהושע (פרשת מקץ עמ' רל"ה)

רק הכס"א אנדל ממך, ר"ל שאני דואג שע"י שנדע
מבעו של יוסף בעולם יהי כסאו נכון.

(קדושת יו"ט)

☆

**וידבר שר המשקים את פרעה לאמר את חמאי אני
מוכיר היום.** יש לבאר מה לו להזכיר את חמאי בעת
הזאת גם למה אמר חמאי לשון רבים, עפ"י שפי
הנח"ק ר' אלעזר ניסן זי"ע לפרש הפ' בעוד שלשה ימים
ישא פרעה וגו' כי אם זכרתני וגו'. דאי במדרש חמאי
שר המשקים היה שנמצא זכור בתוך כוסו ושר האופים
נמצא בגלוסקא שלו צרור, ואם כי אין זה כדאי ליתנם
במשמר עבור זה, אבל הקצוף הי' אדונים על עבדיהם כדי
לתת גדולה ליוסף, ולזה אמר לו יוסף מופת וראיה שכל
הקצף לא היה עבור שמצא הזכוכ כי אין זה כדאי
לענוש ע"י שהרי גם אח"ז שיתן הכוס לפני פרעה ימצא
בו זכוכ ולא יקום כלל, וכל הכנס הזה הי' רק עבור
הצלת יוסף, וז"ש ונתת כוס פרעה כמשפט הראשון הייני
עם זכוכ שע"י הי' המשפט אשר היית משקחו, ומזה תבין

כי כל הענין הי' כי אם
זכרתני אתך היינו למען
שתזכרני אתך. ע"כ, וזה
שאמר שר המשקים
את חמאי אני מזכיר
היום, היינו שני
החמאים מה שנמצא
זכוכ בתוך הכוס שתי
פעמים, ועכ"ז פרעה
קצף על עבדיו רק
בפעם הראשון, ומזה
מוכח כי כל הקצף היה
רק בעבור נער העברי
הישוב במשמר לזכרו
ולחוציאו מן הכור.

(ברך משה)

☆

**ויהי רעב בכל
הארצות ובכל ארץ
מצרים היה לחם
ותרעב כל ארץ
מצרים ויצעק העם
אל פרעה.** ולכאורה
סתרי ההדדי שבתחלה
אמר שבכל ארץ
מצרים היה לחם ואח"ז
אמר ותרעב כל ארץ
מצרים, וי"ל לפמ"ש

החתם סופר שיש חילוק בין ההשפעה הבאה בכח
השבעת שמות הקדושים, להשפעה שמצינו אצל אלישע
שהיתה בכח התפלה, כי בשמן דאלישע כתיב אין עוד
כלי ויעמוד השמן, ואח"כ עמד שנתייקר שער השמן, כי
כל צינורי השמן שהיה ראוי להשפיע אל הזיתים המשיך
לתוך כלי האשה, וממילא נתקלקלו כל הזיתים ונתייקר
השמן, אמנם ההשפעה הבאה בכח השבעת שמות הקדוש
משנה כח עליון גבוה מעל גבוה מרם בוא השפע ונשפע
מצינור חדש מלמעלה, ואינו לוקח ההשפעה מצינורות
המשפיעות לאחרים ע"ש, עוד מצינו בנמי שצדיק גזר
והקב"ה מקיימה וכתב במגיד תעלומה דלפעמים הצדיק
נענה אפי' דיבור בעלמא בלא תפלה רק כשאומר יהא
כך וכך והש"ת מקבל דבריו, רק שהחילוק הוא אם
נעשית מבוקשו ע"י תפלה הוא דבר המתקיים משא"כ
אם נעשית רצונו כדיבור בעלמא אינו בטוח שיהיה דבר
המתקיים ע"כ, ומעתה ההשפעה הבא ע"י הקב"ה בעצמו
אף שהוא מצינור חדש גבוה מעל גבוה מ"מ אינו בטוח
שיהיה דבר המתקיים אבל ההשפעה הבאה מכח תפילת

הצדיקים ומצינורות
של אחרים הוא דבר
המתקיים, ובכן י"ל
שיוסף הצדיק בעת
שהתחיל לשבור את
כל הארץ והיה צריך
שיבא בו ההשפעה,
השתמש בכח תפילת
הצדיקים ושפך נפשו
להי' בתחינה שימלא
את אסמיו, כי בזה הי'
בטוח לכו שיהיה דבר
המתקיים, ולכן מתחילה
היה בכל ארץ מצרים
לחם אבל אח"כ שבא
ההשפעה באוצרות
יוסף ע"י תפלה
מצינורות אחרים
ותרעב כל ארץ מצרים
ויצעק העם אל פרעה
ללחם, שנחסר לחם מה
שהבינו המצרים
לעצמם וכל התבואות
שהיו ברשותם נשפכו
ליוסף, והבן.

(כ"ק מרן רבינו
הגה"ק שליט"א)

אבל אשמים אנחנו, שעדיין אין אנו מצטערים די בצרת חברינו

ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו. וכתב בשל"ה הקדוש (ח"ב
תורה שבכתב בפרשתנו ד"ה איש אל אחיו) שהוא רומז (ר"ל שש פעמים אל"ף,
המתחלת בתיבות אלו) על שתא אלפי שנים שאנו בגלות (סנהדרין דף ק"ז ע"א)
והנה לכאורה קשה הלא בזה האלף צריך להיות הגאולה. אמנם שמעתי
מפי צדיק אחד שאמר בשם אליהו זכור לטוב [הוא הגאון הקדוש בעל
המחבר ספר "ישמח משה" ששמע מגדול אחד ששמע מאלהיו הנביא
זכור לטוב, [כן שמענו מהמחבר הקדוש. המעותין] על הא דאמרו חז"ל (סנהדרין
דף צ"ז ע"א) אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס, דהיינו הפרטיות
שבכל, שכל אחד יחוש לטובת חבריו כמו על עצמו. וזה שרמזה לנו
התורה אבל אשמים אנחנו, שכל זמן שאנו בבחינת "ואנחנו" דהיינו
רבים, אבל כשיתחדו ישראל אז יהיה נגאלים.

אך פרי תבואה (בפרשתן)

רביה"ק זי"ע הראה באצבעו על הפסוק 'אנכי אערבנו מידי תבקשנו

אנכי אערבנו מידי תבקשנו אם לא הביאתיו אליך והצגתיו לפניך וחטאתי
לך כל הימים. פעם ביום ו' ערב שב"ק פרשת מקץ, כשהי' רבינו זצ"ל
באמצע קריאת שנים מקרא ואחד תרגום, בא המושב"ק אל רבינו,
וסיפר לו שעכשיו קרא אחד לבית רבינו לדעת את חוות דעתו בעיני
דחוף מאד, אשה אחת אשר הרופא צוה לעשות 'אפערציע' תיכף
ומיד עלי', כי היא בסכנות נפשות אם לא יעשו האפערציע מיד על
אתר, ושאל לרבינו אם לעשותו, ורמו רבינו בידים שלא לעשותו כלל,
ורמו באצבעותיו על הפסוק "אנכי אערבנו מידי תבקשנו". וכן היה כי
לא עשו האפערציע, והאשה הנ"ל אחר זמן קצר נעשתה בריאה כאחד
האדם.

זכר צדיק לברכה (ח"א אות קמ"ה)

ריקוטי אפרים פלרן רביה"ק בעל דברי יואל ז"ע מספר "אפרים יואל" אשר אך זה יצא לאורה

'רבים', כל החטאים שלי אני מזכיר היום, דעל ידי שנשפע עליו היום רוח טהרה, הכיר בחטאיו הרבים, כדי שלא יהיה רשע בצוהה שעה, ויוכל לעשות טובה ליוסף. (דברי יואל)

ושם אתנו נער עברי עבד. נער שוטה ואין ראוי לגדולה (רש"י). לכאורה איך לא חש לשקר במילתא דעבדא לאגלויי. ונראה דאמר (סנהדרין 15): בעיקבתא דמשיחא יהיה סר מרע משחולל על הצריות, ופירשו (רש"י): כל העולם אומרין עליו שוטה הוא, היינו דמשחולל לשון שטות; על כן לאדם שהולך בדקדק התורה וסר מרע, אפילו אם יהיה חכם מחוכם, משחולל הוא על הצריות. ולכן אמר שר המשקים נער שוטה על יוסף, שהיה נחשב בעיניו כשוטה, ולא היה מתיירא שיתפס בשקר, שידע שגם פרעה הוא במדרגה זו שאי אפשר מרע משחולל בעיניו, אולם היה סיבה מן השמים שימלא חן בעיני פרעה, שהיה הכרח שיכניע טומאת מזרים, וכה זה השפיע על הכלל ישראל להתקיים בתוך טומאת מזרים. (דברי יואל)

וישלח פרעה ויקרא את יוסף. דא קודשא בריך הוא, כתיב הכא: ויקרא את יוסף, וכתיב התם (שמות 21): ויקרא אל משה (וה"ק קצ"ד). יוסף השיג שעכשיו מתחיל השתלשלות גאולתו של ישראל, דעל ידי שמלך יוסף על מצרים הכניע כוחות הטומאה תחת ידו, ועל ידי זה זכו ישראל ליגאל משם, ועל כן לא ילא מצור האסורים עד שקיבל קריאה מיוחדת מה', והוא הוראה לדורות שלא לזאת מהגלות כי אם על ידי קריאה מיוחדת מה'. (דברי יואל)

ופותר אין אותנו. אמר רבי צינא: כ"ד פותרי חלומות היו בירושלים, פעם אחת חלמתי חלום והלכתי אל כלם, ומה שפתר לי זה לא פתר לי זה, וכולם נתקיימו בי, לקיים מה שנאמר: כל החלומות הולכים אחר הפה (ברכות 55). והמיד"א (חומת אן מקץ 3) הביא

ותבלענה השבלים הדקות. וקשה האך שייך לומר שהשבלים בלעו, הלא אמרו (ברכות 55): אין מראין לאדם בחלום דבר שאינו יכול להיות (בעלי המוספות). ונראה דאלל המלאכים שבאו לאברהם כתיב (בראשית 18): והוא עומד עליהם תחת העץ ויאללו, ואמרו (בראשית 18: 8): אכלו סלקא דעתך, אלא נראין כאוכלין, ראשון ראשון מסתלק; והכוונה שעשו אותה הפעולה עצמה שנעשית על ידי האכלה, שכשהוא נבלע ונתעכל הוא נכלה מהעולם, על כן גם דבר זה נקרא אכלה, כיון שהיא פעולה דומה לאכלה, אבל צאמת לא אכלו. והנה בליעת השבלים הדקות את השבלים המלאות, הראה על פתרון החלום, שלא היו ניכרים שנות השובע בשנות הרעב, כדאמרו (מד"ש): אף שכל המצריים הבינו להם תצוה לרוב בשנות השובע, אולם לא נשאר להם מאומה כי הכל נרקב, ולא נשאר רק מה שאזר יוסף בקדושתו; וזהו ומבלענה השבלים הדקות, שלשון בליעה מורה גם על הסתלקות הדבר, שהתצוה נרקבה ונסתלקה מהעולם, שלא היו ניכרים שנות השובע בשנות הרעב, שלא נשאר מאומה מאותו הזמן, ובליעה כזו של סילוק יכול להיות גם בשבלים. (שבת הגדול ר"ה)

את חטאי אני מזכיר היום. אסור לזקש מאדם רשע השתדלות, דגורס פגם בנפש, אומם יוסף לא טעה בו, רק דבאותה שעה כשר היה (מר הקדוש פט). והנה כלל גדול (משלי יג) שהולך את חכמים יחכם, ולפי ששר המשקים היה צוותא חדא עם יוסף וזמן רב, לא ימלט שלא השפיע עליו, ונתקרב על ידו אל הקדושה, אולם אחר שחזר לבית פרעה, חזר לגילוליו ונתרחק מן הקדושה, וזאת התנה יוסף עמו, שלא יזכיר אותו רק כשישאר צנחנית הקדושה. ונראה דהיה סיבה מאת ה', שבאותו היום שהיה זמנו להזכירו לפני פרעה, נשפע עליו רוח טהרה מן השמים כדי למלאות רצון נדיק, והנה הכלל הוא כי הרשעים אין מכירים בעצמם שהם חוטאים, אדרבה חושבים שכל מעשיהם טובים, אולם כשנשפע לאדם רוח טהרה, אז ממיר רוב פשעיו. וזה שאמר שר המשקים אל פרעה את חטאי בלשון

בשם רצונו אפרים שהקשה: החרטומים פתרו חלומו של פרעה, ואמרו לו שבעה שנות אמה מוליד, שבעה שנות אמה קוצר, ולא מצינו שנתקיים פתרונו; ונראה דמה שאמרו כל החלומות הולכים אחר הפה, ברוב החלומות אמרו כן, אבל צענין חלומו של פרעה לא פתרו מענין חלומו כלל, שמן השמים ניטלה ההשגה מהחרטומים מלהודיעם אמיתות פתרונו, בשביל יוסף שימגדל על ידי החלום, ועל ידי זה נמשך כל ההשתלשלות שבא יעקב למצרים, ועל ידי שנעשה יוסף מושל במצרים, נתקיימו ישראל שם ונתגברו על כוחות הטומאה. וזה שאמר פרעה ופותר אין אומה, שהשיג פרעה שפתרונו אינו מענין החלום כלל, אלא פטפוטי דברים בעלמא, ואחי שפיר שלא נתקיימו. (דברי יואל)

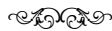

את אשר האלהים ערשה הגיד לפרעה. וישמיענו ברחמי שנית לעיני כל חי לאמר. לכאורה שמיעה היא באזנים, והוא ליה למימר לאזני כל חי. אלא לפי שבאזנים שומעים גם היום שמהיה הגאולה, רק צעינים עדיין אין רואים, אבל בשנת הגאולה תהיה וישמיענו ברחמי שנית לעיני כל חי, שאז יראו צמו עיניהם מה שלפנים רק שמעו עליה. ועל כן כאן בשנת השובע נאמר הגיד לפרעה, שהיו רק בצחינת הגדה ודיבור, ולא בצחינת ראייה, שלא האמינו עדיין שהוא כח אלקי, דדרך הרשעים הוא שאין רואים לראות את הקדושה. אבל אצל שנות הרעב נאמר הראה את פרעה, כי אז כבר הכירו וראו גודל קדושתו של יוסף, כי כל תוצאתם הרקיצה ורק שלו נתקיימה, ועל כן אז השיגו וראו שהוא כח אלקי, ועל כן אז אמר הוא הדבר אשר דברתי, שמשמעו שמורה באצבע על הדקת דבריו, את כל אשר האלהים עושה הראה את פרעה, שיראו זאת עתה צמו עיניהם. (דרשות)

ועתה ירא פרעה איש נבון ורחבם וישיתתו על ארץ מצרים. מדרך הטבע הצדיק שנוא צעיני רשעים, אלא שצפסם הזאת על ידי קצנת החלום ניטלה הצחירה מפרעה הרשע, עד שהיה נראה יוסף צעיניו לחכם ונבון, ושמו למושל על כל מצרים. וזה שאמר לו יוסף ועתה ירא פרעה איש נבון ורחבם, שמעולם לא אירע לך ככה שיראה צענין איש צדיק לנבון ורחבם, ומכל שכן ששיתתו למושל על כל ארץ מצרים, אבל

ועתה זהכרח כן שירא צענין איש האלהים לנבון ורחבם, וישיתתו על ארץ מצרים. (דברי יואל)

הנמצא בזה איש אשר רוח אלהים בו. לכאורה מניין ידע להחליט שלא נמצא כזה, והרי היה יעקב שהיה רוח אלהים בו, ולא ידע בו פרעה באותה שעה, וכמו כן אפשר שיש עוד כאלו צמאיאות. ונראה דהנה לימוד לשונות העמים היא הסיבה הגורמת לזאת מהשפעת הקדושה לתרבות רעה, דהשתמש בהם ולומדם, נשפע מדעותיהם הנובע מכח עבודה זרה. וזה שאמר פרעה, שאף אם נמצא עוד בעולם איש אשר רוח אלהים בו וולמו, אבל שיהיה כזה מלומד בתכסיסי מלוכה, ויודע בשצעים לשונות, וגם רוח אלהים בו, זה צודאי לא נמצא, כי להשיג ידיעת לשונות העמים אי אפשר רק על ידי לימוד בספריהם המלאים מיתות, ולא ימלט שלא יהיה נשפע מדיעותיהם, ואין צמאיאות שיהיה עוד רוח אלהים בו. ויוסף השיג ידיעת הלשון דדרך נס, על ידי שלימדו גבריאל, ולא נמצא כן באחר זולתו. (דברים יד)

אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון ורחבם במוך. תיבת 'אחרי' צריך ביאור. ונראה דפרעה ראה את גודל חכמתו של יוסף, ועל ידי זה מצא חן בעיניו, ויוסף זכה לזה מחמת גודל בטחונו בזה, אולם בזה לא האמין פרעה, שלא היה לו אמונה בזה. על כן אמר אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת, ראה לומר אחרית דבר היינו השפעת החכמה, דבר זה מצא חן בעיני פרעה, אבל מה שקדם לה, היינו דקתו ובטחונו בזה שזכותם זכה אליה, בזה לא האמין פרעה ולא מצא חן בעיניו. (דברי יואל)

ויצבור יוסף בר בחול חים הרבה מואר עד כי חדל לספור כי אין מספר. צריך ביאור כפל הלשון, ודי שיאמר 'כי אין מספר', ומה נפקא מינה עד אם חדל לספור או לאו, כיון שכלאו הכי אין מספר. ונראה דאמרו (תענית ח): כל דבר המנוי והמדוד אין הצרכה שורה בו; על כן חדל יוסף מלספור, כדי שמהיה הצרכה שורה בו. וזהו ויצבור יוסף בר כחול חים הרבה מאוד עד כי חדל לספור, ומפרש הכחוש מאי טעמא חדל לספור, כי אין מספר, שרצה שמשנה זו הצרכה עד אין מספר, ועל כן חדל לספור שלא ימנע השראת הצרכה. (דברי יואל)

סיפורי צדיקים, גביאור הפסוקים הפלאים זו ונוגה פפיקים

ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות

מסופר שפע"א בא הרה"ק משינאווא לשבות בעיר אוהעל, ובעת ההיא שימש שם ברבנות הגה"ק ר' משה יוסף ט"ב זצוק"ל, והי' שם איש אחד שלא קיבל מרות מאת המרא דאתרא, והאישי ההוא בא לפני הרה"ק משינאווא וביקש ממנו שיכתוב מכתב לאחד מחסידיו שיתרצה להשתדך אתו, ואמר לו הרה"ק משינאווא שיכתוב, ואחר השבת בא הנ"ל עוה"פ לידע מה נעשה, אז אמר לו הרה"ק משינאווא שלפי דעתו אין זה שידוך הראוי, וחשב הנ"ל שבוודאי אומר לו כן בשביל שהוא אינו נכנע להרב דמתא שהוא חתן גיסו, הוציא הרה"ק משינאווא את המכתב והראה לו שהיא כתובה כולו, ואמר לו שבאמת הי' בדעתו מתחילה שאין זה שידוך כראוי אלא שחשש אולי בא לו זה בדעתו מחמת עצלות שאינו רוצה לכתוב, ע"כ אמר לו שיכתוב וכן עשה שכתב, והיות שלא נשתנה דעתו גם אח"כ א"כ בוודאי שהאמת אתו ואין זה ראוי לו, ובזה פ"י הרה"ק משינאווא הפסוק "ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות", ובתרגום מפרש "חשב מה דמליל עמהון", ואין זה הפ"י לפי פשטותו, והנה יוסף היה רוצה שאחיו יסבלו קצת ולהמתיק בזה שלא יקבלו עונש על מכירתו, אבל אולי הי' כוונתו בזה להתנקם מהם, והנה אם אדם נוקם בחברו הוא לא יודע איך לדבר, כי בוער בו כעסו אבל אם הוא חושב כל דיבור שמוציא מפיו אז בוודאי אין כוונתו להתנקם, וזה פ"י ויתנכר אליהם כי יוסף עשה עצמו כמי שלא הכיר אותם, והי' קשה להתרגום איך זה אפשר אולי היה לו איזה פניה בדבר וכוונתו היתה לנקום בהם, על כן חשב מה דמליל עמהון, היינו כל דיבור שהוציא מפיו כמו שאין לו שייכות בדבר.

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם

סיפר הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע: מעשה שהי' אצל הבעש"ט הקי' זי"ע שנסע פע"א עם תלמידו הרה"ק ר' מענדל מבאר זי"ע, ויהי באמצע הדרך ויצא ר' מענדל למים, ואמר לו הבעש"ט יהי' לך בטחון אמיתי בהשי"ת ויזמין לך מים, וכן עשה, ונזדמן לו ערל אחד ושאל אותם אם פגעו בססים שנאבדו ממנו, וזה כבר שלשה ימים שהוא הולך לבקש אחריהם, ושאלו אותו אם יש לו מים, ואכן נתן לו ר' מענדל לשנות מים, אח"כ שאל ר' מענדל לרבו הבעש"ט הקי' היות שכל סיבת זה הערל לא היה כי אם למעני להרוות צמאוני, מה אם כן היה צריך לנסוע זה שלשה ימים, השיב לו הבעש"ט: דע, שהשי"ת הזמין לך אותו כבר מקודם, כדי שברגע שיהי' לך בטחון אמיתי בו ית' ימלא חסרונו, והוסיף הרה"ק ר' פנחס מקאריץ על זה: הרי לנו גודל כח הבטחון, שהשי"ת מזמין למלא משאלות האדם קודם שיהי' לו זה הבטחון, על דעת שיהי' לו בטחון אמיתי, ובזה יל"פ דברי האוהחה"ק שמפרש את הפסוק "ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם" שפרעה חלם כל לילה במשך השנתיים ימים זה החלום אלא שתמיד שכח מה שחלם, אולם זה הפעם "מקץ שנתים ימים" חלם ולא שכח, עיי"ש, ולכאורה יש להבין מה היה צורך לכך שיחלום חלום זה כל לילה, אולם לפי האמור מובן כי היות ובתחילה בטח יוסף בשר המשקים ונענש "ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו" עד שיהי' לו בטחון אמיתי, אולם הקב"ה הזמין גאולתו קודם ופרעה חלם חלומות אלו כל לילה במשך שנתים ימים, כדי שיהיה מוכן לגאולת יוסף מיד כשישיג הבטחון האמיתי בה'.

לשון חבמים

לשון חבמים צדקו ישראל, בדרך צחות ומליצה נאמרים

ויהי מקץ. והקשו המפורשים למה נקט ויהי לשון צער והלא בכאן התחילה השמחה להתנוצץ ביוסף. ובמד"ר הה"ד קץ שם לחושך, ומה ענינו לכאן. ונראה לפרש בדרך צחות על פי ששמעתי בשם איזה צדיק, טעם למה ויהי מורה על צער והיה מורה על שמחה, ואמר הטעם דבאם יש ח"ו איזה צער לאדם אומר הלואי וכבר עברו ימי הצער, משא"כ אם יש לו שמחה הוא אומר הלואי שהשמחה תמשך לעולם, לכן מהלשון בעצמו נבין ויהי לשון עבר מורה על צער, והיה שהוא לשון עתיד מורה על שמחה עכ"ד. והיות שעתה התחילה השמחה ליוסף הצדיק לכן אמר ויהי מקץ, שמעתי בא הקץ וסוף לימי הצער שלו. וז"ש המדרש כוונת הקרא הה"ד קץ שם לחושך, שעתה הוא עת קץ וסוף לחשכות של יוסף הצדיק והתחילה ההצלחה להאיר עליו, כן נזכה כלנו יחד עם כל אחבנ"י אמן.

שארית אהרן

ואל שדי יתן לכם רחמים. אפשר לומר בדרך צחות, על פי מאמרם ז"ל מי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די. והיינו דבאמת כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, אבל בשר ודם אינו יכול לקבל רוב טובה, והראיה דגם בריאת העולם היה בחסד כמו שנאמר כי אמרתי עולם חסד יבנה, ואעפ"כ אמר השי"ת די, לכן יאמר גם לצרותינו די ויתן לכם רחמים, בבחי' לכם, דהיינו שהרחמים יהיו באופן שנוכל לקבל אותם.

שארית מנחם

ובאורך נראה אור

באחד מימי חנוכה עלו חבורה של חסידים להרה"ק החוזה מלובלין זצוק"ל אחד מהחבורה מסר פיתקא להצדיק והזכיר את עצמו שיש לו צרות משכינו שמציק לו מאוד וביקש מרבו החוזה שיתפלל עליו שיפטר ממנו נתן הצדיק את עיניו בהפתקא ואמר: וכי מה אעשה הלא האיש הזה הוא מאיר וזורח בכל העולמות "ער שיינט דאך און אלע וועלטן" כשחזר החסיד לביתו נתברר לו שבדיוק באותה שעה הדליק הרשע נר חנוכה, ועל זה התכוין הצדיק באומרו שהוא מאיר בכל העולמות.

למטה מעשרה טפחים

פעם אחת בליל ראשון של חנוכה, כשהרה"ק ר' דוד'ל טאלנער זצוק"ל התכוון את עצמו להדליק נר חנוכה, וכל החסידים עומדים צפופים סביבו, ניגש הצדיק לחסיד אחד ואמר לו, שמע נא הלא אשתך נמוכה היא וא"כ איך אתה נוהג כשאתה צריך לדבר עמה האם אתה מרכין את עצמך אליה או שהיא מגביה את עצמה אליך, ותיכף אחרי שאמר דיבורים הללו מבלי לחכות לתשובת האיש, פתח הצדיק ואמר את ברכות נר חנוכה, והדליק הנר, כל החסידים שהיו אז באותה מעמד נתפלאו להבין דבריו הסתומים, ונתארח אז בבית הצדיק קרובו נכד אחיו הרה"ק ר' מרדכי דוב מהארנסטייפל זצוק"ל, וכשראה את תמימתם של החסידים אמר להם אני אפרש לכם את דברי דודי זקני דהנה בגמ' אמרין מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה טפחים אולם בשעת הדלקת נר חנוכה שמצוה להניחה למטה מעשרה טפחים אז השכינה יורדת למטה מעשרה ובכתבי הארז"ל כתוב, שזוהו בסוד איתתך גוצא גחין ולחיש לה, וזהו מה שרצה הצדיק לרמוז, למחרת בעת הדלקת הנר השני פנה שוב הצדיק לחסיד אחד ואמר לו בדברים שאינם מובנים, ופנה לקרובו הרה"ק ר' מרדכי דוב מהארנסטייפל ואמר לו הפעם לא יעלה בידך כדאתמול, וראו כולם גודל רוח קדשו של הרה"ק ר' דוד'ל מטאלנא זי"ע.

יוונים נקבצו עלי אזי בימי חשמנים

נודע בין החיים כי כאשר בא הגה"ק בעל בני יששכר זי"ע לשכון כבוד בארץ אונגאריין ולשבת על כסא הרבנות דק"ק מונקאטש שאל מאיש אחד אשר היה ממקבלי אור פני רבינו זי"ע שיספר לו ממקצת דרכיו בקודש מה שראה אצלו בעת אשר זכה להסתופף בצל קדשו, ויספר לו: פע"א הי' נוכח אלו בעת הדלקת הנרות של חנוכה, וקודם ההדלקה סיפר מעשה אחת, אשר אף ששמע כל מלה ומלה מדברי קדשו, עכ"ז לא זכה להבין כוונת הסיפור, ומה שייכתו להדלקת נר חנוכה, והמעשה שסיפר אז כדלהלן: בכפר אחד היה דר איש אחד ושמו הי' לוי, והיה זה עם הארץ גדול, אבל גם איש מלי, כי הצליח ה' את מסחריו ויעש חיל הרבה עד שנעשה גביר גדול, וכאשר הגיעה בתו הראשונה לפרק בתולה נישאת, בחר לו לחתן בחור בן תורה, אח"כ נתמזל מזלו עוד יותר ונעשה לאמיד גדול וגביר עצום מאוד, וכאשר הגיע מועד נישואי בתו השני' היה לו כבר השגה לבחור עבורה בחור גדול בתורה ועילוי מופלג ומפורסם, לכן לקח את חתנו הראשון ונסע עמו אל

איזה עיר גדול שהיתה שם ישיבה גדולה, למען ישיג שם את מבוקשו, וניגש אל הראש ישיבה וביקש ממנו ליתן לו את הבחור יותר מובחר ומצויין בין תלמידי הישיבה, הראש ישיבה מילא את מבוקשו, ובירר לו בחור מצויין אשר באמת מצא חן בעיניו ונתקשר בקשר האירוסין בשעט"מ, ויהי כאשר רצו לכתוב את התנאים, נזכר בצער שהלא אינו יודע לכתוב כלל, ואף גם אינו יכול אפילו לחתום את שמו בשטר התנאים, וכמנהג ישראל שעל שטר התנאים חותמים החתן והכלה והמחותנים, ובכן מה יעשה לעת כזאת, אמנם חתנו הראשון הרגיעו באמרו, אל תדאג כלל כי אני אלמד אותך האיך לחתום את שמך, עד שלא יכיר אף אחד שכבודו אינו יכול לכתוב, והתחיל ללמדו ואמר לו הלא שמך לוי, וזה שם קל ללמוד לכתבו, שכותבים אותה ג' קוין, אות הראשונה הוא ל' היא קו ארוך, אח"כ אות ו' הוא קו בינוני לא כ"כ ארוך, ולבסוף אות י' שהיא רק כנקודה קטנה, כן למד את חתנו למען יוכל עמוד ולא יצטרך להתבייש, אמנם כאשר הגיע עת כתיבת התנאים, החליף חתנו העם הארץ את הענין, וכתב תחילה נקודה, ואח"כ קו בינוני ולבסוף קו ארוך, עד כאן תורף הסיפור אשר שמע איש זה מפי רבינו זי"ע טרם הדליק נר של חנוכה, ולא זכה להבין מה ענין סיפור זה אצל הדלקת הנרות הללו, ויהי כאשר שמע הגה"ק הבני יששכר זי"ע את דבריו ענה ואמר כי בסיפור זה טמון כל סוד החנוכה, כי כשכותבים כסדר הנ"ל קו ארוך, בינוני, וקטן, הוא עולה לשם לוי, אבל כשמחליפים הסדר וכותבים הקוים בהיפוך, קטן, בינוני, ארוך, אז עולה לצירוף יון, וזה לעומת זה כאשר היה אז לחמת הכהנים משבט לוי בעם ובטומאת יון. [אביר הרועים]

משמני הארץ יהיה מושבך

בימי הרה"ק ר' משה מקאזניץ זי"ע והרה"ק בעל אור לשמים מאפטא זי"ע היו במדינת פולין שני אחים יורשי המלוכה אשר אחד הי' רשע מרושע בטבעו, והאחר הי' טוב לב בטבעו, לעת קבלת המלוכה הי' העולם רוצה באח שהוא איש טוב, אך הוא לא רצה ללכת נגד אחיו בזה, ושלה בעל "אור לשמים" שליח להרה"ק מקאזניץ שיתפלל ביחד עמו שהבן הטוב יירש המלוכה, הגיע השליח לקאזניץ כשהרה"ק הי' שופך את השמן לתוך הנרות של המנורה, ומסר את שליוותו, השיב לו הרה"ק מקאזניץ ואמר: קבלה בידי דלחשיט לגוי מלוכה שאינו רוצה בה לא תצליח, לכן לא נכון להתפלל על זה אך אני אומר "משמני הארץ" מהשמנים שמדליקין בחנוכה, בזכות המצוה "יהיה מושבך" תשובש דעתו של הרשע הרוצה למלוך, וממילא ימלוך האח הטוב, וכן היה שנשתגע הרשע והשני מלך תחתיו.

נר קטן המאיר בכל העולמות

דרכו של הרה"ק ר' ברוך ממעזיבז זי"ע היה לברך על נרות החנוכה בפשטות ובקול דממה, פע"א נקלע הרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע אצל ר' ברוך בשעה שהדליק את הנרות, כשראה איך שהוא מברך את הברכה בפשטות ובשקט, התפלא על כך ואמר: יהודי קטן, עם נר פשוט, וברכה שקטה, ונרו מאיר בכל העולמות, ואילו אני איש גדול, ובידי נר גדול, ומברך ברכה בקול רעש גדול, ומי יודע.

גילוי חזיון בזכות מסירות נפש

דרכו בקודש של הגה"צ רבי יצחק באב"ד, אב"ד טארטקוב (אחיו של הגאון בעל חבצלת השרון מטארניפול) היה להסתופף בעת מועדים וזמנים בצל הקודש אצל כ"ק אדמו"ר מן מהרי"ד מבעלזא זי"ע, כדרכם של חסידים ואנשי מעשה, גם הפעם, ימי מלחמת העולם הראשונה, החליט ר' יצחק בנפשו לשהות בחנוכה בצילא דמהימנותא, ועל אף שהדרכים היו כולם בחזקת סכנה, והיה צריך לילך בדרך לא דרך ולחצות גבולות מסוכנות, עם כל זאת געגועיו אל רבו גברו עליו, ואכן במסירות נפש ממש הגיע לבעלזא.

וכפי גודל מסירותו כן היה גודל התעלותו בימי החנוכה של אותה שנה ברוב תעצומות עד אין שיעור, עד שקיבל שכרו משלם....

והי אחר אשר העלה מרן את נרותיה ונתיישב על כסא כבוד, אל מול פני המנורה וכבר הורה בידו לזמר זמירות, ורבי יצחק נעמד על מקומו מאחורי מרן באימה וכיראה כיאות, והנה לפתע פתאום רואה את צורתו הק' של מרן לנוכח פניו, בתחילה חשב שדמיונו מתעתע בו, הן כיצד יתכן כמראה הזה, הלא מרן צופה ומביט במנורה שלפניו, אך לא, נבהל ומשתומם הביט ר' יצחק במחזה הנורא שחזר ונשנה, צורתו של מרן נראית לו מאחוריו, כביכול שתי פנים לו.

רעדה אחזתו ושיניו דא לדא נקשן, לנוכח החיזיון הנגלה לפניו, ותוך כדי כך עלתה במחשבתו, הרי זה הדבר ממש מסופר אודות הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זי"ע, ועל כך שמו נקרא בפי הכל 'השרף'.

התחיל ר' יצחק להפליג במחשבתו ולהרהר על הסיפור המקובל שהיה עם אותו חסיד זקן ור' אייזיק שמו, שהיה דרכו להסתופף בכל שנה בראש השנה אצל רבו הק' החוזה מלובלין זי"ע, אולם קודם לכן, בר"ח אלול, היה מדרכו לשהות אצל הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זי"ע ומשם נסע לובלינה.

פעם אחת בשבתו בביהמ"ד נכנס הרה"ק ר' אורי והביט כמנהגו מידי לילה, בפני חסידיו שנמו שם תנומתם, ר' אייזיק שראה זאת, נעמד בפינת ביהמ"ד לחזות בפני הצדיק המהלך הלך ושוב, ולפתע כשגבו של הרה"ק ר' אורי היה מופנה לפניו, חש ר' אייזיק כי הנה רואה הוא את פניו, חדרה גדולה נפלה עליו למראה הנשגב, שני פנים להרה"ק ר' אורי, אחור וקדם, מרוב פחד ויראה לא העיז לשאול לפשר הדבר, אך גמר בלבו לספר את כל הדברים לרבו הק' מלובלין, ולשאלו על כך.

כשהגיע ללובלין, שכח ר' אייזיק מכל החזיון הנורא שחזה, אחר ראש השנה כשנכנס אל רבו לקבל ממנו ברכת פרידה, אמר לו החוזה הק': הלא הנך מתגורר סמוך לסטרעליסק, לכן אבקש ממך שתיתכנס לר' אורי ותפרוס בשלומו בשמי, ואמור לו כי יודע אני, שיש לו שני פנים. ר' אייזיק נזדעזע לנוכח גילוי רוח הקודש, ואמר רבי, אכן ראיתי זאת עין בעין, ואמנם רציתי לשאול את הרבי על כך, אמר לו החוזה הק', שתוק, ידעתי גם ידעתי, אך אמור לו כאשר ציוויתך. בדרך לביתו סר החסיד לסטרעליסק ומסר את דבר השליחות להרה"ק ר' אורי, בשמוע הרה"ק ר' אורי את

הדברים, נענה והפטיר: לא כן הוא, אלא כמאמר הכתוב 'וארבעה פנים לאחת' (יחזקאל ו) מאז נקרא שמו בפי הכל 'השרף', ע"ש ארבעת הפנים, כדוגמת השרף.

ובעוד ר' יצחק מהרהר באימה אודות המחזה שנגלה לפניו כזה שראה ר' אייזיק אצל 'השרף', פנה אליו לפתע מרן מהרי"ד, ואמר לו, בסטרעליסק מזמרים בחנוכה 'מזמור לתודה' וכיכדו לזמר מזמור לתודה.

ר' יצחק נדהם עוד יותר המנהג בבעלזא לזמר מזמור לתודה הוא רק בזאת חנוכה, והיום אינו זאת חנוכה, הרי מרן תפס מחשבותי,

כשסיפר ר' יצחק את הסיפור לחסידים אמר, כי בטוח הוא שזכה לחזות חזיון נורא זה בזכות שמסר נפשו כדי לחסות בצילא דמהימנותא.

שעשה ניסים וכו' בימים ההם בזמן הזה

הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מאפטא זצוק"ל בעל אוהב ישראל הלך פעם אחרי הדלקת הנרות של חנוכה ועמד מחוץ לביתו שעה מועטת וחזר הביתה וישב על כסאו בעצבות גדולה ואח"כ הלך שנית החוצה וכשחזר הי' בשמחה רבה, אמר להציבור שהי' שם: כשהייתי בפעם הראשונה בחוץ והשקפתי על פני עירנו מעזיבז'ש וראיתי אשר כל הפרנסה שנקצבה להם בראש השנה כבר אכלו עד חנוכה, ולכן הייתי שרוי בעצבות גדולה, ונמלכתי ללכת שנית להסתכל בשמים אולי לא ראיתי בפעם הראשונה את האמת, וראיתי שנית כי האמת אתי אלא שאף בשנה שעברה הי' כך, והשי"ת ברוב רחמיו וחסדיו פרנסם כל השנה ובוודאי אף עתה יפרנסם השי"ת ברחמיו כל השנה. (שיח שרפי קודש)

בימים ההם בזמן הזה

סיפר הרה"ק המגיד מקאזשניץ זצוק"ל, שבהיותו נער כבן שבע שנים ולמד בשיבתו של הגאון ר' יחזקאל זצוק"ל האב"ד דאוסטראווצא, וביללות הי' נשאר בביהמ"ד ללמוד לבדו, ויהי בהגיע לילות חנוכה, לא הניחו אביו ללכת לביהמ"ד ללמוד, כי חשש שלא ישחק עם הנערים בקוביא [כמו שנהגו הנערים דאז לשחק ביומין דחנוכה] ורצה ללמוד בביתו אבל אביו הי' איש עני ולא נמצא בביתו שום ספרים וכן נרות לא הי' להם, והבטיח הרה"ק מקאזשניץ לאביו שידליק בביהמ"ד נר קטן מאוד ולא ילמד יותר ממשיך הזמן שהנר דולק, ותיכף כשיכלה הנר ישוב לביתו, ובזה ידע כי לא ישחק עם הנערים והסכים אביו לכך, והלך לביהמ"ד ללמוד והדליק רק נר קטן כפי שהבטיח לאביו אבל מלאכי מעלה נהנו מאוד מלימודו ונעשה לו נס מעין זה של חנוכה, שאע"פ שלא הי' בנר אלא כדי לדלור זמן קטן עכ"ז דלק כל הלילה, וכשראה אביו שעבר הזמן והילד איננו, חשב שבודאי עבר על דבריו ומשחק עם חביריו הילדים, ויהי כאור הבוקר ובא לביתו ושכב על מיטתו כדרכו, והנה אביו ניגש אליו והכהו בשבטים עד שיצא דם מבשרו ואמר המגיד הקדוש מקאזניץ שאילו הי' אומר לאביו שלמד כל הלילה הי' מאמין לו, כי אביו ידע בו שלא הוציא דבר שקר מפיו מעולם, אבל הוא חשב לחטא להציל את עצמו ע"י כבוד התורה, ולכן סבל הכל ולא אמר מאומה. (עשר חצצחות)

נר איש וביתו

הגאון ר' ישראל מאיר הכהן מראדין זצ"ל ידוע הוא בכינויו בעולם בשם ה"חפץ חיים", אך לא רבים יודעים ומכירים את רבו הגאון ר' נחום קפלן זצ"ל, איש צדיק היה והצנע לכת, מהעיר הורודנא שבליטא, מקורביו כינוהו בשם החיבה ר' נחומ'קע, החפץ חיים נהג לבחון בכובד ראש את מעשיו ואת הנהגתו של רבו, משום שידע כי כל מעשיו של רבו נעשים במחשבה עמוקה ולשם שמים, באחד מלילות חנוכה התארח החפץ חיים בבית רבו, והמתין בהתרגשות לחזות כיצד רבו מברך ומדליק את נרות חנוכה, אך ר' נחום ישב במקומו והמשיך להתעסק בענייניו, וזמן הדלקת הנרות חלף ועבר, החפץ חיים שהכיר את רבו תמה מאוד מפני שידע שרבו רגיל לדקדק להדליק את הנרות מיד בהגיע זמן ההדלקה, אך לא העיז להעיר מאומה, ר' נחום המשיך בשלו מבלי שיאמר מילה אחת, חלפה שעה ועוד שעה, והנרות במנורה לא הודלקו, תמיהתו של החפץ חיים גברה מרגע לרגע, בנסותו להבין את פשר הדבר על שרבו האהוב דוחה קיום מצוה כה חשובה, לפתע נשמעה נקישה על דלת הבית והרבנית של ר' נחום נכנסה במהירות אל הבית, ללא כל שהיות מיותרות החל ר' נחום לברך ולהדליק את הנרות של חנוכה, החפץ חיים הבין שיש ללמוד כאן ענין עמוק ושיעור חשוב, כשהנרות החלו להאיר, פנה אל רבו ביראת הכבוד, וביקש שיסביר לו את הסיבה לאיחור קיום מצות הדלקת נר חנוכה, השיב לו ר' נחום הנה בגמ' אי' (שבת כ"ג:) שאם יש לאדם כסף לקנות נר אחד בלבד מאי עדיף נר שבת או נר חנוכה, ותי' בגמ' שם שנר שבת עדיף מפני שלום בית, נמצא שהגמ' עצמה מקילה בנר חנוכה מפני שלום בית, ואם כן איפוא גם אני דחיתי את הדלקת הנרות מפני שלום בית?

מבני יששכר יודע"י בינ"ה

פעם אחת נסע הרה"ק ר' צבי אלימלך מדינוב זצוק"ל בעל בני יששכר להרה"ק החוזה מלובלין ובהיותו בדרך נתעורר כלבבו פתאום להתבונן במקור מחצבתו מאיזה שבט הוא, והתחיל להרהר כינו לבין עצמו מדוע זה תמיד כשמגיע ימי החנוכה אני מרגיש בנפשי תוספת קדושה, והלא א"א לומר טעם הדבר, מפני שאני מצאצאי החשמונאים שהרי איננו כהן, א"כ מנין באה לי אותה ההרגשה המיוחדת בחנוכה, והחליט בדעתו שבהיותו בלובלין ישאל את רבו הקדוש על זה, ויהי בבואו לבית החוזה מלובלין, והוא עוד טרם התחיל לדבר, פתח החוזה ואמר: תדע שמקור מחצבתך הוא משבט יששכר ומה שאתה מרגיש תוספת קדושה בימי חנוכה הוא מפני שהיית אז מבית דינא של החשמונאים, ואכן מטעם זה קרא הרה"ק ר' צבי אלימלך מדינוב את ספרו בשם "בני יששכר".

אלא לראותם בלבד

הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב ז"ע בא פעם לביקור בבראד, ובעיר היה גביר אחד בנו של ר' נחום פרנס שגם הוא היה גביר גדול, ובדיוק בעת ביקורו של הרה"ק חלתה בתו מאוד, בא הגביר להצדיק וביקש ברכה לרפואת בתו, וכמובן שם על השולחן פדיון גדול של כסף, אבל הרה"ק אמר לו שאינו רוצה את הכסף שלו כי אם את המנורה שיש

לו בירושה מאביו ר' נחום פרנס, מיד הלך הגביר לביתו והביא את המנורה, הצדיק נתן לו ברכתו וחבת הבריא, הדבר היה באמצע ימי חנוכה, ובאותו לילה בירך הרה"ק על המנורה הזאת, בהרבה יחודים וכוונות יותר משאר הלילות, למרות שהי' לו מנורה אחרת שקיבל מרבו הרה"ק ר' שמעלקע מניקלשבורג זי"ע, אחרי הדלקת הנרות אמר ר' משה לייב שברצונו לספר עתה סיפור, ואז הפנה אצבעו לאחד העומדים מסביבו, חסיד אחד שקראו לו ר' יחיאל צורף, ע"ש המלאכה שעסק בה מלאכת הצורפות, הסיפור - אמר הצדיק - הוא על סבך שגם לו קראו ר' יחיאל שהיה מחסידי הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע שהיה נוהג לתת מטבעות כסף כסגולה, וגם לר' יחיאל צורף היה נותן לפעמים מטבעות כסף, אך בעוד שחסידים אחרים היו נוהגים למכור את מטבעות הכסף שקיבלו, ר' יחיאל לא מכר אותן אלא אסף פרוטה לפרוטה ועשה מזה מנורה יפה לעצמו, שהיתה כמובן חשוכה ויקרה בעיניו, והנה יום אחד צריך היה לחתן את בתו ולא היה לו כסף לצורכי החתונה כי היה עני, מה עשה, הלך לר' נחום פרנס וביקש ממנו שיתן לו הלוואה שאותה הבטיח להחזיר לשיעוריו, אמר לו ר' נחום: מנין יהי' לך כסף לשלם, הרי באמת אין לך, ברם יש לי עצה בשבילך, הלא יש לך מנורה יפה שאותה יצרת ממטבעות הכסף שקיבלת מהרה"ק הרבי ר' זושא, אם כן, תן לי את המנורה ואני אתן לך בתמורתה את כל ההוצאות הדרושות לך לחתונת בתך, נצבט לבו של ר' יחיאל והיה נבוך, הוא מאוד לא רצה למסור את המנורה, זמן רב עבר עליו עד שהצליח לאסוף לו מטבעות שיספיק ליצור מהן מנורה, ואף פעם לא היה מוכן למכור את המטבעות שקיבל מן הצדיק, ועכשיו אחרי שכבר השקיע עמל רב כל כך והמנורה כ"כ אהובה עליו ימכור אותה, לכן הוא דחה את ההצעה של ר' נחום וחזר לביתו, עבר עוד זמן מה, והנה הוא רואה שבכל זאת אין לו ממה לחתן את בתו, הוא חכך בדעתו והגיע למסקנה שאין לו כל ברירה אחרת, קם והלך לר' נחום פרנס, מכר לו את המנורה, וקיבל לידו את הכסף ור' יחיאל חיתן את בתו והכל נשכח

אמנם - המשיך הרה"ק ר' משה לייב בסיפורו - כשמת ר' נחום פרנס, הוא בא לעולם העליון ופסקו לו שם גן עדן, ובמיוחד על המצוה הזו של הכנסת כלה, שנתן נדוניא שיוכלו לחתן בת ישראל, ונתנו לו את המלאך שנברא ממצוה זו שיוביל אותו לגן עדן, אבל מלאך זה הוא עיוור, והמלאך בהיותו עיוור, מתחיל להוביל אותו אבל לא רואה איפה הוא הגן עדן, ועד היום הוא ממשיך להוביל אותו ולא הגיע למקום המיועד, אבל אני ידעתי את המעשה, וידעתי למה הוא עיוור, כי ר' נחום פרנס עבר על "לא תחמוד" וחמד את המנורה של ר' יחיאל צורף, וכאשר חטא בעינים בחמדת המנורה, היתה מצוות הכנסת כלה שקיים פגומה, וממילא גרם שהמלאך יהי' פגום, כי רק כאשר המצוה הוא שלימה המלאך הוא שלם, מה עשיתי, דאגתי שבנו של ר' נחום פרנס יתן לי את המנורה במתנה גמורה, ועכשיו אני מוסר אותה לך ר' יחיאל צורף נכדו במתנה גמורה, והיוצא מזה שתוקן החטא של "לא תחמוד" שעבר ר' יחיאל צורף כשקיים את מצות הכנסת כלה, כי החזרתי את המנורה לנכד של ר' יחיאל, ועכשיו המלאך כבר מצא את הגן עדן, ור' נחום פרנס כבר יושב בתוכו.

ויפרקנו מצרינו

דרכו בקודש של הרה"ק ר' שלמה מקארלין זצוק"ל הי' לומר פסוקי הלל הגדול בשעת הדלקת נר חנוכה, פעם אחת בא אליו איש אחד כשהדליק נר חנוכה ואמר המזמורים, והאיש הלזה היה לו בלבולים קשים של מחשבות כפירה והרהורי ע"ז, וכשהגיע הצדיק להפסוק "ויפרקנו מצרינו כי לעולם חסדו" הכה על כתיפו של האיש ואמר לו: אתה מאמין שהקב"ה יכול לפדות אותך מכל המצרים והקליפות שאתה שקוע בהם, ומאז נפטר האיש מכל המחשבות הרעות והרגיש שנעשה כבריאה חדשה. (ספרן של צדיקים)

להגיד שבחו של אהרן שלא שינה

כשהיה בנו של הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב זצוק"ל סמוך על שולחן חותנו הרה"ק ר' אברהם מסטרעטין זצוק"ל וראה שחותנו מאריך הרבה בשירות ותשבחות אחר הדלקת הנרות, דבר שלא ראה אצל אביו הק' שכל ההדקלה עם הברכות והמזמורים לא ארכו לו כ"א שעה מועטת, ותמה מאוד על אביו ושאל אותו על כך, השיב לו אביו בחרדת קודש: באמת מעשה נסים הוא שבשעה שאני מדליק הנרות איני נשרף יחד עמם משלהבת אש קודש הבוהר בקרבי ואתה רוצה שאתעכב אצלם כמה שעות.

ומן הראוי לציין מה שמובא בספה"ק ישמח ישראל (פר' בהעלותך) בשם הרה"ק מהר"י מווארקא זצוק"ל, לפרש דברי רש"י ז"ל להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, דהיינו שלא הי' ניכר בו שום שינוי והתפעלות בשעת הדלקת המנורה ואמר בצחות לשונו הקדוש: אילו הי' מצווה הקב"ה מצוה זו להרה"ק מבארדיטשוב זצוק"ל הי' משבר את המנורה ושפך השמן זית לגודל ההתלהבות מהמצוה רבה הלז, אבל אהרן כהנא קדישא לא שינה שלא ניכר בו שום שינוי.

נר חנוכה תענוג עוה"ז

פע"א סיפרו לפני הרה"ק ר' לוי יצחק מבארדיטשוב ז"ע על שר עשיר ועתיר נכסין ביותר שאין תענוג שבעולם שלא השיגה ידו ליהנות מהם, ועד כדי כך הגיעה עשירותו והנאותיו שהיה רוחץ עצמו בבריות יין יקרים, ולא עוד אלא שבימי הקיץ הלוהטים כשהי' מתאוה להחליק על הררי שלג כדרכו כבימי החורף היו שופכים לפניו הררי צוקער גבוהים והי' מחליק עליהם כמו על הרי השלג, ועוד כהנה וכהנה תאוות והנאות גשמיות, וכשמוע הרה"ק מבארדיטשוב את כל התיאור המופלג והמוגזם האמור, פנה ואמר ברוב קדושתו בתמיה ובפליאה, האום אותו שר מדליק נרות חנוכה, ענו לו ואמרו שאותו שר אינו מבני ישראל ואינו יודע כלל מהו חנוכה, ענה הרה"ק מבארדיטשוב ואמר: אם כן אין השר יודע תענוג עוה"ז מהו...

מא"י חנוכה

סיפר הרה"ח ר' ישראל זאב פאנעט (נכד הרה"ק המראה יחזקאל זצ"ל) שהוא הרבה להסתופף בצל הרה"ק ר' יהושע מבעלזא ז"ע, ושנים רבות היה סובל מחולי ולא היה בקו הבריאות, ולא מצא מזור ותרופה לגופו, פעם אחת היה בימי חנוכה

בעלזא, וכשנכנס אל הקודש פנימה בפתקא ופדיון נפש שאל לו הרה"ק: ר' ישראל וואלף מה המצב אודות בריאות הגוף, השיב ר' ישראל זאב: הרופאים אומרים שאסע למדינה רחוקה במדינות החמים, כי היה אז תקופת חנוכה שאז קר מאוד, ולו היה עכשיו מזג אויר נאה כבחודש "מאי" (תחילת הקיץ), אזי היה זה רפואה טובה עבורי, נענה הרה"ק מבעלזא ואמר: תישאר כאן אתנו לימי חנוכה דהרי מצינו בגמרא "מאי" חנוכה, שבחנוכה נשפע ההשפעות כבחודש "מאי", והנה זה פלא שבאותו יום נשתנו סדרי בראשית, ובשיא הכפור של גאליציע, נשתנה לאחת מזג אויר לכמה ימים טובים ונאים, ויהי הדבר לשיח בפי כל, ומני אז לא ידע ר' ישראל זאב חולי ומכאוב. (כתבי החסידים)

חבש כובע ישועה בראשו

רביה"ק זי"ע אמר פע"א שזקיני מרן בעל ייטב לב זי"ע הי' חבוש בשטריימל בכל שמונת ימי חנוכה, (וכן מובא בליקוטי מהרי"ח שאדמו"ר הגה"ק מו"ה יקותיאל יהודה ט"ב מסיגעט זצלה"ה הלך בכובע של שבת כל שמונת ימי חנוכה), אבל מכיון שאביו מרן הבעל קדושת יו"ט זי"ע לא חבש שטריימל בהדלקת נר חנוכה ע"כ אינו רוצה לשנות ממנהג אביו, ופע"א סיפר רבינו ז"ל ליבלחט"א כ"ק מרן רבינו שליט"א שבשנה ראשונה אחר הסתלקות הייטב לב ומרן הקדיו"ט מילא את מקומו, שינה הקדיו"ט ממנהג אביו הק' שהי' חובש לראשו ביומי דחנוכה את השטריימל בשעת הדלקת הנרות, והקדיו"ט לא חבש השטריימל, וכאשר שאלו אותו על זה למח שינה ממנהג אבותיו, השיב, שבתור אדם פרטי לא היה דרכי ללבוש את השטריימל שהוא מנהג הצדיקים, שאינני נחשב כאחד מהם, אמנם מחמת כבוד הציבור שבאו לחזות בהדלקת הנרות הייתי צריך לחבש השטריימל, אבל לא עלה בדעתי שיבוא מאן דהוא לראות הדלקת הנרות, כי מי אני שיבואו חסידים לראות את עבודתי, לכן לא לבשתי בגדי שבת להדלקת הנרות, ע"כ, וכן נהגו אחריו בניו מרן העצ"ח ורביה"ק זי"ע.

בכל דרכי דעה

באחד מימי החנוכה נכנס הרה"ק ר' נחום משטעפינעשט [בנו של הרה"ק מרוזין] זצוק"ל לבית מדרשו, וראה שכמה אנשים יושבים ומשחקים במשחק ה"דאהם" כמנהג העולם בחנוכה, ויהי' כראותם שרבים נצב עליהם נהלו מפניו, פתח הצדיק ואמר הידעתם את כללי המשחק, אני אגיד לכם את הכללים: (א) נותנים אחד בשביל לקחת שנים, (ב) שני פסיעות בבת אחת אסור ללכת, (ג) הולכים רק למעלה ולא למטה, (ד) כשמגיעים למעלה אפשר כבר ללכת לכל מקום שרוצים.

רישומא דקדושה

פע"א בשעה שהדליק הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע את המנורה התלקח מעט הקיר של הבית ונעשה חרוך ושחור, שמח הרה"ק שמחה רבה, ואמר: עכשיו לכל הפחות ישאר בבית רושם ממצות חנוכה לכל ימות השנה, כמו"כ הי' אומר כי נרות של שעה טוב יותר להדליק כי במקום שהם מדובקים בכותל נעשה רשימה בכותל לכל השנה, משא"כ בשמן שנותנים במנורה, שאין נשאר ממנו רשימה בבית.

מַאֲמָרִים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

פרקראות לחכמה

אמת דהוא יניק אבל הוא חכם גדול, ובלשון זה הוא נדרש לשבח, אבל אם נאמר להיפוך חכים ויניק חוי לגנאי, כאילו אמר הן אמת שהוא חכם אבל יש בו ריעותא שהוא יניק, והשתא לפי דרשת ר' יהודה הו"ל לקרותו רך אב כמו יניק וחכים ולא אברך שהיא חכים ויניק, וזה שאמר ר' יוסי בן דורמסקית עד מתי אתה מעוות עלינו את הכתובים, דלפי דרשתך הם מעוותים וכתובים למפרע ולכך דרש הוא לשון ברכים.

(משכנות יעקב)

☆

ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש. וברש"י אי' ומדרשו מי שאמר לעולמי די יאמר די לצרותי, ולכאורה תמוה הוא מה שייך זה לזה, וי"ל כי ידוע ששך שנות חיי האבות הקדושים הוא

חמש מאות שנה, כנגד מהלך העולם שהוא חמש מאות, נמצא שיעקב ידע כמה יהיו מספר שנות חייו, לפי סך השנים שהניחו לו אבותיו, ולפי"ז איולא אמר הקב"ה לעולמו די, והיתה העולם נמתחת יותר ממידתה עתה, היה יעקב אבינו גם חי יותר, והנה מדרך העולם, שעל איש רך בשנים אומרים: עוד יש לו עת לחיות חיים טובים, ועדיין לא עברו עליו רוב שנותיו, אולם כאן אצל יעקב שמעט השנים נשארו לו לחיות עלי אדמות, לכן אמר: "מי שאמר לעולמו די" רצ"ל שעתה מהלך העולם הוא רק חמש מאות שנה, אם כן לא נשארו לי רק שנים מעטות, על כן "יאמר די לצרותי" שאחיה עכ"פ המעט אשר לפני בטוב.

(עדות ביוסף)

ועל השנות החלום פעמים כי נכון הדבר מעם האלקים וממהר האלוקים לעשותו. וי"ל פ' עפי"ש הוזה"ק כי ש' ביני חלומות א' ע"י מיכאל וא' ע"י גבריאל, ויש בכל אחד מעלה וחסרון, הא' יש בו מעלה שכל דבריו מתקיים ואין בו שום דבר בטל, והחסרון היא שלפעמים יגיד על זמן רחוק ולא בקרוב יבוא, והב' הוא להיפוך שיש בו דברים בטלים שאינו מתקיים, אמנם אם ידא החלום דבר המתקיים יבוא בקרב הימים, נמצא כאשר רוצה הקב"ה להראות לאדם חלום שידע שיבוא בקרוב וגם יתקיים כולו, אז שולח לו החלום ב' פעמים פעם אחד ע"י מיכאל ופ"א ע"י גבריאל, ואז יש לו ב' המעלות גם יחד, ומסיבת זה חלומי של פרעה נתקיים כולו ולא הי' בו שום דבר בטל והי' מעותד לבוא תיכף, ולכך חלם ב' פעמים בסגנון אחד

ממש, וז"ש יוסף ועל השנות החלום פעמים הוא לב' טעמים, א' כי נכון הדבר, מלשון אמת נכון הדבר, וגם ממדד האלקים לעשותו, ולכן הוכרח לחלום לו פעמים ע"י מיכאל וגבריאל כאמור.

(פנינים יקרים)

☆

ויקרא לפניו אברך. פירש"י בדברי אגדה דרש ר' יהודה אברך זה יוסף שהוא אב בחכמה ורך בשנים, אמר לו ר' יוסי בן דורמסקית עד מתי אתה מעוות עלינו את הכתובים אין אברך אלא לשון ברכים, והנה לכאורה קשה הלא ע' פנים לתורה וכפטיש יפוצץ סלע ואיה עיוות יש כאן, והנראה בזה דהנה מצינו הלשון המורגל בפי חז"ל יניק וחכים וכן הוא הסוד הנכון, ורצונו לומר הן

דורש טוב

ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישייתו על ארץ מצרים, מקשיין העולם על הוספה זו שהוסיף יוסף אחר שכבר נמר פתרון החלום, וכי ליעץ עצות מינהו פרעה, הלא רק לפתור חלומי נקרא. ונראה דהנה בחלומי ראה פרעה את השבילים עולות בקנה אחד, ולכאורה מה הפתרון על הקנה' שראה, אלא איתא בגמרא ברכות ה"ה קנה' בחלום, יצפה לחכמה, שנאמר קנה חכמה' וממילא ענין הקנה מראה שיראה פרעה איש נבון וחכם וישייתו על ארץ מצרים, ולכך אמרו יוסף לפרעה, כי הוא חלק מהפתרון.

אי נמי, דהנה איתא בגמ' ראש השנה 'בפסח נידונין על התבואה', וכיון שחלום פרעה היה בליל ראש השנה כדאי' שם 'בר"ה יצא יוסף מבית האסורים', א"כ קשה על פתרון יוסף שאמר שהחלום מורה על תבואת הארץ, דא"כ אין החלום בעתו ובזמנו מה שבא החלום עתה בר"ה, שהרי 'בפסח נידונין על התבואה' ולא בר"ה, ולתרוץ קושיא זו אמר יוסף 'ועתה' פי' פתרון ביאת החלום עתה בר"ה, כי יראה פרעה "איש" נבון וחכם, ואדם הזה הלא זמן משפטו שפיר בר"ה, ורצו לפסוק לו גדולה מן השמים ולכן בא החלום עכשיו.

באופן אחר י"ל דהנה פרעה חלם שהוא עומד 'על היאור' והפתרון על זה הוא שפרעה הוא 'במקום היאור', דהנה היאור היה מין ארץ מצרים כמובא ברש"י, ובשנות הרעב היאור בטל ממלאכתו, ופרעה יעמוד במקום היאור לזון את הארץ, ולזה מוכרח שיעמיד איש שיפעול הכנת המזון לעם, ע"כ להשלים פתרון החלום אמר יוסף ועתה יראה פרעה איש נבון וחכם וישייתו על פרנסת הארץ.

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאר: הואיל ועיפ' רוב חל חנוכה בפר' זו יל' פס' זה ע"פ נטריקון וראשון יוחנן השמיד יונים, מבית קדשנו ציון, שנדליק נרות תמינא יומין מיעה יניחנה מצד ימין מהיוצא ובתלמוד פירש רבותינו עליהם השלום חייב להדליק משחשיכה ואוד העברת נישאי התרמודאי עברה מצות דליקתו עלינו להדליק הכל יחד אינשים ונשים ראויים.

☆

שבו ושברו לנו מעט אוכל: רמז לנרות חנוכה, כי תיבת "לנו" בגימטריא פ"ו ואם שוברים "לנו" לחצי הוא מ"ג וז"ש "שברו לנו" לשנים ויהיה מ"ג זמנעט אוכל" עם האות שמנינה הוא הקטן ביותר מתיבת אוכל והיא האות א' בחד יהיה מ"ד כמספר ל"ו נרות חנוכה עם ח' שמשים ובזה מרמז גם תירוצו של הט"ז על קושית הב"י שלכאורה מדוע אמר להם יעקב שיביאו "מעט אוכל" ולא הרבה אלא כדברי הוזהר שאין הקב"ה עושה נסים יש מאין אלא יש מיש לכן אמר להם רק מעט אוכל כדי שיחול עליו ברכת ה', כמו כן בנס חנוכה נותר בכך השמן שמן כדי שיחול עליו הנס לימים הבאים ובכל זאת דלק כל הלילה א"כ הנס היה גם ביום הראשון לכן מדליקין שמונה ימים.

☆

זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו מאת נשיאי ישראל: י"ל נטריקון זרע אמונים תיקנו ח' נרות כ'הלכה תיקן הפתח משמאל זמנה בשקיעת חמה בשיעור ידוע ולגמור מהלל המדליק מברך שתים חזרה אחת, תדליק ויתוסף מאורם איסור תשימש נשים שכנים ידליקו אז ישתתפו ימים שמונה ראוי אותו לזכור.

☆

עת לעשות לה' הפרו תורתך: עת בגימטריא קנה ושט רמז לימי חנוכה ופורים חנוכה בקנה להודות ולהלל, פורים בושט משתה ושמחה בני עתים הללו "הפרו תורתך" מבטלן ת"ת למקרא מגילה ולנר חנוכה.

☆

להדליק נר חנוכה: בגימטריא כמנין זמעביד יום ומביא לילה שכן מצות הדלקת נר חנוכה היא משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק שאז הוא זמן בין יום ובין לילה.

☆

הנה אותיות א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' בגימטריא ל"ו כמספר נרות חנוכה ט' רמז למצה ט' טפחים למטה מעשר י' כ' ל' מ' נ' ס' ע' פ' ר"ת יוד כישר למעלה מעשרים נר סיבה עירוב פסול, צ' ק' ר' ש' ת' ר"ת צדיקים קדושים רצחו שונאי תורה.

☆

י"ל הטעם שתקנו לומר בכל יום מימי החנוכה "מזמור שיר חנוכה הבית לדוד" משום שבפס' זה מרמז מה שהיוונים

רצו לעקור שלא נשמור שבת מילה וחודש וזה ר"ת מזמור ש"ד חנוכה ואם נצרף גם תיבת הבית או הר"ת הם חמשה לרמז חמשה שנצחו את היוונים וביטלו את הגזירה, תיבת "לדוד" בגימטריא מ"ד היינו מפני שניצחו תיקנו להדליק מ"ד נרות בח' ימי חנוכה.

☆

הנה בעשרת הדברות יש תרי"ג אותיות עד "אשר לרעך" ומנין תיבות אשר לרעך הם ז' לרמז על ז' מצוות דרבנן מזה ראינו שמצוה אחרונה היא חנוכה המרומזת באות כ' בתיבת רעך לכן נר חנוכה שהניחה למעלה מכ אמות פסולה.

☆

זאת עשו וחיו: הנה ידוע שהגזירה היה על ג' מצוות שבת חודש מילה שמסרו נפשם ונעשה להם נס, והרמז לזה "זאת" – ז' מרמז על שבת, א' מרמז על ר"ח שהוא יום א' בחודש, ת' מרמז על מילה שהוא תו ואות לבני, "עשו" שקימו במסירת נפש, ועיזו "וחיו".

☆

הנה במספר הנרות של חנוכה יש רמז לשמו של הקב"ה שנקרא אמת וכתבו המפרשים לכן נקרא שמו של הקב"ה אמת ע"פ מה שכתוב כי אני ה' לא שניתי ותיבת "אמת" במספר קטן מספרו ט' אשר לא ישתנה לעולם שאם תכפול אותו כמה פעמים תמיד יצא ט' כגון אם תכפיל ט' שני פעמים יהיה י"ח ובמספר קטן ט' וכן ג' פעמים ט' הוא כ"ז ובמ"ק ט' וכן לעולם, וכן מרמזים הח' נרות כי נר יום ראשון עם נר יום ח' הוא ט' וכן נר יום שני עם נר יום ז' הוא ט' וכן נר יום ג' עם נר יום ד' הוא ט' ונר יום ה' עם נר יום ו' הוא ט'.

☆

מצינו סימנים לברכות שלפני הדלקת נרות חנוכה: סדר הברכות להדלקת נרות חנוכה הוא: א. להדליק נר חנוכה. ב. שעשה נסים. ג. שהחיינו. וסימנך מקרא כתוב עשה לך שרף ושם אותו על נס וראה אותו וחי, עשה לך שרף – ברכת להדליק, ושם אותו על נס – ברכת שעשה נסים, וראה אותו וחי – ברכת שהחיינו.

☆

ויוצא אותו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם ויאמר לו כה יהיה זרעך. י"ל דיש כאן רמז מן התורה למצוות נר חנוכה, "ויוצא אותו החוצה" רמז שמצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, "ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים" רמז שמצוה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק, כי לאחר שקיעת החמה מתחיל צאת הכוכבים, "אם תוכל לספור אותם", היינו שהי' מוסף והולך כדברי בית הלל, ויאמר "לו כה" רמז אם יהי' זהיר בל"ז נרות של כ"ה כסלו הוא חנוכה, "יהיה זרעך" יוכה לבנים תלמידי חכמים, כדברי הגמ' הרגיל בנר היין ליהבנים תלמידי חכמים.

וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶת אָחָיו וַיִּבְרָם וַיִּתְּנָם אֵלֵיהֶם וַיְדַבֵּר אִתָּם קְשׁוֹת וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֵאֵין בָּאתֶם וַיֹּאמְרוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן לְשֹׁבֵר אֶבֶל: (פרק מב פסוק ז)

... או יורה ויתנבך בבא, שהתנבך להם בדבריו שדבר להם קשות, ואמר להם בכעס, כאלו לא יבוא אדם לפניו לשפר. מאין באתם לפני, ויאמרו מארץ כנען לשובר אבל, ובאשר הזכירו לו את זה, אז נתברר לו שהם אחיו באמת, וזה טעם ויבר יוסף (פסוק ח) פעם שנית כי נתוסף לו בהם חבר ודיעת אמת. ורש"י דל כתב נעשה להם בנכרי בדברים לדבר אתם קשות. ועל דעתו יורה ויתנבך לומר שדבר באיש נכרי. ואיננו נכון.

וַיִּבְר יוֹסֵף אֶת אָחָיו וְהֵם לֹא הִכְרָהוּ: (פרק מב פסוק ח)

והם לא הכירהו. ואמר שלא הכירוהו כלל, ולא הצרף עוד להתנבך אליהם. ואמרו רבותינו (ב"מ י"ט): בטעם הכרה לפי שהיה להם חתומי זמן, והם לא הכירו שצא מאצלם בלא חתימת זמן, ועכשיו מצאוהו בחתימת זמן. והנה יששכר וזבולון אינם גדולים מיוסף רק מעט, אבל כיון שהכיר את הגדולים הכיר את כלם. ועוד היה מכירם מדעתו שצבאו שם, והם לא נתנו לבם שיהיה העבר אשר מכיר לישמעאלים הוא השליט על הארץ. ואמר רבי אברהם, ויברם, בתחלה הכיר שהם אחיו, ואחרי כן הסתכל בכל אחד והכירו.

וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מִרְגְּלִים אַתֶּם לְרֹאוֹת אֶת עֲרוֹת הָאָרֶץ בָּאתֶם: (פרק מב פסוק ט)

ויזכר יוסף את החלומות אשר חלם להם, וידע שנתקנמו שהרי השתחוו לו, לשון רש"י. ולפי דעתו שהדבר בהפך, כי יאמר הקטוב, כי בראות יוסף את אחיו משתחווים לו, זכר כל החלומות אשר חלם להם, וידע שלא נתקם אחד מהם בפעם הזאת. כי יודע בפתרונם, כי כל אחיו ושתחוו לו בתחלה מן החלום הראשון, וזהו אנהו מאלמים אלהים, כי "אנהו" ירמו לכל אחיו אחר עשר. ופעם שנית, ושתחוו לו השמש והגור ואחד עשר בוכבים מן החלום השני. וכיון שלא ראה בנימין עמם חשב זאת התחבולה שיעליל עליהם כדי שצבאו גם בנימין אחיו אליו לקום החלום הראשון תחלה.

ועל כן לא רצה להגיד להם אני יוסף אחיכם, ולאמר מהרו ועלו אל אבי וישלח העגלות כאשר עשה עמם בפעם השנייה, כי היה אביו בא מיד בלא ספק, ואחרי שנתקם החלום הראשון הגיד להם לקום החלום השני. ולולי כן היה יוסף חוטא הטא גדול לצער את אביו ולהעמידו ימים רבים בשבול ואכל על שמעון ועליו, ואם היה רצונו לצער את אחיו קצת איך לא יהיה על שיבת אביו, אבל את הכל עשה ופה בעתו לקום החלומות כי ידע שיתקמו באמת.

מעשה הש"ב

א תמצית השיטות: לפי דעת רבינו וידבר אתם קשות, היינו שדיבר אתם בכעס, דהיינו 'האופן' שדיבר היה קשות, אבל תוכן הדברים 'מאין באתם', לא היה דברים קשות. שכן דרך העולם ששואלים מאין באתם. משא"כ לפי דעת רש"י, אופן הדיבור היה בנחת, רק ה'תוכן' של הדברים היה דיבור קשה. ולכאורה צ"ב למה 'מאין באתם' נחשב לדיבור קשה, מבואר במורה בשם המדרש רבה (בראשית רבה צ"א ו) שהדיבור קשה הוא מה שמבואר בפסוקים הבאים שאמר להם 'מרגלים אתם לראות את הערות הארץ באתם'.

א ביאור הדברים, הדנה האבן עזרא מקשה על כפל הלשון, שהרי בפסוק ז' כתיב וירא יוסף את אחיו ויכירם, ואם כן למה חזר שנית כאן ואמר ויבר יוסף את אחיו. ומיישב האבן עזרא שבתחילה הכירם באופן כללי והוא ויכירם, ואח"כ הכיר כ"א באופן פרטי, והוא הכוונה ויבר יוסף את אחיו.

אמנם לכאורה צ"ב מדוע הוצרך לומר שהכירם באופן פרטי, דמאיה סבה שלא יכירם, ולפי מה שכתב רבינו מקודם שיששכר וזבולון אינם גדולים מיוסף רק מעט, וכמו שיוסף היה

ב אפשר לפרש הזאינו נכון, דלפי פשוטו של מקרא משמע שהדיבור קשה הוא מה שמבואר בכתוב זה 'מאין באתם', ולפי

בלי חתימת זקן בעת מכירתו, גם הם היו בלא חתימת זקן, ועל כן מוכרח שבתחילה לא הכירם באופן פרטי, אלא באופן כללי, וכאשר ראה את הגדולים שהכירם לפי שהניחם חתומי זקן, עי"ז כבר הכיר את כולם באופן פרטי. ולפי"ז אתי שפיר מה שדקדק רבינו בלשונו 'ואמר רבי אברהם', ולא נקט 'רבי אברהם אמר', כי מוסף על ענין הראשון ואינו חולק עליו.

(ד)

הנה בתחילת פרשת וישב כתוב שני חלומות שחלם יוסף. חלום הראשון 'הנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נצבה, והנה תסבניה אלמתיכם ותשתחווין לאלמתי'. והחלום השני 'השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי'.

וכן מצאנו ששלושה פעמים השתחוו ליוסף, שני פעמים בפרשתו, א. 'ויבאו אחי יוסף וישתחו לו אפים ארצה' (פרק מב פסוק ו), ובאן היו רק עשרה אחים, שהרי בנימין לא היה. ב. 'וישתחו לו ארצה' (פרק מג פסוק כו), ושם היו אחד עשר אחים, שהרי בנימין כבר היה שם. ג. בפרשת ויגש כשבא יעקב למצרים השתחו לו יעקב וכל משפחתו, והיינו השבעים נפש שירדו למצרים.

והנה יש להתבונן באיזה השתחווה נתקיימו חלום הראשון, בראשון כשהם היו רק עשרה, שהרי רק בחלום השני כתוב להדיא 'ואחד עשר כוכבים', המרמז על אחד עשר אחיו, או בשניה כשהם היו אחד עשר. ודבר זה יהא תלוי בביאור הכוונה במה שחלם והנה 'אנחנו' מאלמים וכו', האם הכוונה על עשרה אחי יוסף, שהם היו בשעת מכירה, שהם ישתחו לו, ואז נתקיים חלום הראשון כבר בהשתחווה הראשונה, או הכוונה אל אחד עשר אחיו כולל בנימין, ואז נמצא שבהשתחווה הראשונה, לא נתקיימו עדיין חלום הראשון, ורק בהשתחווה השני שכבר היו אחד עשר, אז נתקיים החלום הראשון. ובדבר זה נחלקו רש"י ורבינו כיבואר לקמן.

(ה)

רש"י מפרש שהחלום הראשון התקיים בזה שהשתחו לו עשרת אחיו, ושהרי בנימין עדיין לא היה כאן. הרי לנו שרש"י מפרש מה שנאמר בחלום הראשון 'אנחנו', הכוונה על עשרה אחיו ללא בנימין, שהרי רק הם היו בשעת מכירת יוסף. נמצא שלפי רש"י חלום הראשון נתקיים בהשתחווה הראשונה, ולפי"ז החלום השני נתקיימו בשני זמנים, מה שחלם 'ואחד עשר כוכבים משתחווים לי', נתקיימו בהשתחווה השני שהיו כבר אחד עשר אחיו. ואילו 'השמש והירח' שלפי רש"י השמש מרמז על יעקב והירח על רחל, נתקיימו בהשתחווה השלישי כשירד יעקב למצרים.

והנה לשון רש"י 'שנתקיימו' לשון רבים, אין הכוונה שנתקיים כבר בהשתחווה הראשון שני החלומות, שהרי אחד עשר כוכבים שבחלום השני בוודאי לא נתקיים, שהרי בנימין לא היה שם. רק כוונתו שהתחיל להתקיים פתרון החלומות.

(ו)

רבינו מפרש שמה שנאמר בחלום הראשון 'אנחנו', הכוונה על אחד עשר אחיו, וכיון שכאן הם היו רק עשרה, שהרי בנימין לא היה שם, עדיין לא התקיים החלום הראשון. וכיון שידע יוסף שחלום זה צריך להתקיים כפי פתרונו, שישתחו לו אחד עשר אחיו, לכן הוכרח לעשות עצות ותחבולות שיביאו את יוסף, לפני שיבוא יעקב, כדי שיתקיים החלום הראשון בשלימות.

והנה לפי פירוש רבינו למה הוצרך השתחווה הראשונה, של עשר אחיו, הרי בזה כלל לא נתקיים שום חלום, היינו משום שלא היה במציאות שבעולם שישתחו לכתחילה אחד עשר אחיו, כמו שרואים בכתובים שיעקב לא רצה לשלוח את

בנימין, ולכן כשראה יוסף את אחיו, הוכרח לעשות תחבולות שונות שיביאו את בנימין שיתקיים החלום הראשון.

והנה לפירוש רבינו בהשתחווה הראשונה לא נתקיימו עדיין פתרון החלום, רק היה הזדמנות שיעשה תחבולות להביא בנימין. ובהשתחווה השני התקיימו חלום הראשון, ובהשתחווה השלישי התקיימו חלום השני.

ואפשר לומר שלכן לא רצה רבינו ללמוד כפירוש רש"י, דהרי אינו מבואר בקרא שחלום השני התקיימו בשני זמנים נפרדים, ולפי פירוש רש"י מוכרחים לומר שנתקיימו בשני זמנים נפרדים.

(ז)

הנה במפרשי הרמב"ן הוקשו שלבאורה דברי רבינו כאן שהחלום 'הראשון' התקיים כשבאו לפניו בפעם השני בידה עם בנימין, והחלום השני התקיים כשבאו לפניו בשלישית עם יעקב, סותר למש"כ רבינו לעיל (פרק לו פסוק י) וז"ל "אבל ענין החלום כי השמש רמז ליעקב, והירח רמז לבני ביתו, ולכל נשיו שבהן היו תולדותיו. וירמזו כי כל תולדותיו ישתחו לו. והם כל שבעים נפש יוצאי ירכו, כי כולם השתחו בבואם אליו. ואחד עשר כוכבים, אלו אחיו אשר השתחו לו בפני עצמן, טרם בא אביהם כדכתיב ויבא יוסף הביתה, ויביאו לו את המנחה אשר בידם הביתה, וישתחו לו אפים ארצה". דמשמע קצת דכשהשתחו לו האחים בידה עם בנימין בפעם השני, התקיים מה שחלם בחלום השני 'אחד עשר כוכבים' משתחווים לי. ולפי"ז נתקיים החלום הראשון בהשתחווה הראשונה, כשהיו רק עשרה, ודברי רבינו סותרים זה את זה.

ואפשר לומר שכוונת רבינו 'ואחד עשר כוכבים' אלו אחיו אשר השתחו לו בפני עצמן טרם בואו אביהם' הכוונה שבהשתחווה השלישית השתחו עוה"פ האחד עשר אחיו, כמו שהשתחו כבר בפעם הקודמת דהיינו בביאה השניה אל יוסף. וכוונת רבינו ליישב למה אמר 'אחד עשר כוכבים' בנפרד, הרי בירח' מרמזו כל תולדותיו של יעקב, ובתוכם גם אחד עשר אחיו, לכן מפרש רבינו שהיה סביר לומר שכיון שהם כבר השתחו בביאה השניה שוב לא ישתחו לו, לכן הוכרח לומר בנפרד אחד עשר כוכבים, אבל באמת החלום הראשון נתקיים רק כשבאו פעם השניה שהשתחו לו כל אחד עשר אחיו. ולפי"ז ליכא שום סתירה בדברי רבינו.

והנה ברבינו בחיי מפרש בדעת רבינו שהחלום הראשון התקיים בהשתחווה הראשונה, ולמד כן בדברי רבינו בפרשת וישב, ואולי היה לו גירסא אחרת בדברי רבינו. אבל לפי גירסתנו שפיר אפשר ליישב דברי רבינו שלא יהיו סותרים זה את זה.

(ח)

רבינו מיישב התמיה איך לא שלח יוסף להודיע לאביו שהוא חי וקיים, וכן למה העליל על אחיו לאסור את שמעון, ושיצטרפו להביא את בנימין, משום שידע יוסף פתרון חלומי אשר חלם, וידע שיתקיימו באמת, לכן עשה הכל שיתקיימו חלומותיו. והנה הקשו על ישוב זה, דמה תועלת לו שיתקיימו חלומותיו, ואפילו אם תהיה לו תועלת בזה איך היה חוטא כנגד אביו, והחלומות, הנותן חלומות גיש פתרונו.

ואפשר לומר שזה כוונת רבינו באמרו 'וידע שיתקיימו באמת', שידע יוסף שאינו סתם חלום, רק שהוא כעין נבואה, ולכן חייב לעשות כל תחבולות שיתקיימו באמת. וכמו שכתב בעמק דבר (שם) שידע יוסף שחלומותיו הם כעין נבואה, ולכן היה עליו לעשות שיקיים החלומות, ואם לא יעשה כן יהיה כמו נביא שכושב את נבואתו.

מנחם לט"ו חודש חנוכה
ספרי ב"ק מרן רבינו שלמה
ותשובה להם

אספקלריא דנהר"א

פתוחתו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א בגי'אור הצירוף של חודש טבת בימי חנוכה

בימי החשמונאים שבא מחמת שהיו כולם באגודה אחת, ולכן אנו מרבים בצדקה וחסד, איש את רעהו יעזור, כדי להרבות אחוה וריעות כמו שהיה בימים ההם בזמן הזה.

והוא הרמוז בצירוף שם הוי"ה של חודש טבת שחל בימי חנוכה, גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדי'ו, רמוז בזה שיהיו כל ישראל יחדיו בעצה אחת ובאגודה אחת לשרת לפני המקום, ועל ידי זה לא יוכלו כל אומה ולשון לשלוט בהם, והיא שעמדה להם אזי בימי חשמונאים נצח את היוונים.

עוד יש לומר ע"פ מה שהביא א"ז זללה"ה בייטב פנים (מאמר הוד והדר את כ) בשם בנו א"ז הקדושת יו"ט זללה"ה, לפרש המשנה (עוקצין פ"ג מ"ב) לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר (תהלים כט יא) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. כי ידוע מאמרים (תנחומא נצבים ס"א) אלמלא היו ישראל באגודה אחת לא שלטה בהם שום אומה ולשון, והענין כי בכח האחדות יוצאים מתחת ידי שרי מעלה ומערכת הכוכבים, ונתונים תחת יד הקב"ה בעצמו, ולכן אי אפשר לשלוט בהם. וזה שאמר לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל, היינו ברכת ה' למעלה מן המזל, אלא השלום, דאז הם למעלה ממזל ומערכת הכוכבים, ומביא ראייה מן הכתוב ה' עוז לעמו יתן, פי' כח וגבורה נתן להם ששום אומה ולשון אינו שולט בו, ה' יברך את עמו בשלום, שזה בא להם בכח השלום והאחדות, עכ"ד.

והנה אצל נס חנוכה הוצרכו ישראל לשני מיני ישועות למעלה מדרכי הטבע ומערכת המזלות, הא' לנצח מלכות יון הרשעה, שהרי יצאו למלחמה מעטים כנגד רבים וחלשים כנגד גבורים, והב' שתכנס הברכה בשמן דמנורה שלא היה בו להדליק אלא יום אחד. ויתכן לומר כי בימים ההם עוררו החשמונאים הקדושים לבבות ישראל להתחזק בשלום ובאחדות, וזכו לצאת מתחת שליטת המזלות ומערכת הכוכבים, ומכאן זה אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם, וגברו על היוונים ונצחום, ומה גם שעל ידי זה זכו להיות כלי מחזיק ברכה, שתבא עליהם ברכת ה' למעלה מן המזל, ונתרבה השמן שבמנורה ודלק שמונה ימים.

וזהו שנרמז צירוף שם הוי"ה של חודש טבת שחל בימי חנוכה בפסוק גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדי'ו, והכוונה גדלו לה' אתי, שתתעלו במדרגה להיות תחת יד השי"ת בעצמו ולא תחת שליטת שרי מעלה ומערכת הכוכבים, והאיך תזכו לזה,

איתא בכתבי האריז"ל (משנת חסידים מסכת טבת פ"א ס"א) כי צירוף שם הוי"ה של חודש טבת יוצא מסופי תיבות של הפסוק (תהלים לד ד) גדלו להוי"ה אתי ונרוממה שמו יחדי'ו. ויש להבין שייכות ענינו לראש חודש טבת שחל תמיד בימי חנוכה.

גם לבאר נוסח ההודאה, כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך. ודקדק בבני יששכר (מאמר ב אות ז) אומרו על עמך ישראל שהוא שפת יתר, והיה די לומר כשעמד עליהם כמו בנוסח ההודאה דפורים.

ויתבאר בהקדם דברי א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' בשלח) לפרש אמרם ז"ל (ענין תנחומא נצבים ס"א) אלמלי היו ישראל באגודה אחת אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם, כי שם ישראל מורה על השליטה באומות ובשריהם למעלה, ככתוב (בראשית לב כט) כי שרית עם אלהים ועם אנשים, ויעקב אבינו זכה לזה לאשר היו בו כל מיני שלימות וכל מדות טובות, ואחר כך כאשר נאסף אל עמו, נתחלק בחינתו ל"ב שבטים ומשם לששים רבוא צינורות והם ששים רבוא נפשות של ישראל, ובכללם תמצא כל המדות טובות ושלימות שהיה בישראל סבא, ולכן נקראים ישראל על שמו וגם עליהם נאמר כי שרית, אך זה דוקא כשהם באגודה אחת וחזי לאצטרופי בהדדי, דאז הכללות הוי כישראל סבא, אמנם כאשר יפרדו איש מעל אחיו ואינם מצטרפים יחד, לא יקרא עליהם שם ישראל, ואז האומות שולטים עליהם ח"ו, עכ"ד.

ובכן יש לומר כי בימים ההם זכו החשמונאים הקדושים להתגבר על היוונים לשברם למגרם ולנצחם על ידי שנתאחדו ונתקבצו כל יראי ה' וחושבי שמו באגודה אחת ובעצה אחת, וזכו לבחינת ישראל שהוא מורה על כי שרית עם אלהים ועם אנשים כמו בישראל סבא, ובכח זה גברו על היוונים ונצחום.

ולזה תקנו בהודאה, כשעמדה עליהם מלכות יון הרשעה על עמך ישראל, היינו שעמדו עליהם בזמן שהיו כל ישראל באגודה אחת, ונקרא עליהם השם ישראל, ועל ידי זה לא יכלו לשלוט עליהם, ונמסרו גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים. וזה רמוז גם להלן בהודאה, ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה, שזכו לתשועה גדולה על ידי שהיו באגודה אחת ונקרא עליהם שם ישראל.

ובדרך זה יש לתת טעם לשבח למה שכתב המגן אברהם (א"ה ריש סימן ע"ד) נוהגין הנערים העניים לסבב בחנוכה על הפתחים. ולפי האמור אנו עושים בזה זכר לנצחון המלחמה

ונרוממה שמו יחידיו, שתתאחדו ותתקשרו באגודה אחת, והיינו דאהני להו בנס חנוכה שבכח האחדות זכו לנס ופלא בנצחון המלחמה ובשמן דמנורה.

♦ ♦ ♦

או יאמר ע"פ מאמר ק"ז הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע (הובא בפרי חיים על אבות פ"ה מ"ג) לפרש הגמרא (חולין ז:) ישראל קדושים הן, יש רוצה ואין לו, ויש שיש לו ואינו רוצה. וכתבו התוס' (ד"ה ויש) ואפילו הכי איקרו קדושים שנותן מפני הבושת. וקשה מדוע נכלל בתואר ישראל קדושים גם זה שיש לו ואינו רוצה, ועושה רק מפני הבושת. והענין כי שלימות המצוה תלויה בעובדא ורעותא במעשה ומחשבה, ואם אחד מישראל חשב מחשבה טובה ולא בא לידי גמר מעשה, והשני עשה מעשה המצוה בלא מחשבה רצויה, הקב"ה בחסדו מצרף מחשבת האחד למעשה השני, ומצירוף שניהם נעשה המצוה בשלימות. ובכן זה שרוצה ואין לו, יש לו מחשבה טובה אך נחסר לו פועל המעשה, וזה שיש לו ואינו רוצה, מקיים מצות ה' בפועל מפני הבושה אבל אין לו כוונה רצויה, ובצירוף שניהם מתקיים רצון ה' כראוי וכנכון, ועל כן נקראים ישראל קדושים, עכ"ד.

וכ"ק מרן אאמ"ר זללה"ה בברך משה (מאמר רח דודאים אות א) כתב לבאר בזה מה שאמרו בנר חנוכה (שבת כג.) הרואה מברך שתים ומדליק מברך שלש, וכתב רשיז"ל (ד"ה הרואה) דלא הוזקקה ברכת הרואה אלא למי שלא הדליק בביתו או ליושב בספינה. ולפי האמור ביאור הענין, כי הרואה נר חנוכה יש לו מחשבה טובה והשתוקקות רבה להדליק נר חנוכה, אלא שאינו יכול להדליק בפועל המעשה בהיותו הולך בדרך או יושב בספינה, ולעומת זה המדליק נר חנוכה, אף על פי שקיים המצוה בפועל המעשה, יתכן שלא היתה מחשבתו שלימה ורצויה בקיום המצוה, ולכן תקנו חכמים ברכה הן למדליק והן לרואה, כדי שיצטרף מעשה של זה למחשבה של זה, ובצירוף שניהם מתקיים המצוה בשלימות. ומהאי טעמא נמי תקנו חכמים להדליק נר חנוכה אצל הפתח מבחוץ, וצריך להניחה למטה מעשרים אמה במקום דשלטא ביה עינא, כדי שיוכלו עוברים ושבים לראות נר חנוכה ולברך עליה, ובצירוף הרואה שיש לו מחשבה טובה והמדליק שיש לו מעשה המצוה, מתקיים מצוה קדושה וחביבה זו בשלימות הראוי, עכ"ד.

♦ ♦ ♦

ובכן י"ל שבא הרמז בצירוף השם של ראש חודש טבת שחל תמיד בימי החנוכה, בפסוק גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחידיו, ויש בזה רמז בענינו של חנוכה, שצריך לרומם שם ה' יחידיו בתוך קהל ועדה, ולכן תקנו להדליק נר חנוכה על פתח ביתו מבחוץ, כדי לצרף מחשבתו של זה ומעשהו של זה, ובצירוף שניהם יחידיו יתגדל ויתרומם שמו של הקב"ה בקיום מצותיו בשלימות כדת כראוי וכנכון.

♦ ♦ ♦

עוד יש לומר בביאור הענין שנרמז צירוף שם הוי"ה של חודש טבת בפסוק גדלו להוי"ה אתי ונרוממה שמו יחידיו. ובייטב לב הביא בשם הרה"ק הרבי ר' אשר מראפשיץ זללה"ה, שנרמז פסוק זה בפרשתא דיומא, ויגש אליו ראשי תיבות גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחידיו. וצריך ביאור ענינו לכאן.

ויבאר על פי מה שכתב באגרא דכלה (פ' בעלותה) לפרש הכתוב ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד. דהנה צבא בגימטריא אחד ועד, והמייחדים יחודי קריאת שמע שהם אחד ועד נקראים אנשי הצבא, וידוע (זוה"ק תרומה דף קלד. וקלט.) שלעתיד לבא יסתיים גם ברוך שם כבוד מלכותו בתיבת אחד, כמו פסוק שמע ישראל, וזהו סוד (זכריה יד ט) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד [ה' היינו שמע ישראל, ושמו היינו ברוך שם]. גם כעת יש בברוך שם כ"ד אתון, ולעתיד יהיה בו כ"ה אתון כמו בשמע ישראל [כי יאמרו וברוך שם בתוספת ו']. ויהיו שניהם יחד חמשים אתון, בסוד ויפן כ"ה וכ"ה. וזה שרמז ומבן חמשים"ש שנה, פי' כשישנה היחוד לחמשים אותיות, ישוב מצב"א העבודה, שישוב האדם מלעבוד העבודה בבחינת צב"א דהיינו אח"ד וע"ד, כי גם ברוך שם יסתיים באחד, ולא יעבוד עוד, אתון ועד, עכ"ד.

והנה איתא בתיקוני זוהר (תיקון י"ג דף כט.) בענין קריאת שם המועד חנוכה, שהוא חנו כ"ה, דהיינו כ"ה אתון יחודא דאינון שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, עי"ש. והיינו שגברה מלכות בית חשמונאי על מלכות יון הרשעה ונצחום בזכות יחוד שמו יתברך בפסוק שמע ישראל שיש בו כ"ה אותיות, וזהו חנו כ"ה, בזכות כ"ה אותיות שיש בשמע ישראל.

ולפי האמור יש להוסיף בו רמז כל דהו, כי ידוע מדברי הבני יששכר (חטכה מאמר ב אות טז) שבימי החנוכה מתנוצץ מעין האור דלעתיד, והדברים עתיקים. ולכן הכי קרא שמו חנוכה, חנו כ"ה, לרמז על בחינת ויפן כ"ה וכ"ה, כי לעתיד לבא כאשר יתגלה עליו אור של משיח, אזי יהיו שני היחודים במספר כ"ה, וגם ברוך שם יתעלה להיות כ"ה אתון כמו שמע ישראל.

ולזה בא הרמז בצירוף השם דחודש טבת שחל בימי החנוכה, בפסוק גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחידיו, להורות שצריך כל בר ישראל לעורר רחמים להחיש קץ הישועה, ואז יהא יחודא תתאה שוה בשוה כמו יחודא עלאה, והיינו גדלו לה' אתי, רומז על בחינת ה' אחד שהוא יחודא עילאה שמע ישראל, ונרוממה שמו יחידיו, רומז על בחינת ושמו אחד שהוא ברוך שם, והיינו שגם ברוך שם יהיה אחד באחד כמו שמע ישראל בכ"ה אותיות.

והנה בפסוק ויגש אליו יהודה, פירשו במדרש (ב"ר פצ"ג ס"ז) הגשה לתפלה. ולזה רמוז בו בראשי תיבות גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחידיו, דהיינו שזאת תהיה תפלת כל איש יהודי לקרב קץ הישועה, שאז יהיו שני היחודים שוים יחידיו בבחינת ה' אחד ושמו אחד.

או יאמר בביאור רמז צירוף שם הוי"ה של חודש טבת וגם לבאר את דברי הפיוט מעוז צור, ומנותר קנקנים, נעשה נס לשושנים, בני בינה ימי שמונה, קבעו שיר ורגנים. וכבר עמד בבני יששכר (מאמר ד אות קמג) מאי שנא לשון קנקנים דנקט, והלא הנס היה בכך ולא בקנקן.

יתבאר על פי מה שכתב באהבת שלום (פ' קדושים) לפרש הכתוב ואהבת לרעך כמוך אני ה', דהנה האדם צריך לאהוב לחבירו, והאהבה צריך להיות בשלימות שיאהוב אותו בעצמו ממש, וגם אצל השני צריך גם כן להיות אצלו בחינת אהבה בשלימות, ועל זה מורה השם אהבה, כי אהבה הוא גימטריא אחד, לרמזו שכל אחד צריך לאהוב את חבירו בשלימות גדול באחדות הגמור, והנה כשאדם אוהב לחבירו באופן זה, וחבירו אוהב אותו גם כן באופן זה, אזי נשלם השם הוי"ה, כי ב' פעמים אהבה הוא גימטריא כ"ו כמנין הוי"ה. וזהו ואהבת לרעך כמוך אני ה', פי' כשיש לישראל אהבה ואחדות בשלימות אזי נשלם השם הוי"ה, עכ"ד.

והנה ידוע קושיית הבית יוסף (או"ח סימן עת"ד) למה קבעו חנוכה שמונה ימים, והרי השמן שבכך היה בו כדי להדליק יום אחד, ויתריך א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' וישב) כי אמרו חז"ל (תענית ה:) אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין, אמנם זהו דוקא בברכה הבאה משם שד"י מלוּבש בטבע, אבל ברכה הבא משם הוי"ה ב"ה שממנו נסים למעלה מהטבע, שורה אפילו בדבר המדוד ומנוי ומשוער. ובנס חנוכה מצאו פך אחד שהיה ידוע ומשוער שאין בו להדליק רק יום אחד, ואיך יתכן בו ברכה, ועל כרחך שהיה שורה בהשמן בחינת הוי"ה, ומיושב קושיית הבית יוסף מה היה הנס ביום הראשון, כי עיקר הנס היה בשמן הראשון שהיה שורה בו שם הוי"ה, עכ"ד.

אמנם אכתי ראוי להתבונן באיזה כח ובאיזה זכות היה שורה על פך השמן שם הגדול והקדוש הוי"ה, אך י"ל כי בימים ההם כאשר עמדה עליהם מלכות יון הרשעה להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, נתאזרו החשמונאים הקדושים לחזק ולאמץ לבבות ישראל, ובראש וראשונה השתדלו לעשות אסיפה וקיבוץ באהבה ואחוה ואחדות זה עם זה, איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, ועל ידי אהבת ישראל שכל אחד השפיע אהבה לחבירו, נשלם השם הוי"ה ב"ה בכח ב' פעמים אהבה, ומכאן זה היה שורה שם הוי"ה ב"ה בכך השמן, ונתרבה השמן בנס אף שהיה דבר מדוד ומנוי.

ובזה יתבאר לך טעם חדש על מה שתקנו שמונת ימי חנוכה, כי מבואר בספרים (ספר הגן ודרך משה ליום יד) אשר מספר השם הוי"ה הוא כ"ו, ובמספר קטן הוא ח', עי"ש. וזהו רמז שמונת ימי חנוכה, להורות על שם הוי"ה שהיה שורה בהשמן, שמספר שם הוי"ה עולה במספר קטן ח', ובכח שם זה בא הברכה בכך השמן.

ולכן נרמז צירוף השם של חודש טבת שחל בימי החנוכה בפסוק גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו, כי בפסוק זה אנו למדים כל עצם מהות נס חנוכה, והוא גדלו להוי"ה אתי, להשלים שם הוי"ה ב"ה, והאיך זוכים לכך, ונרוממה שמו יחדיו, שמתאספים בני ישראל יחד באהבה אחוה וריעות, ובכח מצות אהבת ישראל איש לרעהו מתעורר שני פעמים אהב"ה בגימטריא הוי"ה ונשלם שם ה', והיינו דאהני להו בימים ההם שהיה שורה שם הוי"ה בכך השמן, ונתרבה הברכה אף בדבר המדוד והדליקו ממנו שמונה ימים.

והנה כתב במדרש שמואל במשנה (אבות פ"ד מ"ב) אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו, דקאי על הכתוב (שמות לו ז) ו'נקה לא י'נקה, אותיות האמצעיות הן קנקן, והראשי תיבות והסופי תיבות הן אותיות שם הוי"ה ב"ה, והיינו אל תסתכל באותיות קנקן, אלא במה שיש בו שהוא השם הוי"ה, עי"ש.

וזהו ביאור החרוז, ומנותר קנקנים, פי' בכח אותיות הנותרים בפסוק ונק'ה ינק'ה זולת קנקן, דהיינו אותיות הוי"ה, על ידי זה נעשה נס לשושנים, שהיה שורה שם הוי"ה בכך השמן, ונתרבה הברכה אף בדבר המדוד ומנוי, ולכן בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורגנים, שתקנו שמונת ימי חנוכה כדי לרמז על מספר שם הוי"ה העולה במספר קטן ח'.

♦ ♦ ♦

עוד יתבאר בהקדם דברי א"ז זללה"ה בעצי חיים (לחנוכה אות מא) לבאר הטעם דנר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, דהנה אמרינן (קדושין לט:) שכן מצוה בהאי עלמא ליכא, וכתב במהרש"א, ולא תקשי מכל היעודים שבתורה דאי אפשר לפרשם רק בעולם הזה, דיש לומר דבזכות הרבים ומעשיהם הטובים מביאים כל הברכות שבתורה גם בעולם הזה, ובגמרא לא אמרו שכן מצוה בהאי עלמא ליכא אלא ביחיד שמרובה בזכיות דשכרו לעולם הבא, עי"ש. ואם כן בנס חנוכה אשר עשה ה' עמנו אות לטובה, אף דשכן מצוה בהאי עלמא ליכא, מכל מקום בזכות הרבים כל ישראל הביא הקב"ה עלינו נס, ועל כן צריך להניח נר חנוכה על פתח ביתו מבחוץ, להראות בזה פרסומי ניסא בחוץ מקום מהלך רבים, משום דשכן מצוה בהאי עלמא הוא בזכות הרבים, עכ"ד.

ובזה מבואר כוונת צירוף שם הוי"ה של חודש טבת שחל תמיד בימי החנוכה, בפסוק גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו, כי בפסוק זה מעורר דוד המלך את ישראל לבוא ולעבוד את השי"ת יחדיו בכנופיא וברבים, לאשר גדול כח הרבים להמשיך שכן מצוה גם בהאי עלמא, ודבר זה עמד להם בימים ההם בזמן הזה, כאשר החשמונאים הקדושים בקשו להמשיך ישועה ונס מן השמים, הגם ששכן מצוה בהאי עלמא ליכא, מכל מקום בזכות הרבים נמשך שכן גם בעולם הזה ונעשה להם נס להתנוסס.

♦ ♦ ♦

עוד יש לומר ע"פ דברי א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' פינחס) במה שאמר אליהו (מלכים א' י"ט) קנא קנאתי לה' אלהי צבאות, כי האלשיך פירש הפסוק (תהלים י"א) למה ה' תעמוד ברחוק, כי בגלות אין שמו שלם, דהיינו שיש פירוד בין י"ה ל"ה, וכן כתב בקול בוכים בפסוק (איכה א' י) כי ראתה גוים באו מקדשה, כי ראתה סופי תיבות י"ה, באו מקדשה סופי תיבות ו"ה, וגוים ביניהם, שהם גורמים ריחוק ופירוד בין אותיות שם הוי"ה ב"ה. והנה בחטאות ישראל ח"ו הם מרחקים השם כביכול, וגם מסלקין שכינתו ואז לא נקרא אלהי ישראל רק אלהי צבאות עליונים. והיינו קנא קנאתי, שתי קנאות, הא' לה', בעבור שמו שאינו שלם ועומד ברחוק על ידי עוונותיהם, והב' אלהי צבאות, מה שנקרא אלהי צבאות ולא אלהי ישראל, עכ"ד.

ובבחינה זו כתב א"ז זללה"ה בעצי חיים (לחטכה אות ג) כי היוונים שתי רשעות עשו, הא' שגרמו פירוד בין הדביקים בשמו הגדול כביכול, והב' לסלק שכינתו שלא יהא נקרא אלהי ישראל. ולזה תקנו בהודאה, ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך, על דרך שכתבו התוס' (ברכות ג' ד"ה וענין) בשם מחזור ויטרי, מה שאומרים יהא שמיא רבא, שזו תפלה שיתמלא שמו ויהא שמו שלם, עי"ש. וזהו ולך עשית שם גדול, שיהא שמו גדול בלי פירוד, וגם ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה, שיהיו נקראים עם ה' אלה ויהא נקרא שמו עלינו אלהי ישראל, עכ"ד.

ועל כן נרמז צירוף שם הוי"ה של חודש טבת שחל בימי חנוכה, בפסוק גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו, שדוד המלך קורא לבני ישראל להתפלל על שתי אלה, שיהא שמו שלם בלי פירוד, ושיהא נקרא שמו עלינו אלהי ישראל, וזהו גדלו להוי"ה אתי, שיהא שם הוי"ה גדול ושלם בלי פירוד, ונרוממה שמו יחדיו, שיהא שמו הגדול עמנו ביחד להיות נקרא אלהי ישראל, כאשר היה בימים ההם בזמן הזה בנס חנוכה.

עוד יבואר ענין צירוף שם הוי"ה דחודש טבת בפסוק גדלו להוי"ה אתי ונרוממה שמו יחדיו. ובייטב לב הביא בשם הרה"ק הרב ר' אשר מראפשיץ זללה"ה, שנרמז פסוק זה בפרשתא דיומא, ויגש אליו ראשי תיבות גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו. וצריך ביאור ענינו לכאן.

ויבאר על פי מה שכתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (ל"ג מדות אות יא) טעם על המנהג להוציא ספר תורה קודם כל נדרי, דהנה מבואר בתיקוני הזוה"ק (תיקון כ"ב דף סו.) כל השומר ברית, שם הוי"ה מלגאו ושם שד"י מלבר, והפוגם ברית, שם שטן מלגאו ושם ס"מ מלבר. והנה השמות הוי"ה שד"י עולה ש"מ, וכל הפוגם בברית פוגם באותן שני שמות העולה ש"מ. ובעבור זה מוציאין ספר תורה קודם כל נדרי, כי ספר עולה שם, לתקן הפגם בשמות אלו השורה מלגאו ומלבר, העולה ש"ם כמנין

ספ"ד. וזהו ביאור (נוסח הושענא) רשומים בשמ"ך, וזהו ביאור (ויק"ד פל"ב ס"ה) שלא שינו את שמ"ם, רמז ששמרו ברית והיה שורה עליה לשני שמות אלו העולה ש"מ, עכ"ד.

והנה מבואר בספרים הקדושים (דברי חיים ותפארת שלמה לחטכה) כי ימי חנוכה מסוגלים לתיקון הברית. וי"ל בטעם הדבר, כי ידוע ממדרשי חז"ל שהיוונים גזרו לבטל מצות מילה, ובכלל זה חילול קדושת הברית, אבל החשמונאים הקדושים נלחמו בחירוף נפש לבל ירעו ולבל ישחיתו בכל הר קדשי, ושמרו משמרת הקודש שיזכו בני ישראל להתקדש בקדושת הברית כראוי להם, ולכן נחקק הדבר בזמן להיות הימים האלו ימי החנוכה בכל שנה ושנה מסוגלים לתיקון הברית להטהר ולהתקדש בקדושה של מעלה.

ולזה נרמז צירוף שם הוי"ה של חודש טבת שחל תמיד בימי חנוכה, בפסוק גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו, הכוונה גדלו לה' אתי, להתקדש בקדושה עליונה כדי שיהא שורה עלינו שם הוי"ה מלגאו, ונרוממה שמו יחדיו, שנזכה לשתי שמות הוי"ה ושד"י העולים יחד כמספר ש"ם, כענין רשומים בשמך, והזמן גרמא לכך ביומין דחנוכה שבו המשיכו החשמונאים קדושה עליונה לתקן פגם הברית.

והנה בפסוק ויגש אליו יהודה, פירשו במדרש (ב"ר פצ"ג ס"ז) הגשה לתפלה, וידוע שקבלת התפלות תלוי בשמירת הברית, וכמו שכתב הנועם מגדים (פ' ויגש) כי אתה שומע תפלת כל פה, פה בגימטריא מילה, עכ"ד. ולזה רמזו בו בראשי תיבות ויגש אליו, גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו, להורות כי הגשה לתפלה תלוי בתיקון הברית הרמז בפסוק גדלו לה' אתי כאמור.

עוד יתבאר ע"פ מה שכתב רשיז"ל בפרשת בחקותי (ויקרא כו ח) אינו דומה מועטין העושין את התורה למרובים העושין את התורה. ויתר על כן כתב רבינו יונה בביאורו על המשנה (אבות פ"ב מ"ד) אל תפרוש מן הציבור, בשעה שהציבור עוסקין בתורה ובמצות, הוא כתר חי העולמים וכבוד לכל ממשלתו, כי ברב עם שנסאפים לקיים מצותיו הדרת מלך הוא, עכ"ל.

וכך עשו החשמונאים הקדושים שפעלו לקבץ פזורות ישראל לעסוק בתורה ובמצות, ולכן נאמר בהודאה דחנוכה, ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך, כי על ידי שנתקבצו יחד לעבוד את ה' ברוב עם, נתגדל ונתקדש שמו יתברך בכתר וכבוד לחי עולמים.

ולזה רמזו צירוף השם דחודש טבת שחל בימי חנוכה, בפסוק גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו, הכוונה שעל ידי שנאספים מרובים לעשות את התורה יחדיו בציבור וברוב עם, מתגדל ומתקדש שמו הגדול בעולמו, ונתרומם כבודו בהדרת מלך.

יְבָרַכְךָ ה' מִצִּיּוֹן

באותות הוקרה וחיבה, נשגר בזה ברכת מזל טבא, קדם מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקרא, רודף צדקה וחסד תדירא, לכו ער וחס לכל דבר שבקדושה, מסור כלב ונפש חפיעה למענינו, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, כבואו תמיד לעזרת מוסדותינו הק' בארה"ק, זה' ברך את אברה"ם ככל, על כל מכיריו נערץ ומהולל, עושה ומעשה לפרט ולכלל, איש חמודות רב תכונות, שמו הטוב מהללים בשפתי רננות, ה"ה

הרבני החשוב הנכבד והמפואר, מוכתר בכל הוצא
מז"ה

בן ציון אברהם כהן

הי"ד
אבן יקרה בקרית וואל יע"א
מנהל האפיס של מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל שמחת נישואי בתו הכלה החשובה תחי' למזל טוב בשעטז"מ

עכ"ג ההתן החשוב הנודע לתפארה, מז"מ בתורה וכיראה טהורה

כמר יעקב לאנדא הי"ו

בן מזה"ר אברהם יצחק לאנדא הי"ו

והכרכה אחת קדם מע"כ אביו ידידינו החשוב מגיד מישרים, פה מפיק מרגליות בתורה ועבודה שזורים

הרה"ג ר' עמרם כהן שליט"א

מחשובי ק"ק קרית וואל יע"א

וזאת הכרכה, יוסף ה' עליך אלף פעמים ככה, וזכות פעליך הככירים לפרט ולכלל, יעמוד לך על כל צעד ושעל, ותזכה לראות ולרעות מכל יו"ח רב תענוג ונחת, בנים ובני בנים כגפן פורחת, ויתאחדו אצלך תורה וגדולה במקום אחת, וכל טוב סלה.

החותמים למען שמו ברגשי ששון ושמחה, אסירי התודה וההערכה

יחזקאל ראטטער

בשם הנהלת המוסדות פה בני ברק יע"ו

חוקים להורותם

הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת גיזורים וטעמים שונים

נ"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהלתנו שליט"א

כמה פרטי דינים הנוגעים אחרי חנוכה

חזכיר על הנסים בשמו"ע

טעה מחמת רגילותו וחזכיר על הנסים בשמו"ע שאחר חנוכה, אם נזכר באמצע הברכה, יחזור לתחילת הברכה, ואם נזכר לאחר סיום הברכה יחזור לרצה, ואם נזכר לאחר סיום שמו"ע, אינו חוזר.

עפ"י הח"א המובא במשנ"ב (סי' ק"ח סעי' י"ב), ובנוסף יש לציין מה שכתב בא"א (בוטשאטש מהדו"ת סי' תרפ"ב) דנס חנוכה שייך גם במוצאי חנוכה, כיון שנס ההצלה נמשך כמה ימים, אלא דחז"ל לא קבעו אלא קבעו רק בימים אלו, וצריך להוסיף דהוה הזכרה שנראה כאומר שקר, דהרי אומר "בימים ההם בזמן הזה", דאם אינו נראה כשקר אינו חוזר כלל כדעת הדרך החיים המובא שם.

חזכיר על הנסים בברכהמ"ז

טעה מחמת רגילותו וחזכיר על הנסים בברכת המזון שאחר חנוכה, אם נזכר כשעדיין לא סיים הברכה, יחזור לתחילת הברכה, ואם נזכר לאחר שסיים הברכה, אינו חוזר.

בפשטות דינו כמו בתפילה, ובקצוה"ש (סי' מ"ז סעי' י"ג) מחדש דאף הפוסקים הסוברים בתפילה דצריך לחזור ולברך, אולם בברכהמ"ז דעתם דא"צ דלא גרע משיחה באמצע ברכהמ"ז.

השתמשות בשמן הנותר

שמן הנותר במנורה אין להשתמש בו, ואף לצורך שבת נוהגים שלא להשתמש, שמן הנותר בכד או בקנקן מותר.

שו"ע (סי' תרע"ז סעי' ד) ואחרונים שם, ובפשטות השו"ע דכתבו דצריך לשרוף השמן מבואר דאף לצורך שבת אסור, ועי' פמ"ג (משב"ז שם) דכתב דרק לצורך ביהכ"ג כשאינו נהנה לאורו מותר, ומובא בדרכי חיים ושלום (אות תתכ"ב) שלקחו מדי שבת למאכל הבצלים מהשמן שנשאר בצלוחית.

להניח השמן לשנה הבאה

אין להניח השמן שנשאר במנורה לחנוכה בשנה הבאה.

טור (שם) דחיישי' שמא יבוא להשתמש בו, ואפילו להניחו בכלי מאוס אסור.

שריפת חלה במדורה

מותר לשרוף חלה במדורה המיוחדת לשריפת הפתילות והשמן.

דאין זה נחשב בזיון למצוה, דעיקר המדורה מיוחדת לשריפת הפתילות, וכן שמענו מהגאון רבי שלמה זלמן אולמאן זצ"ל, ועי' בס' חוקים להורותם (חנוכה פ"ז אות ו') אריכות בזה.

בענין חימום לאטקע"ס בשבת

בס' חוקים להורותם כ' דמותר להניח בשבת לאטקע"ס מעל קדירה או תבנית הפוכה שעל הפלטה או בלע"ף בכדי לחממה, כיון דבדבר יש אין בישול אחר בישול, ואף שיש בו ריבה [דעם] שהיא נעשית לח כשמתחמם, ולכא"ו בדבר לח אינו מועיל מה שכבר נתבשל, דהרי בדבר לח יש בישול אחר בישול, ומובא שם בשם הגאון רבי שלמה זלמן אולמאן זצ"ל דלגבי דין זה נחשב כדבר יבש, כיון דהחימום אינו מוסיף בהו שום תועלת, ואינו דומה לשאר דבר לח דיש בו תועלת בחימום ויש בהו תוספת בישול.

והעיר לנו בנו הרה"ג רבי שמחה אולמאן שליט"א דומ"ץ קרית ספר ור"מ בישיבת תורת משה דב'לאטקע"ס שמטגנים במאפיות מוסיפים מים בריבה [דעם], וכיון שמים אלו אינם מבושלים, יהא אסור להניחם מעל קדירה בשבת במקום שיכולים להגיע לחום של יד סולדת בו, וכפי שבידורנו בהרבה מאפיות מוסיפים מים, וכן מוסיפים עוד מיני תבלינים שאינם מבושלים.

ולכן לאטקע"ס שנקנו בחנות אין להניחם במקום שיכול להגיע לידי חום של יד סולדת, ואפילו אם בכוונתו להסירם ממש לפני שנתחממו לגמרי, דחיישינן שמא ינחם שם עד שיתחממו לגמרי ויהא בזה איסור בישול.

ואם ברצונו לחמם לאטקע"ס אלו אסור להסיר הריבה [דעם] מהם, משום איסור בורר, ויכול להניחם לחמם רק במקום שאי אפשר שיגיעו לידי חום גמור.

אמירת הלל בימי חנוכה (ב)

- [א] ראוי לומר את ההלל במנין ^(א).
- [ב] אם קורא את ההלל ביחידות יבקש משני אנשים שיאמרו עמו "הודו לה' כי טוב" דהיינו שהוא יאמר והם יענו אחריו ^(ב) ואם אין עמו שנים ששיבו לו אינו צריך לחפש אחריהם ^(ג).
- [ג] אם שכח "יעלה ויבוא" בתפילת שחרית של ר"ח טבת וצריך לחזור ולהתפלל שנית תפילת שמונה עשרה, יש לחלק בזה שאם מתפלל ביחידות ראוי שיחזור ויתפלל תחילה תפילת שמונה עשרה ואח"כ יאמר הלל ובדיעבד אם אמר קודם הלל ואח"כ התפלל שמונה עשרה לא מעכב, אמנם אם מתפלל בציבור ואם יקדים לחזור על תפילת שמונה עשרה יפסיד את אמירת הלל בציבור עדיף שיאמר קודם הלל עם הציבור ואח"כ יחזור להתפלל שמונה עשרה ^(ד).
- [ד] יש לומר ברכה קודם אמירת הלל ולאחריו ואף באופן ששכח ולא בירך קודם אמירת הלל מכל מקום יברך את ברכת "יהללך" שבסיום ההלל ^(ה).
- [ה] אם שכח לברך בתחילת ההלל ונזכר באמצע אמירת הלל יברך במקום שנזכר וימשיך לומר הלאה מהמקום שאוחז בו ^(ו).
- [ו] אם סיים את ברכת "יהללך" שבסוף הלל ביחד עם השליח ציבור יכול לענות אמן על ברכת השליח ציבור אף שהוא ג"כ אחרי ברכת עצמו ^(ז).
- [ז] התחיל לקרוא הלל ובאמצע נתעורר לו תאוה קצת לעשות צרכיו אף שהוא משער בעצמו שאין יכול לעצור את עצמו עד שיעור פרסה מותר לו לגמור את כולו ^(ח).
- [ח] אם חיסר פסוק אחד או תיבה אחת או אפילו אות אחת לא יצא ידי חובת קריאת ההלל וצריך להתחיל שוב מאותו פסוק ולגמור עד סוף ההלל ^(ט) ואם מסתפק באיזה פסוק חיסר ודילג יחזור לתחילת הפרק שבו נפל הספק ^(י).
- [ט] אם טעה וחשב שאין גומרים ההלל ודילג "לא לנו" ו"אהבת" אם נזכר באמצע הלל חוזר למקום שדילג וימשיך משם כסדר ואם נזכר אחר שכבר גמר את ההלל יחזור ויאמר את כל ההלל בלי ברכה ^(יא).

ביאורים והוספות

- (א) קיצור שו"ע סימן צ"ז ס"ד.
- (ב) רמ"א (סימן תכ"ב ס"ב) דבזה נחשב כאומרו ברבים והלשון של "הודו" משמע שאומר כן לאחרים שהם יודו לה' ואף דבהודו לה' של הלל הגדול שאומרים בשבת לפני "ברוך שאמר" אומרים אף ביחידות אך כאן הוא דרך שירה ולכן צריך שיענו אחריו כמו בשירת הים.
- (ג) משנ"ב סימן תכ"ב סק"ח.
- (ד) דעת תורה סימן תכ"ב ס"ב.
- (ה) ביאור הלכה סימן נ"ג ס"ב ד"ה אמר.
- (ו) סימן תרפ"ג ברכי יוסף סק"א ובאשי ישראל (פל"ט הערה ע"ו) מביא בשם הגר"ק שיברך ויתחיל שוב מתחילת ההלל.
- (ז) משנה ברורה (סימן נ"א סק"ג) אף דאין לענות אמן אחר ברכת עצמו והרי זה מגונה אבל בברכת יהללך דדעת
- (ח) הרבה פוסקים דבזה עונה אפילו אחר ברכת עצמו אף דלא נוהגין כן אך בכה"ג שאמרו ג"כ אחרי ברכת אחר וודאי יש לסמוך על זה ולענות אמן.
- (ח) ביאור הלכה (סימן צ"ב ס"ב) ד"ה וקורא והטעם כיון שהתחיל בהיתר מותר לו לגמור את הענין עד סופו.
- (ט) משנ"ב סימן תפ"ח ובשעה צ"ב סק"ב דאם יאמרנו במקום שנזכר נחשב כקריאה למפרע והקורא את ההלל בדילוג ושלא כסדר לא יצא, ומוכח בגמ' (מגילה י"ז) דהלל ומגילה שוין וכמו במגילה אם חיסר תיבה אחת לא יצא ה"ה בהלל ועיין בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סימן ל"ט) שחולק על דין זה וכתב שאין לדמות הלל למגילה ומקרי הלל שלם אפילו החסיר תיבה אחת ודווקא במגילה י"ל דמגילה עם כל תיבותיה ואותיותיה זו היא צורתה ואם יש חסרון תיבה אחת לא נקרא "מגילה" דלא נתנה מגילה לחצאין.
- (י) משנ"ב סק"ז.

[י] מותר לקרוא הלל בעל פה אם שגור בפיו היטב ^(א) אבל יזהר מאוד שלא לבוא לידי טעות כי בקל יכול לטעות ^(א).

[יא] מי שעומד באמצע קריאת הלל וקראוהו לתורה יכול להפסיק באמצע ולעלות לתורה ויברך הברכות בתחילה וסוף אבל לא יקרא את הפרשה עם הבעל קורא רק יטה אוזנו לשמוע ממנו ואף אם הוא עומד באמצע הפרק יכול להפסיק אלא שעדיף אם יוכל למהר לסיים את הפרק או לפחות לסיים את הענין ^(א).

[יב] אם עומד בברכת יהללך שבסוף הלל והש"ץ סיים את ברכת ההלל לא יענה אמן על ברכתו ^(א).

[יג] אם אין שם מי שידוע לקרות בתורה אלא מי שעומד באמצע הלל מותר לו להפסיק ולקרות ^(א).

[יד] אם הפסיק באמצע אמירת ההלל ושהה משך של זמן מסיבות שונות כגון שהיה אזעקה או שחטף תנומה וכדומה, אם שהה זמן קצר שלא יכול לגמור כל ההלל מתחילה ועד סוף בזמן זה אז אינו צריך לחזור לתחילת ההלל אלא למקום שפסק אבל אם שהה זמן ארוך שבמשך זמן זו יכול לסיים את כל ההלל בזה יש לחלק שאם הפסיק מדעת ולא מאונס אינו צריך לחזור לתחילת הלל אלא למקום שפסק אבל אם מחמת אונס שאירע לו כגון שנצרך לילך לבית הכסא או שהיה מקום מטונף נחלקו הפוסקים אם צריך להתחיל שוב מתחילת ההלל ולמעשה יחזור לתחילת ההלל בלי ברכה ^(א).

[טו] אחר אמירת הלל בימי חנוכה אומר השליח ציבור חצי קדיש ולאחר קריאת התורה ואמירת "אשרי" "ובא לציון" אומר השליח ציבור קדיש שלם עם תתקבל ^(א) ובר"ח טבת ושבת חנוכה אומרים לאחר הלל קדיש שלם עם "תתקבל" ואם טעה הש"ץ בימי חנוכה בימות החול ואמר אחר הלל קדיש שלם עם תתקבל יאמר אחרי "ובא לציון" קדיש שלם בלי "תתקבל" ^(א).

[טז] ראוי שהשליח ציבור לא יפסיק בשיחה עד אחרי אמירת קדיש "תתקבל" ^(א).

[יז] אם מתחלף שליח ציבור אחר לפני אמירת ההלל בימות החול שאומר רק חצי קדיש יכול גם הש"ץ השני ^(א) לאומרו אבל בראש חודש ושבת חנוכה צריך דווקא שהש"ץ הראשון שהתפלל חזרת הש"ץ של שחרית יאמר את הקדיש שאחר הלל ^(א).

ביאורים והוספות

והגבאי שכח שמו באמירת ה"מי שברך" ושואלו מותר להשיב לו מפני הכבוד.

(א) משנ"ב סימן תכ"ב סק"ה והאופן האין לשער את הזמן של שהייה לגמור את כולה ברמ"א סימן ס"ה ס"א כתב לענין קריאת שמע שאין משערין לפי קריאת רוב בני אדם אלא בקורא עצמו, ואם הקורא עצמו בדרך כלל קורא מהר ובפעם זו קרא לאט צריך לשער כמו שקרא עתה כ"כ באשי ישראל תשובה מ"ז בסוף הספר.

(ב) לבוש סימן תרפ"ג ס"א שכיון שאין בו מוסף מניחין את הקדיש שלם עד אחר סדר קדושה לכוללה ג"כ תוך הקדיש כמו בשאר ימי החול.

(ג) שו"ת בית שלמה או"ח סימן נ"ב.

(ד) סימן קכ"ג משנ"ב סק"ח בשם הפמ"ג כי קדיש תתקבל הוא קדיש על כל התפילה מחזרת הש"ץ עד הקדיש.

(ה) והיינו באופן שאחר ניגש לשחרית ואילו לאמירת הלל ניגש הרב או האדמו"ר ואז יכול ג"כ לסיים ולומר את הקדיש אחר אמירת ההלל באופן שאח"כ באמירת אשרי ובא לציון חזור השליח ציבור הראשון לעמוד ואומר את הקדיש תתקבל.

(ו) כי קדיש "תתקבל" עולה על תפילת שמונה עשרה כ"כ בהליכות שלמה חנוכה פ"ז דבר הלכה סק"ו..

(א) שו"ת שבט הלוי (ח"ז סימן ס"ב) וטעמו דכיון שמצינו שמברכים ברכה גם על חצי הלל כגון בר"ח ושאר ימי הפסח א"כ ידי ברכה יצא אף שלא גמר את ההלל ולא הוי ברכתו לבטלה אלא שלא קיים תקנת חז"ל לגמור את ההלל ולכן יחזור ויקרא הלל שלם בלי ברכות אן באשי ישראל (פמ"א הע' ע"ז) מביא בשם הגר"ק שאם הסיח דעתו צריך לחזור ולברך וכ"כ בשו"ת רבבות אפרים ח"ד סימן ק"ה.

(ב) שו"ע סימן מ"ט סעיף א' וביאור הלכה ד"ה כגון והטעם כיון שרגילים לאומרו וכל דבר שרגילים בו מותר לאומרו בעל פה.

(ג) ביאור הלכה שם דבאמירת "לא לנו" כשאומר "אזנים להם ולא ישמעו" יכול לטעות למזמור קל"ה "אזנים להם ולא יאזינו".

(ד) משנ"ב סימן ס"ו סק"ו.

(ה) אשי ישראל פל"ט הערה ק' וכמו שמבואר בסימן נ"א משנ"ב סק"ב ובביאור הלכה שם ד"ה ברוך דאם עומד באמצע ברכת ישתבח לא יענה אמן על ברכת הש"ץ של ישתבח עיי"ש.

(ו) משנ"ב סימן ס"ו והטעם מפני שהוא כבוד תורה ואם אפשר יסיים עד סוף הפרק ואח"כ יקרא בתורה וימנע עצמו מלהיות הגבאי שמקריא העליות, ואם עלה לתורה

דיני רנית דברים [ב]

בענין לשבח וההחזקת טובה להמלוה

לברך / לשבח / להחניף להמלוה

כתב בשו"ע הרב¹ "ואין צריך לומר [שאסור] לקלוט בפניו², או להודות ולהחזיק לו טובה, או לברכו בפניו על שהלוהו. או על שהרחיב לו זמן שנאמר 'נשך כל דבר אשר ישך' אפילו דבור אסור. ואם צריך לבקש ממנו שילוה או שירחיב לו זמן, יבקש בדברי תחנונים בלבד, ולא בדברי שבח וקילוס, או חניפות דברים אחרים³".

י"ש כח / שכו"ח

מכיון שאסור 'לברך' את המלוה, כתבו אחרוני זמננו שהוא הדין שאסור לומר לו י"ש כח⁴. אמנם ראיתי להעיר שלפי מנהג העולם לומר י"ש כח בהבלעת האותיות 'שכו"ח', שאין כוונתו כלל לברכה, אלא כאמירת תודה בעלמא, שדינו מבואר לקמן⁵.

תזכה למצוות

יש אומרים שבכלל האיסור 'לברך' את המלוה לומר 'תזכה למצוות'⁶, אמנם יש המיישבים את המנהג⁷.

1 הלכות ריבית סעיף ט. אחר שכתב הדין של איסור להקדים שאילת שלום כתב ואין צריך לומר וכו'.

2 משמעות הלשון דדוקא בפניו אסור, אבל שלא בפניו מותר, ואפילו שיכול להיות שידוע להמלוה ששבחו הלוה, והטעם משום דהוה הנאה דממילא (דברי סופרים העמ"ד סימן קס ס"ק קצא).

3 להחניף להמלוה כדי שלא ילחצנו כתב בספר ארחות צדיקים (שער החניפות) "ויחניף אדם לאשתו משום שלום בית, וכן לבעל חובו שלא ילחצנו. לרבו שילמדנו תורה". ומקורו במדרש ילמדנו (אוצר המדרשים עמוד רכז). ולכאורה איך אתי שפיר ממש"כ בשו"ע הרב שאסור להחניפו בשביל הלוואה, כתב בברית יהודה (פ"א ס"ק סג) דשם מייירי רק שלא יגשנו [אבל אינו עושה זמן חדשה לפרעון], משא"כ השו"ע הרב מייירי שמחניף אותו כדי שילוו או ירחיב לו זמן שזהו כהלואה חדשה ממש אסר. ובנתיבות שלום (סימן קס ס"א סק"ג אות ז) מיישב שאולי כוונת המדרש שאינו מחניף לו בצורה חיובית, אלא שנמנע מלהעיר לו, שגם זה הוא בכלל חנופה, כמבואר בארחות צדיקים שם.

4 ברית יהודה (פ"א הערה סד), חוט שני (פ"ט אות ג).

5 וראיה לזה שיש מוסיפים לומר 'שכו"ח גדולי' ואין תיבת גדול שייך כלל לברכת י"ש כח.

6 כתב במנחת שלמה (סימן כז אות א) כי תזכה למצוות הוי ברכה ממש, והוה ריבית דברים.

ברכה שלא בענין ההלואה, כגון אמירת מזל טוב כגון שנולד לו בן וכדומה מותר.⁸

תודה

מכיון שאסור 'להודות' להמלוה, יש אומרים שהוא הדין שאסור לומר 'תודה' להמלוה⁹, אמנם מכיון שבהיום הרי הוא מדרך הנימוס לומר תודה על כל דבר קטן, ואין המלוה מרגיש בזה איזה שבת, דעת הרבה פוסקי זמנינו שמותר לומר 'תודה'¹⁰. ויש מקילים לומר תודה על הטירחא. שאז אינו אומר תודה על עצם ההלואה¹¹, ועיין בהערה שיש סוברים שאין לחלק בזה¹².

גבאי של גמ"ח

מותר להודות ולשבח לגבאי של גמ"ח על ההלואה שסידר לו, מכיון שאינו המלוה, שהרי אין הכסף שלו. ועיין בהערה.¹³

⁷ ברית יחודה (פ"א הערה סד) שאיין זה נחשב ברכה, אלא 'שאומר' לו שכשם שזכה למצות גמילת חסד יברכהו ה' ויזכה למצוות אחרות. כמו שאחז"ל מצוה גוררת מצוה, [ואינה אלא כהודעת דברים בעלמא, ולא שהוא מבכר].

⁸ ברית יחודה (פ"א ס"ק טג).

⁹ בדרכי תשובה (ס"ק פז) הביא בשם המרבה תורה (ס"ק כט) שתמה על מנהג העולם שאינם מדקדקין ואומרים תודה למלוה מיד לאחר פרעון החוב, ועי"ש שדן האם האיסור גם לאחר ששילם הפרעון, ובספר מנחת שלמה (ח"א סימן כז אות א) כתב שאין איסור באמירת תודה, כיון שאין בזה ברכה, אלא הודעה שהוא מודה בכך שהמלוה עשה לו טובה ואינו כפוי טובה. וכיון שבאמת אסור ללוה לכפר בטובתו של המלוה, וחייב להחזיק לו טובה על הלואתו באופן שאין בו איסור ריבית, ממילא גם באמירת תודה, שמגלה דעתו על כך שהוא מכיר בטובתו אין איסור משום ריבית דברים, ולא אסרו חכמים אלא שאילת שלום שהיא ברכה למלוה, והוא הדין בשאר ברכות. אמנם שוב חזר בו כפי שנדפס במהדורה חדשה בהערה ע"ג הגליון שם, מכיון שמבואר בשו"ע הרב שאסור להודות לו, והינו שאמירת תודה הוא בכלל ריבית דברים.

¹⁰ הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א בספרו קיצור דיני ריבית המצויים (בקונטרס אחרון לפ"ב דין יא), שבזמנינו אין איסור לומר תודה רבה משום שזה רק נימוס המקובל ואין המלוה רואה בזה שום הישג וטובה. ואולי המהריק"ש והגמ"י"י מיייר שמחזיק לו טובה והיינו כשמוסיף דברי שבח, אבל תודה רבה נימוס ואין בזה איסור. וכן הובא בשם גודלי אחרוני זמנינו.

¹¹ כתב בתורה תמימה (כי תצא פכ"ג פסוק כ אות כה) "ויש להעיר אם נכון המנהג שמכירין תודה איש לחבירו בעד הלואות גמלות חסד אם אין בזה משום ריבית דברים. ויש לומר כיון דממדת דרך ארץ להודות זה לזה על הטירחא אין הודאה כזה מוסבת על גוף ההלואה כי אם על טירחת הדבר". אמנם לכאורה הרי זה דבר חידוש שבסתמא ההודאה על עצם ההלואה, יש שהיקילו באופן שמפרש להדיא שמודה רק על הטירחא ולא על ההלוה עצמו אין בזה איסור רבית.

¹² הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א (קיצור דיני ריבית המצויים פרק ב דין יא) שלכא חילוק בזה שכתב שם "ועיין בספר נחלת אליהו מהגאון וצדיק ר' אליהו דושניצר זצ"ל שאפילו מודה לו על הטירחא בהלואה הוי ריבית דברים, ומוכיח כן מהתוס' בקדושין ח : שאם מברך אותו שמחזיר לו כר בלילה נקרא רבית דברים אף שמברך אותו על החזרת הכר ולא על ההלואה, כיון שעיי' ההלואה קבל ברכה אסור.

¹³ פשוט, אחרוני זמנינו. אמנם אם הכניס הגבאי בגמ"ח גם כספו הפרטי הרי זה תלוי אם הוא בגדר פקדון או בגדר הלואה. והיינו אם האחריות על הכסף היא על נותן הפיקדון, שאם יאבד הכסף, או שהלווים לא יפרעו את החובות יאבד כספו, הרי זה כסף שלו. ואז אסור להודות לו. אבל אם הגמ"ח אחראי על כל כסף הפקדונות, שאם יאבד ה כסף יפרע לו הגמ"ח מכספי הגמ"ח הרי זה הלוח לגמ"ח ושוב מותר לשבח ולקלסו (נתיבות שלום).

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורי קודש יקרים
מצדיקים קדושים וטהורים, בעלי ההילולא זי"ע

ב' טבת

הגה"ק רבי יעקב צבי מפאריסוב זי"ע
[בעל "עטרה לראש צדיק"]

מתולדותיו

הרה"ק רבי יעקב צבי מפאריסוב זי"ע נולד כבנו בכורו לאביו הגה"ק רבי יהושע אשר מפאריסוב בנו של היהודי הק' מפרשיסחא זי"ע, כבר בצעירותו נודע כגאון ופוסק ובעל הוראה, כמו"כ הי' דבוק בצדיקי דורו ה"ה הרה"ק מראדושיץ והרה"ק ר' אלעזר מקאזניץ זי"ע.

לאחר הסתלקות רבו הק' מקאזניץ נסע להרה"ק רבי נתן דוד משידלאווצא זי"ע בן דוד הרה"ק רבי ירחמיאל מפרשיסחא זי"ע בנו של היהודי הק', להסתופף בצל קדשו,

כאשר הגיע אליו לשבות בשבת לפני ראש השנה, והיה בדעתו להישאר בשידלאווצא על ר"ה, שלח הרה"ק ר' נתן דוד לקרוא לו על מנת לקבל את ברכת הפרידה, באמרו כי בביתו ממתנים לו הרבה אלפי ישראל אנשי שלומי, אך הוא בענותנותו הרבה ענה לו: מי אנוכי לנהל עדה קדושה – צאן קדשים, רצוני להישאר אצלכם על ראש השנה, אמר לו הרה"ק משידלאווצא: מצינו שאמר הקב"ה למשה "מה תצעק אלי" וכי למי יצעק אם לא להשי"ת, אך הענין הוא כי משה רבינו בגודל ענוותנותו לא רצה לקבל עליו התמנות, באמרו: מי אני לעשות טובה לישראל, ועל זה אמר לו הקב"ה: "מה

ימי ההילולא

א' טבת

- התנא הקדוש רבי אבא
- רבי יאיר חיים בכרך [חזו"ת יאיר] (תע"ד)
- רבי נפתלי הירץ מברעזאן (תר"ה)
- רבי שאול מטרבריה (תר"י)
- רבי צבי הירש מפרעמישלאן (תרט"ז)
- רבי חיים מקראשנאוויץ (תרע"א)
- רבי אהרן גרינפעלד מוויטקא (תר"ס)

ב' טבת

- רבי יעקב סלאנים מחברון (תר"י)
- רבי אברהם משה מפרשיסחא (תקפ"ט)
- רבי יעקב צבי ראבינאוויטש מפאריסוב [עטרה לראש צדיק] (תרמ"ט)
- רבי משה חיים מאלטשטאט (תרנ"ה)
- רבי מרדכי זאב ארנשטיין מלעמבערג (תקמ"ז)
- רבי יעקב אבן ציר מפאס-מאראקא [שו"ת משפט ועדקה ביעקב] (תק"י)

ג' טבת

- רבי אליעזר זאב מבאטשעטשא (תר"ב)
- רבי אברהם בראנדווין מסטרעטין [דגל מחנה יהודה] (תרכ"ה)
- רבי מרדכי מייכלאוויטש מראדוויל (תרס"ה)
- רבי מרדכי ברודא ממיאוא [שו"ת מוה"מ ברודא] (תרמ"ג)

(היינו בחינת "ונחנו מה") תצעק אלי" דווקא, "דבר אל בני ישראל ויסעו" אליך, סע לשלום לביתך ויסעו אליך ישראל, וברכו שיושעו כל האנשים הדופקים על פתחו ברוחניות ובגשמיות.

ואכן נסע לביתו, ובשולחנו הטהור כליל ראש השנה, הזכיר א' החסידים את בתו שהיתה סגי נהור ר"ל, ונתן לו הרה"ק את עין הדג באמרו "טוב עין הוא יבורך" וצויה לו שיתן זה לבתו ותתרפא, אך משום עינא בישא אמר לו שיעקור את דירתו למקום אחר, וכאשר אמר כן היה ונפקחו עיניה.

פע"א הזכירו לפניו אברך צעיר שחלה אנוש אמר: על פי התורה אין בית דין של מעלה מענישים פחות מבן עשרים, וא"כ מוכרח להחלים, וכן היה, אך כשמלאו לו שנתו הכ' שבק חיים, לימים שוב קרה ואברך נוסף חלה ונטה למות, אמר שוב שאין ביד ביד של מעלה להענישו, ופנה לשלה הרבנים שנכחו שם ואמר: חוששני שמא ידונו אותו שוב כשהיה בן כ' כמקרה שקרה להלח, א"כ תוציאו פסק דין שעליו לחיות, וכן עשו ונתרפא כליל והאריך ימים.

וזמן מה לפני הסתלקותו רמז ואמר: "למה לי חיים אם לא שומעים לי בשמים", כמו כן גילה כי ראה בחלומו שבא לבית הכנסת וראה אנשים שוכבים ופניהם למעלה ועטופים בטליתותיהם ואמר לו שגם הוא יעשה כמוהם כי זה ענין השתחויה וביום ה' פר' יוגש ב' טבת תרמ"ט השיב נשמתו ליוצרו ומנוחתו כבוד בפאריסוב באהל אביו.

הגה"ק רבי אברהם מסטרעטין זי"ע [בעל "דגל מחנה יהודה"]

ואלה תולדות

הרה"ק רבי אברהם מסטרעטין זי"ע נולד בשנת תקס"ה כבנו בכורו של הרה"ק רבי יהודה צבי מסטרעטין זי"ע, עם פטירת אביו הק' מילא את מקומו באדמור"ת סטרעטין, כ"א שנים הנהיג את חסידיו משנת תרי"ד עד יומו האחרון מוצש"ק יום ג' טבת תרכ"ה השיב את נשמתו ליצורו.

נודע היה כפועל ישועות בדברי קדשו, וכשבאו אליו לבקש שיעור רחמים על החולים היה רגיל לומר שהמחלה אינה זו שאומרים הרופאים, והיה מכנה אותם בשם אחר לגמרי, וכך נתפאו החולים, ומסופר שפעם ה' בעיר הסמוכה

לסטרעטין ובהיותו שם חלה קשות אחד מחסידיו, והלך הרה"ק לבקרו והיב ליה ידיו ואוקמיה, הלה קם מחליו, ומיד ציוה הרה"ק לנסוע מהר לביתו, בדרך נתהפכה המרכבה, והיה נס גדול שלא אירע להם מאומה, ובמשך כל זמן הנסיעה זירז אותם הרה"ק לנסוע במהירות גדולה, וכשהגיע לסטרעטין לא הלך לביתו כדרכו, אלא רץ לבית המדרש של אביו הקדוש וישב מיד על כסא אביו, במשך כמה שעות המשיך לשבת שם כשפניו לוהטים כלפיד אש, ורק לאחר שעות ארוכות חזר לביתו, ולאחר מכן גילה טמירות, שהשטן הוא המלאך המוות, רך אחריו ורצה להזיק, מפני שרופא את האברך.

פע"א כשאחד מאנשי שלומו שהיה גר בבראד היה חולה מסוכן, שלח הלה שליח מיוחד אליו בשבת שובקש עליו רחמים, וכאשר נודע הדבר להגה"ק רבי שלמה קלוגער המגיד מישרים בבראד, חרה לו הדבר היטב שחיללו שבת בשליחת השליח, לאחר כמה שבועות בא הגה"ק מסטרעטין לבראד ושבת שם בשב"ק, בבוקרו של יום השבת הלך אל המגיד על קידוש, והיה אז שעת הכושר, ושאל אותו המגיד: הכיצד הרשה לחסידיו לחלל שבת בשליחת שליח חוץ לתחום, ענה לו הגה"ק כי זהו גמרא מפורשת שמותר לשלוח שליח לחכם

שיבקש רחמים, אך הגה"ק מבראד אמר: אני איני זוכר גמרא זאת, אמר לו הגה"ק מסטרעטין: הרי איתא בגמרא כל מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, והנה מבואר להלכה בשו"ע כי אם רופא מומחה נותן רפואה לחולה מסוכן מותר לחלל שבת, ובאמת מנין אנו יודעים שהרופא ביכלתו לרפאות, אלא כבר למדו כן מפסוק "ורפא ירפא" מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות, ועתה הרי הדברים ק"ו כי מה לענין רופא שאמרו שניתן לו רשות לרפא ולא חובה, נפסק בשו"ע שמותר לחלל שבת, ואילו לגבי חכם שאמרו "ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים" שהוא לשון חיוב שחייב ללכת אל החכם, אם כן בוודאי שמותר לחלל שבת, והודה הגה"ק ר' שלמה קלוגער ושיבח את הדברים.

ימי ההילולא

ד' טבת

- רבי חיים שניאור זלמן שניאורסון מלאדי (תר"ט)
- רבי אברהם אלחנן אונגאר מקאלאשין (תרמ"א)
- רבי גרשון חנוך העניך מראדזין [בעל התכלת] (תרנ"א)
- רבי יהושע אייזיק שפירא מוסלנים [רבי אייזל חרין] (תרל"ב)

ו' טבת

- רבי יחיאל מיכל ממוש - תרי"ב
- רבי יחזקאל שרגא משינאווא - תרנ"ט
- רבי שלמה יהודה ראב"ד סאנעט - תרס"ח
- רבי מנחם מאניש סאפרין מפעלשטין - תרע"ג
- רבי חיים שלמה ראטנבערג מקאסאן - תרפ"פ
- רבי אהרן ישעי' מהאדאס - תרפ"ח
- רבי אלתר ישראל שמעון מנאוואמינסק - תרצ"ג

ו' טבת

הגה"ק רבי
יחזקאל שרגא
משינאווא זי"ע
[דברי יחזקאל]

ואלה תולדות

הרה"ק משינאווא נולד בעיר טארניגראד ביום כ' שבט שנת תקע"ה כבן הבכור לאביו הגה"ק מצאנז זי"ע ולאמו הצדקנית מרת רחל פייגא בת הגה"ק בעל ה"ברוך טעם" זי"ע, לידתו הי' באותו בית בו נולד אביו הדברי חיים, ויקרא שמו בישראל "יחזקאל שרגא" על שם זקינו אביו של ה"ברוך טעם" הגאון ר' יחזקאל יהושע פייבל מפרעמיסלא, אביו אמר פעם ששמיה קגרים ליראתו מפני שנושא את שמו של זקינו, וזקינו זה הי' ירא שמים גדול עד מאוד, עד שפ"א בילדותו שמע שיחת ילדים שהם מזמרים "אל אדון", והזכירו את השם שמים לבטלה, ונודעו עד מהר, עד שהתעלף מזה.

הרה"ק משינאווא הי' מתפאר שעוד זכה להיזכר בפתקא אצל הרה"ק מלובלין בעת שהיתה אמו מעוברת ממנו, (הרה"ק מלובלין נסתלק ט' אב תקע"ה) ומסופר שכשנכנסה קם החווה מפניה ואמר: איני קם משום שאת בתו של גדול הדור, ואף לא מפני שאת אשת חבר, אני קם מפני העובר שבמעייך שיאיר את העולם.

במעליו יתנכר נער

כבר במעליו ראו עליו סימני קדושה ויראתו הקודמת

בהשגחה עליו שני יתומים קטנים, (א) הרבנית דרעזיל שנישאה להגה"צ ר' פנחס תאומים פרנקל רב בבוקאווסק וצישנוב, בהגה"ק ר' דוב בעריש אבדק"ק ציעשנוב, (ב) הגה"ק ר' נפתלי שנישאת את בתו של הרה"ק ר' אהרן בהרה"ק ר' אשר מראפשיץ ובזיווגו הי' חתן ר' נח שמעי' שניאורסהון חתן הרה"ק מטשערקאס בנו של הרה"ק מטשערנאביל זי"ע ונסתלק בדמי ימיו כבן כ"ז שנה).

בשנת ת"ר הציג לו זקינו הישמח משה לשאת את נכדתו אחרת ה"ה בת הגה"ק ר' מרדכי אבד"ק האלישץ זצ"ל חתן הגה"ק מרן האר"י דבי עילא, ושוב נשאר באוהעל סמוך לזקינו הישמח משה, ושם גם התיידד עם מרן בעל היטב לב זי"ע, בשנת תר"ד נפטרה אף אשתו זו (מזיווג זה נולדו לו: א) הרבנית חיי' שרה שנישאה להגה"צ ר' אלעזר בינדיגער, בהרה"צ ר' שמואל זאנוויל מבארדיוב, בהרה"צ ר' ברוך אברהם מהאנאשאוויץ, (ב) הרה"ק ר' משה משניאווה שהי' ממלא מקומו ברבנות שניאווה אחרי פטירת אביו).

בשנת תר"ז נשא את בתו של הגה"ק ר' יהודה צבי מראזלא זצ"ל בן הגה"ק ר' משה מסאמבור זצ"ל וחתן הגה"ק בעל עטרת צבי זי"ע, שם נשאר סמוך על שולחן חותנו ואחרי פטירת חותנו קיבלו אותו על מקומו כאב"ד ראזלא וישב שם ז' שנים שאז נפטרה הרבנית ונתאלמן בשלישית, ומזיווג זה לא הי' לו בנים.

אחר פטירתה הי' הרה"ק משניאווה בבעליא לבקר את השר שלום מבעלזא, ורצו בני השר שלום שיסא את האלמנה תנה רחל בת הגה"צ ר' הערשל אבד"ק לעשנוב, (אחי הרבנית הצדיקת מלכה מבעלזא, שהיתה בזיווג ראשון כלתו של הרה"ק ר' אלעזר בנו של השר שלום מבעלזא זי"ע) וכשנכנס הרה"ק לקבל ברכת פרידה מהשר שלום, שאלו בניו בנכחותו, האם נכון הדבר שאב"ד ראזלא (שהי' אז אב"ד ראזלא) ישא את האלמנה הנ"ל והשר שלום נענה בראשו כאות הסכמה, כי מפאת חולשה הי' קשה עליו הדיבור, לכתחלה לא רצה הרה"ק משניאווה לישא אלמנה, אעפ"כ שלח אח"כ את בתו לראותה, ובתו אמרה לו שזה לא בשבילו כי יש לה חסרונות שהיתה נמוכה, אמר אם כן מי ישאנה, ונשאה, והי' מרגלא בפי בנו הרה"ק מציעשנוב זי"ע, דמוסמך הוא ליקח פתקאות ולהשיע את ישראל, דאמרו חז"ל הנושא אשה לשם שמים סופו הויין לו בנים שהם מושיעים את ישראל בעת צרה. מזיווג זה הי' לו: א) הרבנית מרים מלכה שנישאה להגה"ק ר' נפתלי מוויניצא, בן הגה"ק ר' שמואל מקארטשין, בהגה"ק ר' אהרן מראפשיץ, בהגה"ק ר' אשר ישעי' מרפשיץ זי"ע, (ב) הרבנית פייגא ביילא שנישאה אח"כ להגה"ק ר' מנחם מענדל האלבערשטאם מפרסיטק, בהגה"ק ר' ארי' לייבוש מדוקלא בנו של הרה"ק מקשאנוב, (ג) הרה"ק ר' אברהם שלום אב"ד סטראפקוב זי"ע, (ד) הרה"ק ר' ארי' לייבוש מטארנא זי"ע, (ה) הגה"ק ר' שמחה ישכר בער מציעשנוב זי"ע).

בשנת תרמ"ב נשא בזיווג חמישי את בתו של הגה"ק ר' אברהם געוירצמאן מגארליץ זצ"ל, (אחות אביו של הגה"ק ר' איציק'ל מפשעווארסק זצ"ל) בן הרה"ק ר' אלימלך (חתן הרה"ק ר' אלעזר מליזענסק, בהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע) בן הרה"ק ר' ישראל חתן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, ולא הי' לו בנים ממנה.

לחכמתו הי' אין לשער, מסופר שפע"א כשהיה ילד קטן אמרו לו שנישק הס"ת, ולא רצה באמרו שאינו אוהב אותה, וכשנאמרו הדברים לפני אביו, אמר שנראה מזה שיהי' איש אמת, כי כל הילדים שמנשקים הס"ת אינם עושים זאת אלא לפנים, שבאמת אין להם שום השגה באהבת התורה, משא"כ הוא אין ביכולתו לעשות דבר אם הוא אינו כל כולו אמת, וכן הי' שכשנתגדל נתוודע לאיש אמת שלא הי' דוגמתו, ואביו כותב עליו (שור"ת דברי חיים ח"ב אר"ח סימן א') וז"ל: ...בני הרב וכו' האבד"ק שניאווה שלדעתי אינו משנה הדיבור אפילו יהבו ליה כל חללא דעלמא וכו'... ועדותו נאמנה עלי למאוד, כי ידעתי שלא יכזב בעד כל חללי דעלמא...

התמדתו בתורה וחשקו ללימוד לא הי' להם גבול, והוא עצמו סיפר כי אמו הרבנית היתה נוסעת מדי יום שלישי בשבוע ליריד שבראזאדאוו למכור סחורות, ובעודו ילד נלווה אליה לשמור את הסחורות מגניבה, ובמשך כל הזמן שעמד ליד העגלה הטעונה, שינן בעל פה דפי גמרא ותוס' רבים.

בהיותו ילד קטן קרהו אסון, כשעגלה טעונה משא עברה עליו ליד פתח בית אביו, ומצבו הי' נואש, והרה"ק מצאנו שלח אז שליח לרבו הרה"ק מראפשיץ שיתפלל לרפואתו, והרה"ק העתיר בעדו בתפילתו, וכעבור זמן הוטב לו והוא נתרפא.

בצל רבותיו

משום כך טען תמיד הרה"ק משניאווה שהוא חב להרה"ק מראפשיץ את חייו, ופקד את ציונו בלאנצוט פעמים רבות, אבל בחיים חיותו של הרה"ק מראפשיץ לא הי' אצלו ותמיד הי' מתאונן על זה, ומסופר שפע"א ביקש אביו הרה"ק מצאנו לקחתו עמו להרה"ק מראפשיץ אך היות שלא הי' להם להרה"ק משניאווה ולאחיו הרה"ק מקשאנוב כי אם מלבוש עליון אחד אשר בו השתמשו שניהם בהליכתם להחדר, לפי סדר שהאחד לבשו בבוקר, ובחזרתו בצעהרים נתלבש בו השני כשהלך הוא להחדר, ועי' נסיעתו לראפשיץ היה אחיו מתבטל מלימודו באותו זמן, על כן לא לקחו אביו עמו, ודין גרמא שלא זכה להכיר את הרה"ק מראפשיץ.

רבו הראשון הי' הרה"ק ר' אשר'ל מראפשיץ זי"ע, ולאחר הסתלקותו נסע להרה"ק הרבי ר' הירש מרימנוב זי"ע, וביותר הי' מסתופף בצל הרה"ק השר שלום מבעלזא, והי' מחשיב אותו כמורה דרכו העיקרי בדרכי החסידות, והחזיק את עצמו כמקבל רביעי מתלמידי הבעש"ט: הרבי ר' בער, המגיד מסקאהל, השר שלום מבעלזא, והוא, וכמו כן התנהג בכמה ענינים כמנהגי בעלזא.

האיש מקדש

בשנת תק"צ כשהגיע לפרקו נשא בתו של הגה"ק בעל ארי' דבי עילא זצ"ל חתן מרן הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע, וישב אחר נישואיו באוהעל כעשר שנים סמוך על שולחן חותן זקינו מרן הישמח משה ונתדבק בו מאד מאד, עד ששמעו שאמר לפני קריאתו את שמע, על דעת האר"י הקדוש על דעת הבשטה"ק ועל דעת הישמח משה, בשנת תקצ"ט נפטרה הרבנית בדמי ימיה

על כס הרבנות

עד שנשא אשתו השלישי ישב באוהעל סמוך לזקינו היש"מ, וכנשא את זוגתו השלישית עבר לגור בראזלא מקום כהונתו של חותנו הרה"ק מראזלא, ואחר פטירת חותנו מילא את מקומו שם בראזלא, וגם הדפיס את ספרי חותנו "עמוד התורה" ו"דעת קדושים", בראזלא יצאה פעם איזה הוראה שעוררה עליו מחלוקת, ובצדקתו כי רבה רצה להתפטר מרבנותו, וקודם שאל בדעת רבו הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע, והרה"ק השיב לו במכתבו שישאר שם וכי הוראתו היתה בקדושה ומן השמים מסכימים לפסקיו והוראותיו, וכך ישב שם שבע שנים שאז נפטרה הרבנית ל"ע.

בתחילת שנת תרט"ז נתקבל כאב"ד שינאווא, שם כיהן ברבנות כעשר שנים עד שנת תרכ"ז, כי באותו זמן בנו בית הכנסת חדש בשינאווא וזה עלה הרבה כסף, וחייבו את בני הקהילה לתרום לצורך זה, והגה"ק משינאווא לא נייחא דעתו מזה מפני ששרר אז דחקות גדול, ולא הי' יכול לסבול סבלם של בני הקהילה, ובגלל זה עזב את שינאווא. בשנת תרכ"ח נקרא לנהל את הרבנות בסטראפקוב, ושם החל לנהל עדה וחסידים החלו לנהור אליו. בשנת תרכ"ט גמר אומר בנפשו לחונן את עפר ארה"ק ועלה לארץ ישראל, ושהה שם שנתיים ימים לערך עד שנת תרל"א ואז שב לסטראפקוב וישב שם עד כ"ה ניסן שנת תרל"ז שאז נלב"ע אביו הק' ועבר לגור שנה אחת בצאנו, ובשנת תרמ"א חזר לשינאווא, וע"ש העיר הזאת נקרא בתפוצות ישראל, ובה ישב עד פטירתו, כמ"כ הי' זמן קצר אב"ד בגארליץ.

על אדמת קודש

פירושים והשערות רבות נאמרו אודות נסיעתו לארץ הקודש, היו שתלו סיבת נסיעתו כדי להזהיר את הכהנים שבארץ ישראל שהקלו לעצמם להשתטח על קברי הצדיקים, וכפי שכותב בתשובה וז"ל: "לאשר נצטיינו בתוה"ק להזהיר כהנים שלא יטמאו, מצאתי את עצמי מחויב בדבר כדור הזה להודיע לעם ה', כי מה שיש מקילין ואומרים שמותר לכהנים לילך על קברי צדיקים הוא טעות, ואין להם על מה לסמוך להקל באיסורא דאורייתא ח"ו".

בירושלים עיה"ק מצא כת"י פירוש "אור החמה" על הוזה"ק של הגאון המקובל רבי אברהם אזולאי (זקינו של החיד"א) והשתדל בכל מאורו להביאו לדפוס, אח"כ מצא בצפת עוד עותק של ספר זה בצירוף פירושו של המקובל הק' רבי אברהם גאלאנטי, ובהוצאה השני' של ספר "אור החמה" שהדפיס בשנת תרנ"ו בפרעמיסלא צירף גם את פירוש זה, וכה כותב שם בהקדמה: "אודה להשי"ת שזיכני להיות שלוחא דרחמנא והעלה אותי לארץ ישראל כדי לזכות את הרבים, וזכות הרבים תלוי בי, לזכות לעשות תשובה שלימה בתוך כל ישראל".

מהאי טעמא שיערו רבים את מטרת נסיעתו שהיתה כדי לפרסם ספר קדוש זה, משהגיעה שמועה זו לאזנו, התבטא ואמר: "אמנם כן, גם זאת פעלתי בשהותי שם, ברם המטרה האמיתית שלשמה נסעתי, ומה שפעלתי בארץ הקודש, יודע רק בעת ביאת משיח צדקינו".

בארץ ישראל התגורר בצפת ויסד שם את הבית מדרש לחסידי צאנו ע"י רבי ברוך דוד כהנא זצ"ל שקדם ועלה לאר"י בפקודת רבו הגה"ק מצאנו זי"ע, בית מקדש מעט זה מתנוסס שם לתפארה עד היום הזה.

כמ"כ התגורר בירושלים עיה"ק, ומסופר שמיד כשהגיע לירושלים נוכחו הכל כי איש קדוש הוא, משום שבאותה עת שררה מגיפה קשה בעיר, ומיד בבואו אל העיר נעצרה המגיפה. כשהגיע יום ל"ג בעומר רצה מאוד לעלות למירון אל ציונו הקדוש של רשב"י, אך בסופו של דבר לא נסע, השמועה אומרת שבאותו בוקר הגיעתו מכתב מאביו הגה"ק מצאנו ובו אזהרה לבל יסע למירון, ובעודו משתומם על הדבר ניגש ליד ארון הספרים, ובו ברגע נפל מתוכה כת"י מספר הגלגולים לר"ח וויטאל וכשהרימו, ונסתכל בה, ראה לנגד עיניו כתובים דברים אלו: "גם זה מצאתי מכתבת יד מורי וזה"ה ולא הבנתי כוונת הדברים, וז"ל, ישמעאל בן אלישע ר' גמליאל נו של ר' יהודה הנשיא וכו' הוא נתקוטט עם אביו, עד אשר קללו אביו, אין ראוי לילך למירון ולא לטבריה, וליונתן בן עוזיאל טוב מאוד וכבר נגזרה גזירה", ואמר אז שהוא גלגול נשמת ר' גמליאל, ואביו הרה"ק מצאנו הוא נשמת רשב"ג, והבין מה האזהרה שלא ילך למירון, ואח"כ נתוודע שאנשים מסוימים שכרו כמה ערלים להרוג יהודי עם זקן אדם וכך וכך ותוארו שיעסע על דרך מירון, וכוונתו על הרה"ק משינאווא, הערלים תפסו יהודי אחר והכווה, ולבסוף ראו שטעו והניחוהו לנפשו, ואודות הרמז מספר הגלגולים ניצול בנס, אגב, גם ספר הגלגולים הדפיס הרה"ק כשחזר מאר"י, וכפי שכותב: אשר הקרה ה' עתה מקרה טהור לפני בהיותי בארץ הקודש והוצאתים לאור". וביום חמשה עשר באב שלאחריו נסע למירון.

חיבה יתירה היתה לו לארץ הקודש ופע"א התבטא ואמר: "מי שאוהב את ארץ ישראל נעשית לו אר"י לאוהב וידיד נאמן ביותר", כאשר באו אליו להסתופף חסידים בא"י עם ילדיהם, קיבלם בחביבו יתירה באמרו "הרי אלו צדיקים מארץ ישראל", כשחזר לחוץ לארץ הזכיר בכל יום את ערי והרי ארץ ישראל כדי להמשיך עליו קדושת א"י בארץ העמים.

ברא מזכה אבא

בשנת תרט"ז כשנסתלק רבו הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע התחיל לקבל פתקאות ולהתנהג באדמור"ת על אף שהי' אז עדיין בחיי אביו, והתחילו לנהור אליו מאות אנשים ליפקד ממנו בדבר ישועה ורחמים, ונתפרסם שמו לפועל ישעות גדול מאוד, ורצה להראות בזה שאינו מחזיק את עצמו כממלא מקום אביו אחרי מאה ועשרים שלו, אלא יורש הוא את כס הרבנות מרבו מבעלזא וע"ז יתארכו ימי אביו כיון שאין מלכותו נוגעת במלכות בנו כמלא נימא.

כידוע היה כמה פעמים מחלוקת עצומה בין הרה"ק משינאווא ואביו הרה"ק מצאנו בעניני הלכה כגון בדבר מקום קביעת המזוזה, שטר מכירה של שבת, אופן עשיית קשר של תפילין, ועוד, הנהגה זו עוררה את פליאתם של האנשים ולא ידעו את פשר הדבר. ומסופר שאחיו הרה"ק מקשאנוב רצה פעם אחת

להתערב בהמחלוקת ולהגן על כבוד אביו, אמר לו אביו: השמר לך, כי אתה משחק באש.

פעם הראשון הי' כשהרה"ק מצאנו זי"ע איקלע בימים שאחר פסח שני לרודניק (שהי' מקום רבותו לפני בואו לצאנו) בלוית בנו הרה"ק משינאווא וחתנו הגה"ק ר' מרדכי דוב מהארנסטייפל, ולפי הוראת הרה"ק מצאנו לא אמרו הציבור אז תחנון, על שאלת הרה"ק משינאווא לטעמו של דבר, ענה לו אביו: בני היקר, איתא בזה"ק שלאחר פסח שני בספירת הוד עדיין התרעין פתוחין, ענה הרה"ק משינאווא: אדרבה, אם התרעין פתוחין אז כ"ש שצריכין לומר תחנון, ותיכף ומיד יצא הרה"ק משינאווא לפרוודור ביהמ"ד ואמר תחנון, הרה"ק מצאנו נתפעל זה והתבטא חתנו הרה"ק מהארנסטייפל: "איך ווייס נישט וואו עס נעמט זיך צו מיר אזא הייליג קינד", באותו יום לא הופיע הרה"ק משינאווא להסעודה שאכל הרה"ק מצאנו יחד עם הציבור כדרכו בכל יום, וכלפי חוץ הי' נראה שזה מחמת הסכסוך שהי' להם בשעת התפילה. כשנסתלק הרה"ק מצאנו גילה הרה"ק משינאווא שבעת שהייתם אז ברודניק חלם שנגזר על אביו להסתלק מן העולם והגיע שעתו למלאות מקומו, וכדי להמתיק את הדין התחיל לחלוק עליו, וכמו כן התענה על החלום בו ביום, ולכן לא השתתף בסעודה, ועל ידי הנהגה זו פעל שהרה"ק מצאנו יחיה אח"כ עוד כ"ב שנה, ואכן כבר העיד הרה"ק מגארליץ זי"ע שאחיו הגה"ק משינאווא החזיק את אביהם בעולם כ"ב שנה.

לימים כשנודמן הרה"ק משינאווא לרודניק בימים שלאחר פסח שני, והציבור שזכרו היטב מה שאירע שם בחיי אביו הרה"ק מצאנו רצו לומר תחנון, אך הרה"ק דפק בשולחן ואמר: כאן היא אתריה דמר אבי, וכיון שהוא לא אמר תחנון, גם אנו לא נאמר.

גם על מה שאביו סידר היתר שטר מכירה לשבת חלק הרה"ק משינאווא בכל תוקף, ופעם הסביר הרה"ק משינאווא מה שאביו התיר לעשות שטר מכירה לשבת, הי' על פי מעשה דלהלן: כשברח הרה"ק מרוזין זי"ע מרוסלאנד לגאליציע שהשתייכה אז למלכות עסטרייך – אונגארין, תבעה ממשלת רוסלאנד שסיגורוהו אליהם, וכדי להצילו קנו החסידים בשבילו אחוזה (שקורין גיט, דהיינו שדות עם בעלי חיים כגון סוסים ועופות וכיו"ב) בעיר פאטיק, שלפי חוקיהם נעשה כל בעל אחוזה כאורח ואז אינם חייבים להסגירו למדינה אחרת, בימים ההם נתחייב כל מי שהי' לו סוסים להשאילם על זמן מסוים להממשלה לצורך הצבא, וגם מאחזות הרה"ק מרוזין זי"ע באו לקחת את סוסיו לצבא, ונצטער אותו צדיק שיעבידו אותם בשב"ק, והרה"ק מצאנו נודמן אז לשבת אצלו, ואמר לו הרה"ק מרוזין: רב מצאנו, הלא אתם מבית דין של מעלה, תחפשו נא דרך היתר שלא אעבור משום שביתת בהמתו ע"י אנשי הממשלה, ולזה ערך אז הרה"ק ההיתר של שטר מכירה, וסוים הרה"ק משינאווא שלפי זה ההיתר של אביו הי' רק בשעת הדחק, ולא סמוך עליו לכתחלה.

מחלוקת לשם שמים

פעם כשהי' הרה"ק ר' צבי אלימלך מבלאזשוב בצאנו, היו שם יותר מעשרים אדמורי"ם, ואותו בחר הרה"ק מצאנו לישב על ידו, וסיפר הרה"ק מבלאזשוב שכשאמר מרן הק' מצאנו תורה היתה בהתלהבות גדולה כל כך עד שנפל עליו פחד, וריחק את

בגדיו מהרה"ק מצאנו, כמו מי שמרחק את בגדיו מאש כדי שלא ישרפו, אחר אמית התורה, עלה הרה"ק משינאווא להבימה והכריז שאביו מתיר לחלל שבת, כי אז התיר לעשות שטר מכירה, הרה"ק מצאנו הי' שרוי אז בדביקות, והתעורר מדברי הרה"ק משינאווא, ושאל: מי זה, אה ר' יחזקאל, כל מעשיו לשם שמים.

הדיין מדוקלא אמר שחשב שבוודאי לא יאריך הרה"ק משינאווא ימים מפני שחלק על אביו, ומקרא מלא דיבר הכתוב "כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך, וברש"י שם אי' דמכלל הן אתה שומע לאו, דאם אין מכבדין מתקצרים הימים ח"ו, אך לבסוף ראה שהרה"ק משינאווא האריך ימים עוד יותר מאביו, כי הרה"ק מצאנו חי שבעים ותשע שנים, והרה"ק משינאווא חי שמונים ושלש שנים, ומהו הבין שהמחלוקת היתה קודש קדשים.

בנו הרה"ק ר' משה משינאווא אמר: הם חושבים שאבא לא קיים מצוות כיבוד אב, נסעתי פעם עם אבי מסטראפקוב לצאנו, ובכל הדרך הי' אבי מאוד בשמחה, כשהגענו סמוך לצאנו אחותו רעדה ופחד, וככל שנתקרב יותר נתגבר הפחד יותר ויותר, עד כדי כך שבשעה שניגש לפתח בית אביו ורצה לפתוח את הדלת, היו ידיו רועדות עד שלא הי' יכול לפותחה, והוכרחתי אני לפותחה. וידוע שהרה"ק משינאווא אמר פעם שבכל פעם טרם נכנס לבית אביו הרה"ק מצאנו היה לומר כל הלכות כיבוד אב ואם.

אב יכבד בן

פעם בא אלמן אחד לשאול את הרה"ק מצאנו אם ישא את אחות אשתו, ענה לו הרה"ק מצאנו: דבר זה צריכין לשאול מיהודי טוב לך לבני, הלך להרה"ק משינאווא, אמר לו: דבר זה צריכין לשאול מיהודי טוב, לך לאביו, אמר לו האיש: הייתי כבר אצל אביכם ושלחני אליכם, וזא התיר לו.

פעם בשעת סעודה סיפר הרה"ק משינאווא: הם אומרים שאבי לא אהב אותי, פעם כשסעדתי אצל אבי הגישו לאבי רוטב מבשר עוף, ולהקהל וגם לי נתנו רוטב מבשר עגל, אחותי את הכף לאכול והחזרתיו ולא אכלתי, אמר אבי: מדוע אינך אוכל, והגיש את הקערה אלי, שוב לקחתי את הכף וגם הפעם החזרתיו, הבין אבי שמשוהו אינו כשורה, ושלח לבית התבשיל לשאול אם הייתה שאלה על הבשר, והשיבו בשלילה, שלח לקרוא להשוחרט ושאל לו אם הי' סירכא וכיו"ב איזה שאלה, והשיב שהי' חלק בלי שום שאלה, לא נח דעת אבי ושלח לקרוא לפניו את הקצב בעל הבהמה ושאל אותו אם נשחט על פי סימנים או על פי ידיעה שהיתה בן ח' ימים, ענה הקצב שהי' על פי ידיעה וליתר שאת יכולים לברר אצל היהודי שממנו קנאו, ושלח לקרוא גם ליהודי המוכר לברר אצלו אם הי' בוודאי בן ח', ואמר להם שעגל זה לא קנה מעכו"ם רק מיהודי כפרי שנולדה אצלו, תשובתו גרמה למבוכה כי לא ידעו מה עוד יכול להיות ריעותא בהעגל, וכשהכפרי הע"ה הבחין את מבוכתם נענה ואמר: מה אתם מעינים בזה אולי מפני שהי' בכור אתם מסופקים אם מותר באכילה... טפח אבי על כתפי ואמר לי: בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני.

אחרי פטירת אביו עברו כל חסידיו אביו הק' מצאנו אליו, ואז נתגדל שמו ביותר ויותר לפועל ישועות גדול ולרבן של אלפי ישראל שנהרו אליו להסתופף בצלו, וסיפר הרה"ג ר' הירצקא זילבערמאן אב"ד ראצפערט שהי' מחשובי חסידיו צאנו, שאחר פטירת רבו הרה"ק מצאנו התלבט מאוד אל מי יסע, כי אמר בלבו: הן נהצדיק אבד ואין איש אשר ימלא מקומו וכו', אך לבסוף אמר לנפשו: הן אמת הדבר שמורי ורבי לא השאיר אחריו מי שימלא את מקומו, אך היות והעדה קיבוץ החסידים נוסעים המה אל בנו הרה"ק משינאווא אסע גם אנוכי לשם, ויעש כן ולא שינה מהחלטתו, כשהגיע לשינאווא ונכנס אל הקודש פנימה, קיבלו הרה"ק בסבר פנים יפות, ואחר שקידמו בשלום, אמר לו: רואה אנוכי שבאתם לכאן, הן אמת שבא השמש ואבי הק' לא השאיר מי שימלא מקומו, אך הנה קיבוץ עדת החסידים נאספו ובאו לכאן... ויעמוד ר' הירצקא נפעם מגילוי רוח"ק שזכה לה, ויצא בקריאה שמחה אל החסידים בביהמ"ד: "מיר האבן אַ רבי", ומני אז הסתופף תמידין כסדרן בצל קדשו.

עבודתו הק'

גדולות ונפלאות מספרים על עבודתו הק' בעת התפילה, היה מתפלל בהתלהבות נשגבה עד לעת זקנתו ולא חלי ולא מרגיש בהכאות כף אל כף הקדושים על העמוד, מרוב התלהבותו הי' לפעמים מטיח ראשו בקיר בחזקה, כשלא הרגיש כלל, בערוב ימיו התקינו על הקיר במקום עמודו כרים כדי שלא יטיח ראשו בקיר, עוד בימי חורפו התבטא עליו הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע: "א שטיק פייער", כמו"כ העיד עליו בצעירותו חותן זקינו הק' היש"מ כי הוא נעמד לתפילה באימה וביראה כל כך כמו הבעל מלחמה שעומד בשעת מלחמה על שדה הקרב, והשונא עומד כנגדו עם הרומח בשידו, פנ"א בראות חותנו (מזיווג שלישי) הרה"ק מראזלא גודל יראתו אמר לו: תאמין לי, הרבנו של עולם אין מרוגז כל כך כמו שאתה חושב, כל היום הי' דבוק בהשי"ת, מסופר שבכל פעם שהי' צריך לצאת לצרכיו, הי' עומד בחוץ ומדבר עם הגוי בלשון פוליש ואידיש לערך עשרה דקות, וזקני חסידים הי' אומרים שעושה זאת כדי להסיח עצמו ממחשבותיו הגבוהות, בהיותו אברך צעיר נסע לדיוקוב אל הרה"ק ר' אליעזר, ופעם קודם התפילה כשגילה את זרועו להנחת תפילין, אמר הרה"ק ר' אליעזר לבניו הק': התבוננו ביד זה שלא עשה יז כלשהו נגד רצון הבורא, הרה"ק ר' יהודה צבי מסטרעטין אמר עליו פעם: ביגיעה שכזו, בעמל שכזה, הי' אף בנו של סנדלר מגיע למדרגות נעלות כאלו, מה גם שהוא בנו של הרה"ק מצאנו זי"ע.

עם רבות"ק עצי התמרים זי"ע

בשנותיו האחרונות נסע להתחנה של מרן הגה"ק העצ"ח בטארנא שלקח את בתו של הרה"ק ר' שלום אליעזר מראצפערט אחיו של הרה"ק משינאווא, והגיע להתחנה במאוחר ואמר הקדו"ט לרביה"ק זי"ע שהי' אז ילד בן ט' שילך לישון קצת, וכשהגיע הרה"ק משינאווא אמר שרוצה לנוח מעט, ורצה הקדו"ט לעורר את רבינו זי"ע כדי שיתן את המטה להרה"ק משינאווא ולא רצה הרה"ק משינאווא שיעוררו אותו, ואמר שיש מקום לשנינו, וכך ישנו שניהם ביחד, ואחר כחצי שעה התעורר

הרה"ק לילך להחופה ונעשה רעש בהחדר ואמר רביה"ק שעי' הרעש גם הוא התעורר וכה וכה להיות בהחופה. בעת ההוא בחן הרה"ק משינאווא את רבינו בסוגיא דשיקול הדעת במסכת סנהדרין ואמר לו איזה חידוש באותו ענין, ואמר הרה"ק: "דאס הייסט א שיינער שיקול הדעת" ובה נסמך רביה"ק ממנו על יושר שכלו ושיקול דעתו. סיפר מרן רביה"ק הברך משה ז"ל שסיפרה לו אמו כשישבו שבעה ל"ע על מרן העצ"ח ז"ל שאחר נישואיו של העצי חיים הי' להרבנית איזה מיחוש שמנע ממנה פרי בטן ויעצו הרופאים לנסוע למרחץ בקרעניץ והרה"ק משינאווא גם הי' שם כדרכו בכל שנה ונכנסו העצי"ח והרבנית להזכיר את עצמם אצלו ופשט הרה"ק את אבנטו וצויה להרבנית שתתגורר עם האבנט וכך עשתה ואכן נושעו בזש"ק ואמר העצי"ח שבחזרתו מהמרחץ חשבו שהמרחץ עזר להם אבל הוא ידע בנפשו שאבנטו של הרה"ק עזר להם. רביה"ק זי"ע הי' מאוד דבוק בהרה"ק משינאווא וכותב עליו הרבה פעמים מרן הק' מה שכתב רק על צדיקים יחידים, וכשדיבר רבינו מהרה"ק שינאווא דיבר ברוב התרגשות, וכשדיברו פעם מתלמידי הבעש"ט הק' שזכו לרוח הקודש אמר: "דער שינאווער רב האט זיך נאך ארויף געכאפט אויף דעם וואגן", רבינו הי' מרבה לספר גדול מסירות נפשו של הרה"ק משינאווא לקנא קנאת ה' ופעם כשדיבר רביה"ק מנגע הציונות אמר: "פריערדיגע צדיקים וואלטן עס נישט אויסגעהאלטן, איך רעד שוין נישט פון אזא איש אמת ווי די שינאווער רב, צי אפילו ווי די טאטע זי"ל".

אשכבתו דרבי

ידוע שהגה"ק משינאווא החזיק שבשנת תרס"ו יהי' הגאולה שלימה, כידוע הרמז שאמר בו"ו"ן תתקטר, שבשנה שיהי' רק וו"ו"ן שש מאות ושישים ושש שנה, אז יהי' הגאולה שלימה, ואמר רביה"ק זי"ע שהי' כ"כ איתן בדעתו שבשנת תרס"ו יהי' הגאולה שלימה, עד שהקפיד על בנו שהבטיח ליתן מזונות לכמה שנים אחר שנת תרס"ו, ובראש השנה האחרון שנת תרנ"ט צוה להכריז שהיות והגענו לשבוע שבן דוד בא, (מתרנ"ט עד תרס"ו) על כן בקשתו מהעולם שיתפללו בעדו שיאריך ימים עד אז ותצמח מזה טובה לעולם, בחד הסוכות האחרון באמצע אמירת תורה אמר: טב"ת נטריקון ת'קבר ב'שיבה ט'ובה, כאשר שמע זאת בנו הגה"ק מציעשנוב זצ"ל צעק בקול מר: "צריך לעורר רחמים", כמה ימים לפני פטירתו ניטל ממנו כח הדיבור ורמז בידו כל מה שהי' צריך, וסיפר רביה"ק שבאותו שנה בימי חנוכה בא שליח משינאווא לסיגעט להקדו"ט להודיעו שהגה"ק משינאווא זקוק לרחמי שמים, ובאותו לילה אחרי שהכינו את הנרות להדליק, כאשר התחיל הקדו"ט להדליק הנרות, לא עלתה בידו להדליק, וכל פעם שהדליק נכבו, והחליפו כמה פעמים את הפתילות, ובקושי רב עלה בידו להדליק, אחרי כמה ימים ביום ו' טבת הגיע ידיעה שנצחו אראלים את המצוקים והגה"ק משינאווא נסתלק לשמי מרום, אמר הקדו"ט אשר כבר אז בימי חנוכה כאשר נכבו הנרות, הרגשתי שכבה נר ישראל, וסיים רביה"ק שהוא עמד אז אצל אביו בשעת מעשה. נשאר ממנו ספר דברי יחזקאל על התורה מעט מועיר מה שאמר, שידוע שלא אמר הרבה תורה באמרו שלא בא לתקן בגלגל זה עם תורה.

לעילוי נשמת

האשה החשובה

מרת **שורה פייגא הירש** ע"ה

בת הרה"ח ר' נטע ניסן ז"ל

נלב"ע ל' כסלו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנה הרבני הנכבד רודצ'ו"ח

מיה"ר **מרדכי אלעזר הירש** הי"ו

מנכבדי קהילתנו הק' וויליאמסבורג יע"א

שבת חנוכה | חודש טבת | זאת חנוכה

לְקַטְצֵהוּ קוֹדֶשׁ פְּעֻצֵּיךְ וְקוֹדֶשׁ עֲלִיּוֹן בְּעוֹלַת קֹדֶשׁ חֲלִיפֹת וּסְגֻלָּתוֹ

מהרגל ומכלים ונכספים לאל עליון וזה שתכלה רגל [רגילות] מן השוק, ולכן ביומין קדמאין הוצרכו להדליק בפתח החצר לפרסם נסיו אבל עתה שאנו נמצאים בעולמות התחתונים אז אין צריך לפתח החצר כי מבתינו יכולים להאיר כי הכל כמו שוק.

◆◆◆

זאת חנוכה – וביום האחרון שנק' זאת חנוכה קורין בו פר' בהעלותך כי יום האחרון כולל כל הימים כמו שמיני עצרת מאסף כל ימי החג כן בחנוכה ופ' זאת חנוכה המזבח הוא כן שמקודם כי פרט הקרבת כל נשיא ואח"כ הכלל כמו כן בזאת חנוכה וע"י שהוא יום האחרון קשה עלינו פרידות הימים טובים לכן משאיר יותר הארה לכל השנה ומתעורר בו נרות המנורה.

◆◆◆

הרה"ק מרזיין ז"ע אמר מה שהצדיקים יכולים לפעול מהשי"ת ברה"ק ויהי"פ יכול כל יהודי לפעול בזאת חנוכה, גם קרה פעם שנכנס מרן מרזיין ז"ע בהקלויז בזאת חנוכה ומצא חבורת חסידים שמשחקים בדריידל ואמר להם תשחקו היום בדריידל כי מה שמרויחים בשאר ימי חנוכה עדיין אינו מובטח שישאר בידו אבל מה שמרויחים בזאת חנוכה קשה להאבד ממנו וישאר אצלו.

◆◆◆

ובאמת נראה אשר הכל הוא בשמיני מילה הוא בשמיני ובחג הסוכות שמיני עצרת כדאיתא במדרש עצרו לו יום אחד כי אז הוא שלימות כל היחידים שנעשה בזה החודש ונגמר בשמע"צ ובחנוכה צריכים להדליק שמונה נרות ולדעתי יכול להיות שנהר השמיני של חנוכה היא בחי' עצמה של שמיני עצרת ולכן אומרים הצדיקים שבחנוכה הוא גמר החתימה.

◆◆◆

הנה אומר לך הדבר אשר מרגלא בפומייהו דרבנן רבותינו הקודמים אשר בחנוכה יש מקום לעורר פקודת עקרים ועקרות כענין ר"ה הנה לדעתו עיקר הענין עיקר הסגולה ביום האחרון הנקרא בפי כל זאת חנוכה.

◆◆◆

ידוע מספה"ק אשר ביום הזה מסוגל לבנים, כי בנים לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא וביום הזה הוא היחוד העליון מתרין מזלין נוצר ונקח כידוע, ועיין מה שכתב בזה בבני יששכר ועוד ספה"ק, וליכא מידי דלא רמיזא באורייתא, שהנה כל כל הקריאה לימי חנוכה הוא פרשה ז' מסדר במדבר, מן ויהי ביום כלות משה עד סוף הפרשה, יש שם פ"ט פסוקים, כמנין ט"ף והוא בני.

שבת חנוכה – בשבת חנוכה אמר והרה"ק משידלאווצאן על הפסוק כי נר מצוה ותורה אור, היום היה לנו שני מאורות היינו נר מצוה שמדליקים נר חנוכה, ותורה אור הוא רמז לשבת, ועל ידי שניהם יוכל להשיג אורח חיים ותוכחת מוס"ר, הוא לשון הסרה הכוונה שלא נצטרכו לתוכחה, וד"ל.

◆◆◆

שמעתי מר' לייב אברהם שו"ב דק' אטיק מאהלוב, ששמע מפה קדשו של הרה"ק מרזיין ז"ע שאמר בשם אביו הרה"ק ר' שלום מפאהריביטש ז"ע, כי פסוק והארץ היתה תהו ובהו נאמר על השבתים שעד שבת חנוכה, ויאמר אלהים יהי אור קאי על שבת חנוכה.

◆◆◆

מאמר הכתוב וביום השבת יפתח וביום החודש יפתח, שבת הוא פתח להיכנס אל הקדושה, וכן ראש חודש הוא פתח, וגדולה מעלת חנוכה שכל מצות בפתח וכולה פתח.

◆◆◆

הנה בימי החנוכה ימים המאירים את וזמן שנתגלה אורות קדושות ובהירות, צריך האדם להכין עצמו על ימים הבאים חדשי טבת ושבת שהם ימי השובבי"ם שלא יפול ח"ו ויחזיק וישען בה' וזהו מאמה"כ ותלקח אסתור אל המלך אחשוורוש בחודש העשירי הוא חודש טבת, היינו בחודש טבת ובימים הנמוכים ימי החשכוות והסתרת פנים, אם האדם מחזק את עצמו בעת ההסתרה, וזכה שתלקח ההתחזקות והאמונה אל המלך מלכי המלכים הקב"ה להמליץ טוב.

◆◆◆

הכנה בחנוכה על הימים הבאים אחריהם טבת ושבת, שהם ימי שובבי"ם, כי תמיד צריך האדם להכין קדושה מימים טובים על ימים הנמוכים, וכמ"ש בפסוק ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה, וכמו שקיבלנו מרבינו מורינו אלימלך זצ"ל בספרו הקדוש [נועם אלימלך – אמור] אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים – שמימי מוחין דגדלות צריך להיות הכנה על יומין דמוחין דקטנות, והחדשים הנ"ל הם סוד עיינין דרחל כנוע, לכן נעשה ההכנה על פי הסתכלות בנר חנוכה לראותם בלבד, לתקן כל אחד מה שפגם מעודו בראיית עין.

◆◆◆

ועושים בחנוכה הכנה לחדשים שאח"כ כמ"ש במדרש על הפסוק משוך חסדך ליודעך שהם המשכות החסדים והאור לעת הצורך בחשכת להאיר אפילתם כמו מימי משה לימי ירמיהו, וזהו המשכת הרגל לשוק העולמות, והן יוצאין

יעדע סאַטמאַרער איד נעמט אַהיים די סגולה-רעצעפט פון מירון

פרשת הקטורת, אז ווער ס'זעט קוקן און וועט מעיין זיין און וועט ליינען יעדן טאג די פרשה פון קטורת, "וְשִׁתּוּיב מִכָּל מִלִּין בְּיָשִׁין וְחִרְשִׁין עֲלֵמָא", וועט ווערן באפרייט, ניצול ווערן, פון אלע שלעכטע זאכן און כשפים פון דער וועלט, "מִכָּל פִּגְעוֹן בְּיָשִׁין", פון אלע שלעכטע פגענים, "וְחִרְשִׁין עֲלֵמָא", פון שלעכטע דברים, "וְשִׁתּוּיב מִכָּל מִלִּין", פון שלעכטע טאג, דעם גאנצן טאג, און ער וועט נישט ווערן פארשט פון קטורת, "לֹא יִבֹּל סָטְרָא אַחֲרָא לְשִׁלְטָא עֲלָא", די סטרא אחרא וועט נישט קענען שולט זיין אויף אים.

"אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן", האט רבי שמעון געזאגט, "אִי בְּנֵי נֶשֶׁא הָווּ יָדַעַי", אויב מענטשן וואלטן געוואוסט, "כְּמָה עֲלָא אִיהוּ עוֹבְדָא דְקַטֹּרֶת קָמִי קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא", ווי הויך און גרויס עס איז פאר'ן אייבערשטן די מעשה הקטורת, "הָווּ נְטִילָה כָּל מִלָּה וּמִלָּה מִיָּה", וואלטן זיי גענומען יעדע ווארט פון די פרשת הקטורת, "וְהָווּ סִלְקֵי לֵה", און וואלטן עס געלייגט, "עֲטֶרֶת עַל רִישֵׁיהוּ", א קרוין אויפ'ן קאפ, "כְּכֹתֶרָא דְדִּהְבָּא", ווי א גאלדענע קרוין, "וּמָאן דְּאֶשְׁתַּדֵּל בֵּיהּ וּמַעֲיִין בֵּיהּ", און ווער ס'איז זיך משתדל דערין, "כְּעֵי לְאַסְתַּבְּלָא בְּעוֹבְדָא דְקַטֹּרֶת", דארף מעיין זיין אין די פרשה פון קטורת, "וְאִי יָבוֹן בֵּיהּ" און אז ער וועט עס אינזיין האבן, "כְּכָל יוֹמָא", יעדן טאג, "אֵית לֵיה חוֹלְקָא בְּהָא עֲלָמָא", וועט ער האבן א חלק אויף דער וועלט, "וְכַעֲלָמָא דְהָתִי", און אויף לעולם הבא, "וְיִסְתַּלַּק מוֹתָנָא מִיָּה וּמַעֲלָמָא", און ס'זעט ווערן אוועקגענומען פון אים די מיתה פון אים און פון דער וועלט, "וְשִׁתּוּיב מִכָּל מִלִּין דְּהָא עֲלָמָא", און ער וועט ווערן ניצול פון אלע דינים פון דער וועלט, "מִסְטָרִין בְּיָשִׁין", פון שלעכטע זאכן, "וְחִרְשִׁין עֲלֵמָא", און פון די דינים פון גיהנם, "וְחִרְשִׁין עֲלֵמָא אַחֲרָא", און פון די גזירות המלכות.

זעט מען פון דעם די גרויסע סגולה פון זאגן די פרשה פון קטורת אין סדר הקרבנות יעדן טאג, אז ער וועט ניצול ווערן פון אלע שלעכטע זאכן, אלע פגענים רעים, אלע דינים רעים, און מיתה, אלע מיני נזיקין, און פון גזירות המלכות.

די סגולה איז א גרינגע סגולה, און ס'קאמט נישט קיין געלט, און יעדער קען עס באקומען, ס'איז געדורקט אין יעדן סידור, - דאס האבן נישט אריינגעלייגט די דרוקערס, דאס האבן אזוי אריינגעלייגט הייליגע אידן אז מ'זאל עס זאגן יעדן טאג,

"אֶחָת שְׁאֵלְתִי מֵאֵת ה' אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ שְׁבִרִי בְּבֵית ה' כָּל יְמֵי חַיִּי".

מיר זענען געקומען דא אהער אין אתרא קדישא מירון, מקום מנוחת כבודו פונעם הייליגן גרויסן תנא רבי שמעון בר יוחאי. אידישע קינדער ווילן געהאלפן ווערן מיט כל מילי דמיטב, כל מיני ישועות, כל מיני רפואות. בע"ה וועלן מיר אהיימגיין פון דא מיט א ישועה, און מיט א רפואה, יעדער איינער וואס ער באדארף.

היינט איז א וועלט פון סגולות, מען פארשפרייט כסדר פארשידענע סגולות אויף יעדן ענין, איך דארף אייך נישט צו זאגן א משל, מ'פארשפרייט א סגולה צו זאגן שיר השירים אדער פרק שירה פערציג טעג א.א.וו. די סגולה איז גוט פאר דעם, און די סגולה נוצט פאר עפעס אנדערש וכדומה, איר וויסט דאס בעסער פון מיר. - בנוגע שבעולם, ווען א מענטש דארף א ישועה, א רפואה אין סיי וואספארא ענין, גייט ער צום גרויסן דאקטער, און אז ער גייט צו א רופא א בקי, און קומט אים איינער זאגן אז יענער דאקטער איז א גרעסערע מומחה, וועט ער גיין צום גרעסטן מומחה, און וועט נוצן די רעצעפטן פונעם גרעסטן דאקטער פאר א רפואה.

אונז ווערן געקומען דא אין אתרא קדישא אין מירון צום הייליגן תנא רבי שמעון בר יוחאי וואס ער איז דער גרויסער רופא נפשות, דער גרעסטער מומחה, און אונז בעטן מיר פון אים ער זאל אויסהיילן אלע אונזער ווייטאגן, אוועקנעמען אלע אונזער צער און עגמת נפש. דארפן מיר זעהן וואס איז די רעצעפט פונעם הייליגן תנא רבי שמעון בר יוחאי.

כ'זאב געטראפן א סגולה וואס דער תנא רבי שמעון זאגט אין זוהר הקדוש פרשת ויקהל (דף ריח:), זאגט דער זוהר הקדוש, ס'איז א גרויסע מעלה צו זאגן די פסוקים פון די קרבנות און די פרשה פון קטורת יעדן טאג, ס'איז נישט דא א זאך וואס צוברעכט די סטרא אחרא, "לֵית תְּבִירוּ לְהַחֲוֹא סִטְרָא, בְּרַקְטָת", אויסער קטורת איז נישט נאך א זאך וואס צוברעכט אזוי די סטרא אחרא, "לֵית לָךְ מִלָּה תְּבִירָא קָמִי קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקַטֹּרֶת", ס'איז נישט דא אזא באליבט ווארט פאר'ן הייליגן באשעפער, אזויווי די קטורת. "יָבוֹן דְּקָאִים קַטֹּרֶת, תְּוֹה לֵיה כַּח לְבַטְלָא תְּרִשִׁין וּמִלִּין בְּיָשִׁין מִיָּהוּתָא", ווען די קטורת שטייט, האט עס א כח מבטל צו זיין אלע מיני כשפים און שלעכטע זאכן פון שטוב.

"מִלָּה דָא" די זאך, די פרשה פון די קטורת, די סגולה פון קטורת, "גִּזְרָה קָמִי קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא", איז א גזירה פונעם הייליגן באשעפער, "דְּכָל מָאן דְּאֶסְתַּמֵּל וְיִרְצָה מַעֲיִין וְקָרִי בְּכָל יוֹמָא

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בשולחן הטהור ליל שב"ק
באתרא קדישא מירון:

סאטמאר הייבט זיך פון מירון מיט א קבלה אויף למעשה

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
בסעודת רעוא דרעוין באתרא קדישא מירון:

יעדער איינער האָט געהאַט קבלות טובות וואָס מ'האָט זיך מקבל געווען גוטע קבלות אויף להבא אויפ'ן עתיד, יעדע איינציגסטע איד האָט געהאַט אַ גוטע קבלה אויפ'ן עתיד, מ'פאַרט אוועק יעצט מוצאי שבת זאָגט מען יעצט יזכר לך עתה אתמול אשר דברת, יעדער זאָל יעצט געדענקן מוצאי שבת אתמול אשר דברת, די קבלות טובות וואָס מ'האָט זיך מקבל געווען ערב שבת זאל דאָס יעדער איינער געדענקן, יעדער איינער זאל דאָס מיטנעמען אַהיים, און יעדער זאָל דאָס זען מוציא זיין מכח אל הפועל די אַלע קבלות טובות אויסצופירן הלכה למעשה.

אחת שאלתי מאת ה' אותה
אבקש, די שבתי בבית ה'
אונז זעמיר געווען דאָ שבתי
בבית ה' ביים הייליגן תנא רבי
שמעון בר יוחאי, דאָס זאל
האָבן אַ השפעה כל ימי חיי
אויף מיין גאַנץ לעבן זאָל איך
דאָס געדענקן וואָס כ'האָב זיך
דאָ מקבל געווען און מיך פירן
לויט די אַלע קבלות טובות.

זאָל דער אייבערשטער העלפן אַז אידישע קינדער
מ'פאַרט אַהיים, די השפעות קדושות פונעם הייליגן תנא
רבי שמעון וועט מען זען אַ ברכה און הצלחה כל ימי חיי
מזועט דאָס זען אויפ'ן גאַנצן לעבן, דער אייבערשטער
זאל העלפן מזאָל מיר זען ברכות והצלחות תמיד ביי זיך
און די ב"ב און די קינדער תמיד מעתה ועד עולם.

און די רעצעפט באדארף מען
אייננעמען צוויי מאל א טאג,
ביי שחרית און ביי מנחה. -
אנדערש ווי ס'פירן זיך מענטשן
היינט, אז מ'הייבט אן דאווענען,
מ'זאגט ברכות, און מ'זאגט
"מדינה של גיהנום - און מ'מישט
אריבער צו וואָס שני כתובים".

"אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש
שבתי בבית ה' כל ימי חיי", "שבתי בבית
ה'" איז ראשי תיבות "שמעון בן יוחאי",
אונז גייען מיר אהיים פון דעם שבת דא
אין מירון, און מיר נעמען זיך מיט א
רעצעפט פונעם הייליגן תנא רבי שמעון,
די רפואה איז, "שבתי בבית ה' כל ימי
חיי", מ'דארף נישט קיין דאקטוירים,
מ'דארף נישט קיין פעולות, מ'דארף נאר
זיין "שבתי בבית ה'", פינף מינוט יעדן
טאג, און ס'נעמט נישט קיין סאך צייט עס
צו טון, נאר פינף מינוט, צוויי מאל א טאג.
ס'איז א גרינגע רעצעפט, א גרינגע סגולה.

מ'גייט אהיים פון
דא, זאל יעדער
מיטנעמען דעם
רעצעפט, צו זאגן די
פרשת התמיד און
פרשת קטורת יעדן
טאג, און אזוי ווערט
מען ניצול פון אלע
שלעכטע ענינים.

ובזכות זה זאלן מיר האבן שפע ברכה
והצלחה, כל מילי דמיטב, לטב ורחוץ ולשלם.

משולח מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מתוך שיחה עם הגה"צ ר' יהודה דייטש שליט"א

מרכיב תורה ומשפיע בעיה"ק ירושלים ת"ו

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בויליאמסבורג יע"א

יום ג' פרשת שלח תשפ"ה לפ"ק

בתוך מעי, ס'אז געווען א קידוש השם.

רבינו: טאקע א קידוש השם אזויפיל אידן זענען מסיים ש"ס, ברוך ה'.

הגר"י: אבער איך וויל זאגן פאר'ן רבי'ן, די גרעסערע קידוש השם וואס איז דער המשך פון דעם. איך שטיי איין ביי ר' שלום יצחק (יאקאבאוויטש הי"ד), איך קום אהיים נעכטן האלב איינס ביינאכט, איך בין געווען פארנומען מיט מיינע זאכן מיינע שיעורים. איך קום אריין זעהט אויס ווי מ'זייט אריין אין א כולל אין א ביהמ"ד, ר' שלום יצחק זיצט ביים טיש, און ניין קינדער ארום דעם טיש, און נאך א זעהן פון קרית יואל איז געווען אויפ'ן מעלעפאן, און מ'לערנט דעם בלאט פון תורתך. דער רבי האט געהייסן אז מען זאל אנהייבן דעם נייעם מחזור מיט אן התחדשות.

הרח"ש: ר' שלום יצחק ווערט א מגיד שיעור. ער ווערט אויס ביזנעסמאן און ער ווערט א מגיד שיעור.

הגר"י: ניין, דער רבי האט אים געזאגט אז עס ווערט נישט אויס ביזנעסמאן. דער רבי האט געזאגט 'קורן את שמע בערבית'. פארקערט, פאר א ביזנעסמאן, און ער זאגט א שיעור, דאס איז די חשיבות.¹

¹ וועטקאן כאן מתוך דברות קודש שהשמיע מרן רבינו שליט"א במעמד הנשגב סיום הש"ס במסגרת חבורת תורתך שעשועי, יום א' שלח תשפ"ו לפ"ק: "עס קען זיין נאך, כל השנה הלכות בכל יום. דער זיידע ז"ל אין קדושת יו"ט אין א ראש השנה תורה איז מדייק, כל השנה הלכות בכל יום, ס'וואלט געדארפט ווען שטיין כל השנה הלכות בכל היום, ער לערנט הלכות א גאנצן טאג? זאגט ער ניין, מ'מיינט נישט דער וואס לערנט הלכות א גאנצן טאג, נאר מ'מיינט דוקא איינער וואס איז

רבינו: איר זענט רבי משה הלבערשטאם'ס אן אייניקל (ה"ה) הגאון הגדול חבר הביד"ץ והעדה החרדית בעיה"ק ירושת"ו ובעמדה"ם שו"ת דברי משה).

מוה"ר חיים שלמה פישער הי"ד, משב"ק: יא, ער איז א זון פון רבי מתת' דייטש (הגאון נאכ"ד שכונת רמת שלמה והמ"ץ העדה החרדית בעיה"ק ירושת"ו), און אן איידעם ביי רבי בערל ווייס (הגאון נאכ"ד קהל באר מים חיים וראש ישיבת תורת חיים בעיה"ק ירושת"ו).

רבינו: אה, נו זאלט איר איבערגעבן א פריסת שלום פאר ביידע, פאר אייער טאטן, און פאר אייער שווער.

הגר"י: זיי האבן מיר ביידע געבעטן איבערגעבן פאר רבי'ן א גרום. מיינ שווער האט מיר געזאגט, דער רבי איז א שטיק תורה און איך זאל איבערגעבן א גרום. כ'האב אים פארציילט נאכדעם פון דעם סיום, כ'בין געווען ביים סיום פון חברת "תורתך שעשועי" (המעמד המרומם סיום הש"ס שהתקיימה ביום א' שלח תשפ"ה לפ"ק), כ'האב אים פארציילט וואס כ'האב געוועהן ווי טויזענטער אידן טאנצן מיט א געוואלדיגע התלהבות און פרייד צו די תורה, ס'איז געווען א זאך וואס מ'זעהט נישט.

רבינו: יא, ס'איז טאקע אזוי, זייער א מרגש'דיגע מעמד געווען, ס'איז נאך נישט געווען ביי אונז אזא מסיבה.

הגר"י: וואו איז יא געווען ווייס איך נישט. אין סיגוט איז אויך נישט געווען, ס'איז נישט געווען אזא זאך. כ'ווייס נישט צי פון מתן תורה איז שוין געווען אזא זאך, עס שטייען טויזענטער אידן און פרייען זיך מיט די תורה אזוי, וואס זיי האבן געלערנט און זיך פארהערט, ס'איז געווען תורתך

כ'האב געוואלט צולייגן צום רבי'נס ווערטער, אויב ער רבי געט מיר רשות, דער רבי האט משלב געווען דער סוף הש"ס 'כל השנה הלכות בכל יום' מיט די התחלה 'מאימתי קורק את שמע בערבין', אז ס'שטייט כל השנה הלכות 'בכל יום' און נישט 'כל היום'.

ס'איז דא א מהר"ם שיק ער זאגט אין מצוה תכ"א אויף 'שמע ישראל', די סתירה פון ר' שמעון אין ברכות ל"ה מיט מנחת צ"ט.

רבינו: רבי שמעון בן יוחאי זאגט תורה מה תהא עליה.²
הגר"י: יא, און אין מנחות (דף צט:) זאגט ער אפילו לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית, זאגט דער מהר"ם שיק אז זאגן 'שמע ישראל' מיינט אז ה' אחד, אז סיי ווען ביי די ארבעט און סיי וואו ס'איז, שמענדיג איז דער אויבערשטער דא, ביי די ארבעט איז אויך דא דער אויבערשטער. זאגט ער אז איינער וואס איז 'חורש בשעת חרישה', ער ווייסט נישט אז ער דינט יעצט דעם אויבערשטן, ער מיינט אז ער איז 'חורש'. אזא איינער איז 'תורה מה תהא עליה', אבער אויב זאגט ער אינדערפרי און ביינאכט 'שמע ישראל' ווי עס דארף צו זיין אלס הכנה אויפן גאנצן טאג, ממילא דינט ער דעם אויבערשטן א גאנצן טאג, אזא איינער קען טאקע ארבעטן.

במילא, דאס איז די סמיכות וואס דער רבי האט געזאגט, כל השנה הלכות 'בכל יום' נישט 'כל היום', ווייל ער ארבעט, אבער איינער וואס זאגט 'שמע ישראל' אינדערפרי און ביינאכט, ביי אזא איינעם איז עס טאקע 'כל היום'.

רבינו: ס'שטייט פון אגור, דער רא"ש (פ"ק בדברות סי' י"א) ברענגט עס אראפ אז ס'איז נישט קיין הפסק, וועגן ברכת התורה, ווייל מ'ארבעט און מ'פירט זיך עפ"י תורה, אז מ'האנדלט עפ"י תורה איז עס נישט קיין הפסק פון די ברכת התורה.³

דהנה בגמ' ברכות (דף לה:) אמר רבי שמעון בן יוחאי אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וכו' תורה מה תהא עליה. ומבואר דלרשב"י אין ראוי לעסוק בעניני עולם הזה. ובמס' מנחות (דף צט:) אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי אפילו לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים לא ימוט. הרי מבואר מדברי רשב"י עצמו שאין צריך לעסוק בתורה כל היום, אלא אפילו בקריאת שמע שחרית וערבית כבר יצא חובת והגית בו זמנם וליילה.

וזה לשון הרא"ש שם: ואפילו כשיוצאין ממהרים לעשות צרכיהם כדי לחזור ללמוד ותמיד דעתם על לימודם לכן אין זה חשיב הפסק לענין הברכה. [ועי' בדברי זאל פ' בחקותי (עמ"ש) ובמדק משה (עמ"ש) בדברי המודש חשבוני דרכי ואשימה רגלי אל עדותך וכו' עי"ש בדברים נחמד].

נישט תורתו אומגתו, א איד וואס גייט ארבעטן, וואס ער פלאגט זיך פאר פרנסה, ער גייט ארויס יעדן טאג עוסק זיין במסחר, ער איז עוסק על המהיה ועל הכלכלה, און דאך איז ער קובע עתים לתורה, דאס האט א געוואלדיגע חשיבות.

זאגט ער, כל השנה הלכות בכל יום, ס'שטייט נישט בכל היום – השנה הלכות כל היום איז טייטש דער וואס לערנט א גאנצן טאג, 'כל השנה הלכות בכל יום' איז טייטש יעדן טאג איז ער א קובע עתים לתורה, אפילו ער לערנט נישט א גאנצן טאג. איז דאס א געוואלדיגע חשיבות, ער איז מובטח שהוא בן עולם הבא, ווייל ער וועט באקומען זיין שכר, זיין רכיטיגן שכר אויף זיין לימוד התורה, אויף זיין שמירה פון א אפגעהיטנקייט פון אן עבירה, ווייל דאס איז תלוי אין זיין בחירה, דורך וואס ער האט געלערנט תורה ווי אנו האמיר פריער געשמועסט, בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין.

קען זיין אז דאס איז א תירוץ אויף די גמרא'ס קשיא (בתחלת מס' ברכות) פארוואס דער תנא הייבט אן מיט קריאת שמע של ערבית און נישט קריאת שמע של שחרית. – מ'זאל אריינטראכטן, די מצוה פון קריאת שמע של שחרית דאס איז אינדערפרי ווען א איד שטייט אויף פון זיין געלעגנה, ער איז געשלאפן און אינדערפרי איז ער מקבל אויף זיך עול מלכות שמים; אויפשטיין אינדערפרי פון זיין שלאף, דאס איז אייניג יעדער איינער, מ'דארף מקבל זיין עול מלכות שמים, יעדע איד איז מקבל עול מלכות שמים, ס'איז נישטא קיין חילוק צי ער איז א יושב באהלה של תורה, צי ער איז א בעל הבית וואס ער איז באשעפטיגט א גאנצן טאג אין זיין מסחר. ווען מ'שלאפט איז יעדער איינער אייניג און מ'שטייט אויף פון זיין שלאף און יעדער איד איז זיך מקבל עול מלכות שמים. דאס איז קריאת שמע של שחרית.

קריאת שמע של ערבית איז שוין גאנץ א אנדערע בחינה, דאס איז נאכדעם וואס ס'איז אדורכגעגאנגען א גאנצן טאג, און ס'קען זיין א שווערער טאג; דער וואס זיצט באהלה של תורה, ער איז געווען ב'ד' אמות של הלכה, ער זעט נישט ערות הארץ, ער מאכט נישט מיט די נסיונות וואס יעדער בשר ודם מאכט מיט יעדע שעה אין טאג, קען מען נישט צוגלייכן די מצוה קריאת שמע של ערבית, זיין קריאת שמע, זיין קבלת עול מלכות שמים צו די קריאת שמע פון א בעל הבית צי א יונגעבראן וואס א גאנצן טאג האט זיך ארומגעדייט אין די גאסן און ער האט עוסק געווען במילי דעלמא בין פריצי העמים און ער האט מיטגעמאכט נסיונות א גאנצן טאג און זיך געהאלטן ערליך, ער האט געהיטן משמרת ה', זיין קבלת עול מלכות שמים נאך אזא שווערן טאג, זיין קריאת שמע של ערבית און קבלת עול מלכות שמים, איז זייער חשוב אין הימל, וועגן דעם איז דער תנא מקדים קריאת שמע של ערבית.

און דאס פארשטייט יעדער, דאס איז די סמיכות סוף הש"ס לתחילתו, כל השנה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא מיט מאימתי קורין את שמע בערבית.

מ'קען אויך טייטשן מיט דעם דער פסוק אין די וואכעדיגע סדרה (במדבר טו, יט.) והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה'. והיה באכלכם מלחם הארץ, נאך עבודה קשה אויף לחם אויף פרנסה, תרימו תרומה לה', דעמאלטס איז א געוואלדיגע חשיבות די קבלת עול מלכות שמים וואס א איד איז זיך מקבל ביינאכט ביי קריאת שמע של ערבית.

הגר"י: תוס' אין ברכות דף י"א (ע"ב).⁴

דער יסוד פון דעם ווארט שטייט פון רבי הערשעלע ליסקער אין 'אך פרי תבואה' (פר' עקב) אין נאמען פון חתם סופר, אז תורה מה תהא עליה מיינט מען אז ער איז חורש בשעת חרישה, אבער אויב טראכט ער פון אויבערשטן איז ער נישט "חורש" בשעת חרישה, נאר ער דינט יעצט דעם אויבערשטן מיט דעם.⁵

דאס זאגט דער רבינו תם, מ'זאגט דאך אז ס'איז א מצוה, ביי הפלגה אין שבת דף י"ט, דער מור (סי' רמ"ח) ברענגט אראפ דעם רבינו תם, אז סחורה איז א דבר מצוה.⁶ וואס הייסט אז סחורה איז א דבר מצוה? די תשובה איז אז מ'זוייט אז ס'איז א דבר מצוה.

רבינו: אז מ'ארבעט כדי מ'זאל קענען לערנען און קענען טוהן מצוות, איז עס א דבר מצוה.

הגר"י: אבער דער אמת איז, זיי ווילן זאגן אז די סחורה אליין זאל זיין א מצוה, 'את הדרך ילכו בה ואת המעשה

4

ו"ל: אבל ברכת אשר בחר בנו וברכת לעסוק בדברי תורה שהן עיקר לברכת התורה פוטרת כל היום. וא"ת מאי שנא מסוכה שצריך לברך על כל סעודה וסעודה לישב בסוכה. וי"ל דשאני תורה שאינו מייאש דעתו, דכל שעה אדם מחויב ללמוד דכתיב והגית בו יומם ולילה, והוי כמו יושב כל היום בלא הפסק, אבל אכילה בסוכה יש שעה קבועה. וא"ת מפני מה אין אנו מברכין לישן בסוכה, וי"ל דברכה דאכילה לישב פוטרתו וכו' עכ"ל.

5

כן פירש הגאון חתם סופר ז"ל את דברי חכמינו ז"ל (ברכות לה) ואספת דגן וגו' אפשר אדם חורש בשעה חרישה וזרע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה וכו' תורה מה תהא עליה, וקשה על הלשון בשעת חרישה בשעת קצירה, הול"ל אדם חורש זורע וקוצר, תורה מה תהא עליה. ומתרץ דעל האדם לקיים את התורה בכל דבר אף בעת שהוא עוסק במילי דעלמא בענינים לעשותם לשם שמים גשמיים צריך, וכדאיתא בשולחן ערוך (אורח חיים סי' רל) בכל מה שיהנה בעוה"ז לא יכוין להנאתו אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב (משלי ג) בכל דרכיך דעהו, וזהו שאמרו חז"ל אדם חורש בשעת חרישה היינו אם הוא רק חורש בעלמא בשעת חרישה, ומסיח דעתו מהתורה הקדושה ועושה רק מלאכת החרישה, וכן גבי זריעה וקצירה, אם כן תורה מה תהא עליה, עכ"ד.

ויש לציון כי בספר ילקוט הגרשוני (למסכת ברכות דף לה) מביא דבר זה בשם הגאון בעל כתב סופר זלה"ה, ובהקדמת שו"ת חתן סופר מביא דבר זה בשם אביו הגאון רבי דוד צבי הערענפעלד ז"ל חתן הגאון החתם סופר ז"ל.

6

הנה דברי ר"ת הובאו בטור בסי' רמ"ה, וכ' שם הב"י ולענין דבר מצוה פירש רבינו תם שכל מקום שאדם הולך מגן לסחורה וכו', כן כתבו המורדכי (סי' ת"ח) והגהותיו פ"ק דשבת, והביאו ראיות לדבר, וכן כתוב בהגהות פ"ל בשם רבינו תם וראב"ה ואביו רבינו יואל עכ"ל.

אשר יעשו' (שמות יח, כ). כ'האב געזעהן אין ספר 'דבר יהושע' האט ער א גאנצע נושא דארט (ח"ב סי' קט"ו), פארוואס גייט אן עוסק במצוה פטור מן המצוה ווען ער גייט אויף סחורה.

רבינו: דער יוסף (סי' רמ"ח שם) זאגט טאקע אז די ראשונים זענען נישט מסכים צום רבינו תם אזוי ווייט מ'זאל מעגן הפלגה בספינה. ווייל אז נישט איז יעדער א עוסק במצוה.⁷

דער ישמח משה זאגט (פר' כי תשא) אז 'דחי בהם ולא שימות בהם', ווענדט זיך יעדער איינער לויט זיין בחינה, לימוד התורה וקיום המצוות דאס איז דחי בהם, דאס איז די חיות.⁸

הגר"י: דער רבינו תם אליין איז אינטערסאנט, ער גייט איבעראל אין פיר פלעצער אין ש"ס אז סחורה איז א מצוה.

7

וכ' הב"י שם: ומכל מקום נראה לי שאין כל הפוסקים מודים לרבינו תם בזה, דאם כן למה להו לאהדורי אטעמי דהיתרא במה שנהגו עכשיו להפליג בים בערב שבת, תיפוק לי' משום דכל ההולכים בספינות אינם מפליגין אלא לסחורה או לראות פני חביריהם ולא לטייל, וכן משמע מדברי הר"ף והרא"ש שכתבו והיינו טעמא דלדבר מצוה שרי משום דפטירי ממצות עונג דאמר מר (סוכה כה). העוסק במצוה פטור מן המצוה, ואי הולכים בסחורה חשיבי עוסקין במצוה, אם כן פטרת את כל העולם ממצות, אלא ודאי לית להו הא דרבינו תם, והכי משמע קצת מעובדא דבני בישן דאיתא בריש פרק מקום שנהגו פסחים (ג) וכו' עכ"ל ויע"ש.

8

עיי"ש דהגם דאמרו חז"ל (יומא פ"ה ע"ב) וחי בהם ולא שימות בהם, אך מבוואר ברמ"א (יו"ד סי' קנ"ז סי' א' ובש"י שם סק"ג) דאדם גדול וחסיד וירא שמים רשאי למסור עצמו על קידוש השם אפילו על מצוה קלה, ולכאורה יש להפליא הכי בשביל שהוא חסיד וירא שמים ישתנה הלא כתיב וחי בהם.

ופירש דהאי וחי בהם יש על שני פנים, א' כפירוש רז"ל ולא שימות בהם, ב' שכל חיותו יהיה בהם, דהיינו שכל עשיותיו ועסקיו יהיה רק בתורה ומצות וזולתן לא לו שום חיות בעולם, וכ"כ יהיה דבוק ונתעצם עם התורה והעבודה והמצות, עד שאם ירצו להעבירה על א' ממצות ה' יפסק חיותו, וא"כ לפי"ז לחיפך דרשאי למסור עצמו. וידוע דהתורה לפי מדרגת כל אדם, כמו שדרשו (שמו"ד ה) בפסוק קול ה' בבח (תהלים כ"ט ד) בבחו לא נאמר וכו', וא"כ אצל החמונים אשר כל עסקם הוא בעניני העולם, אך בעת הפנאי ובהנחת מעליהם עול דרך ארץ אוהוים מעשי ה' בידיהם, הנה בהם יהיה פירוש הג"ל כפשוטו ולא שימות בהם כפירוש הגמ'.
אמנם אצל הצדיקים הדבקים חמדי בו ית"ש וכל עסקם ועניניהם סובבים הולכים בתורתו ועבודתו ופורקים מעליהם לגמרי עסקי העולם השפל, ומשתוקקים לתכלית האמיתית באהבה עזה ונפלאה, עד שעיקר חייהם היא רק בתוה"ק, באלו יתכן הפירוש של הפסוק וחי בהם כפירוש הב' הג"ל, וממילא מוסרים נפשם על כל עבירות ומצות הקלות, לאחר כי הן המה חיוהם ממש כנ"ל. [ועי' בדברי יואל לחומה (ח"א עמ' יח)]

אמנם אצל הצדיקים הדבקים חמדי בו ית"ש וכל עסקם ועניניהם סובבים הולכים בתורתו ועבודתו ופורקים מעליהם לגמרי עסקי העולם השפל, ומשתוקקים לתכלית האמיתית באהבה עזה ונפלאה, עד שעיקר חייהם היא רק בתוה"ק, באלו יתכן הפירוש של הפסוק וחי בהם כפירוש הב' הג"ל, וממילא מוסרים נפשם על כל עבירות ומצות הקלות, לאחר כי הן המה חיוהם ממש כנ"ל. [ועי' בדברי יואל לחומה (ח"א עמ' יח)]

הגר"י: אינערסאנט, די וועלט זאגט נאך אז דער רבינו תם האט געפֿעלעגט לערנען מיט א כּיס של זהובים אויפֿן מיט, דער מהר"ל ברענגט עס (עיי"כנסת הגדולה סי' רמ"ז).¹¹

רבינו: יא, כדי ער זאל האבן הרחבת הדעת, זיך צו קענען מתעמק זיין ביים לערנען.

הגר"י: זעהט זיך אויס אז ער האט געהאלטן אז ס'איז א דבר מצוה, במילא האט עס אים געברענגט הרחבת הדעת. ס'איז געווען מצוה/דינע געלט.

כ'האב אמאל געהערט נאכזאגן פון הגאון רבי שמואל אהרן לידער ז"ל אז ווען דער רבי ז"ל איז געווען אין בני ברק שנת תשי"ט האט ער געטייטשט דעמאלטס די גמרא אין מס' ברכות (דף ה:), די גמרא זאגט דארט 'אמר ליה רבא לפרס אימא לי מילי מעלייתא דאמרת משמיה דרב חסדא', האט ער אים געענטפערט 'מאי דכתיב אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב, אוהב ה' שערים המצוינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות, והיינו דאמר ר' חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד', האט זיך דער רבי געשטעלט אויפֿן לשון מילי מעלייתא וואס איז דאס מילי מעלייתא, האט דער רבי ז"ל געזאגט, אז פאר רב חסדא איז שווער געווען וויאזוי קען דאס זיין אז נאכן דאווענען גייט מען עוסק זיין אין מסחר אין עניני גשמיות, אונז ווייס מיר דאך אז 'מעלין בקודש ולא מורדין' (שבת כא:), האט רב חסדא געענטפערט אז גיין מוהן עניני גשמיות בדרך התורה איז

הגרע"א בתוספותיו בשם תוס' ישנים (יומא פה ב) דרגיל ר"ת לומר דתלמוד תורה טפל לגבי דרך ארץ, מוקדתי יפה ת"ת עס דרך ארץ, אלמא דרך ארץ עיקר, עיי"ש.

ועיי' בדברי הב"ח (סימן קנ"ו) יפה תלמוד תורה עס דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עוון וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עוון (אבות פ"ב מ"ב), לפי הנראה דהתנא מדבר בשתי כתות מישראל, האחת הם התגרים דפורשין בספניות הים והולכים בסחורות בדרך החוקה, ואמרו רז"ל ולא מעבר לים היא לא תמצא תורה בתגרון, ועליהם אמר יפה תורה עס דרך ארץ, דאצל כת זו דרך ארץ עיקר והתורה טפלה. ולכן אמר יפה הוא דיהיה יודע מה שכתוב בתורה שיגיעת שניהם משכחת עוון, וכת אחרת הם לומדי תורה ויושבים בביתם שהתורה אצלם הוא העיקר, אמר עליהם וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה וגוררת עוון, דבכת זו צריך שיתפרנס במלאכה והוא יושב בביתו ועוסק בתורה, כי בזה יש לתורה קיום אצל כת זו, עיי"ש. [ועי' בדברי יוא"פ ויחי עמו תקל"א (א"מ"ש"ב)].

11 וכן מובא בספר מנהגי מהר"ל אות פג: אמר שמעדין על ר"ת כשהי רוצה ללמוד תמצית מהלכה חמורה הי נותן לפניו תל של זהובים לשמוח בהן ונתרה לבו ולמוד בכה, עיי"ש.

רבינו תם דא ביי דעס. דער רבינו תם אין ריכית אין כבא מצינעא דף ע"א, אז בזמן הזה איז א מצוה יעדער רגע וואס א איד מאכט געלט. ער האלט אז ס'איז א מצוה. ס'איז דא אויך אין מס' עבודה זרה מ'רעדט דארט פון יום אידיהם, זאגט רבינו תם אז ס'איז א דבר מצוה.⁹

רבינו: תוס' אין איזהו נשך זאגט אזוי (דף ע:).

הגר"י: יא, אזוי זאגט תוס' אז בזמן הזה אז זיי זענען גוזר אויף אונז גזירות איז א מצוה צו מאכן געלט, אזוי זאגט רבינו תם.

אבער דער פלא איז, אז אין תוספות ישנים אין יומא דף פ"ה, ביי תשובה און מעשים טובים, רגיל היה רבינו יעקב (הריב"ש תם) לומר טוב תורה עס דרך ארץ, דתלמוד תורה טפל לגבי דרך ארץ.

רבינו: דאס איז א גרויסע נושא, וואס איז מייטש 'עס' – דער תוס' יו"ט מראכט אריין אין דעם – טוב תורה עס דרך ארץ, וואס איז מייטש 'עס'. איז עס מייטש א טפל, צי ס'איז מייטש א עיקר. ביי יורשין אין יבמות (דף לה) ירשו יורשי האב עס יורשי הבעל, דארט זעהט מען אזוי. במילא ווערט די שאלה, וואס מיינט 'טוב תורה עס דרך ארץ'.

הגר"י: איז דער תוס' ישנים ברענגט דארט א מחלוקת דער רבינו תם מיט דער רבינו יונתן דאכט זיך, אבער רבינו תם זאגט אז 'טוב תורה עס דרך ארץ' מיינט אז די תורה איז טפל מיט די דרך ארץ. ווייל דער וואס האנדלט, איז ממש ווי דער רבי האט געזאגט, אז ווען מ'גייט האנדלען און מ'קומט ביינאכט אהיים ליינען קריאת שמע, דעמאלטס איז ער שונה הלכות בכל יום, כל היום.

רבינו: אזוי איז דא וואס זאגן אז 'עס' איז מייטש ס'איז א טפל צו יענעם.¹⁰

9 ועיי' ראב"ה (ח"א סי' קצ"ה) שביאר שיטת ר"ת הג"ל, וז"ל: משום דכל סחורות שלנו דבר מצוה חשבינן להו, כדאמרי' בפ"ק דקידושין מנין שהייב ללמוד אדם לבנו אומנות דכתיב ראה חיים עם האשה וגו', ואמרי' נמי והודעת להם הודע להם בית החיים, דהיינו שיוודע במה לחיות ע"ש.

ויש לציון מה שכתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' ר"ט) דודאי לר"ת לא מיקרי בכל מקום הליכה לסחורה בגדר דבר מצוה, אלא דסברת ר"ת דאיסור הפלגה בספינה לא גזרו אלא ברשות גמור שאין בו סרך מצוה, וסחורה יצא מגדר רשות גמור, אבל לגדר מצוה גמורה עדיין לא בא, עיי"ש.

10 עיין בפ' המהר"ל בדרך חיים לפי שהדרך ארץ קודם בזמן לתלמוד תורה להכי טופל תלמוד תורה עס דרך ארץ במלת 'עס', וכבר כתב

פועל א גרעסערע נחת רוח אין הימל במילא איז עס מאקע מעלין בקדש, אזוי ווי מזאגט נאך פון בעש"ט הק' א קל וחומר, מה דאך איינער וואס לערנט המחליף פרה בחמור איז א נחת רוח פאר הקב"ה, כל שכן ווען מ'איז בפועל מקיים די הלכות פון מחליף פרה בחמור און אנדערע עניני מסחר עפ"י דיני התורה איז עס א וודאי א נחת רוח פאר הקב"ה.

רבינו: און ישמח לב ברענגט ער דאס, אין מס' שבת (ד"ה נשאת).¹²

הגר"י: יא, מיט דעם האט דער רבי געמיינט 'אוהב ה' שערי ציון המצוינים בחלכה', שערים המצוינים בחלכה וואס מ'איז מקיים די הלכות בפועל בשעת מסחר, יותר פון די בתי כנסיות ובתי מדרשות וואס מ'איז נאר די דיני התורה דורך לערנען די הלכות און נישט מקיים זיין בפועל, און מיט דעם איז עס מאקע מעלין בקדש.

רבינו: און דאס מיינט 'מולי מעלייתא'.

דער פעטער ז"ל אין פרשת פינחס האט ער דארט א שמועס אויף דעם, שטעלט ער זיך מאקע אויך אויף די דיוקים אין די גמרא, ער זאגט דארט ער געדענקט אז דער קדושת יו"ט האט זיך געשטעלט אויף דעם ביי א דרשה, ער איז דארט מוסף אסאך אין דעם ענין.¹³

הגר"י: אין מועד קטן (דף כה) זאגט די גמרא אז רבא האט מתפלל געווען ער זאל באקומען די עשירות פון רב חסדא

12

ע"י שם לשו"ק: ואמר הרב הבעל שם טוב עה"ש נשמותו בגני מרומים, כי אם האדם הלומד את התורה לשם הבורא ברוך הוא, למשל אם לומד המשנה (בכ"ז ד"ק ע"א) המחליף פרה בחמור, הוא חשוב מאוד לפני הבורא ברוך הוא, כל שכן אם עושה הדבר ומחליף פרה בחמור, ומנהיג עצמו בזה על פי התורה, וודאי יותר חשוב עבודה מעולה, כי בכל דבר שיש בעולם הכל לא בראו אלא לכבודו, וכל דבר קטן וגדול אינו מתנהג כי אם על פי התורה, אם לא באומות שמתנהגים על ידי מזלות, ומכל דבר יכול לעבוד את ה', ולהכיר נפלאות הבורא ברוך הוא, ושכל העליון ישיג מתוכו, וגם כן בפשוט, אם מתנהג על פי התורה, דהיינו איפה צדק ומדה צדק ומאזני צדק, הוא גם כן מקיים מצוה, ואמרו ז"ל (קדושין ד"ג ע"ב) ישוב ולא עבר עבירה וכו', ואם כן כשמתנהג כן, אזי הוא עוסק בתורה תמיד, אפילו בשעה שעוסק בסחורה.

13

ע"י בקונטרס חידו"ת למסיבות (פ פתח) מתוך דרשה שהשמיע מרן רביה"ק זי"ע לפני קריאת התורה בשב"ק פ' פינחס בשנת תשי"ט בבני ברק יצ"ו להגל חנוכה השיכון והישיבה, וז"ל שם: ולרגלי חנוכה הבתים והישיבה זכור ואזכור את דברי אבא מארי זלה"ה מה שדרש בחנוכה ביהבנ"ס בק"ק איהעל יצ"ו, והנה היא לו כתובה על ספרו קדושת יו"ט פ' מטות, לבאר דברי הגמ' הנ"ל לפי דרכו, ועי"ש שממשיך מרן ז"ל לבאר באריכות כאמור למעלה.

און ער האט עס באקומען, לכאורה וואס עפעס דוקא די עשירות פון רב חסדא.

רבינו: קען זיין ווייל רבא איז דאך געווען אן איידעם ביי רב חסדא... אזוי זאגט די גמרא אין בבא בתרא (דף יב).

הגר"י: אבער לויט דעם ווארט פון רבין ז"ל אפשר קען זיין אז רבא האט געוואלט אזא עשירות דווקא אזוי ווי רב חסדא, אן עשירות פון מעלין בקדש, אזוי ווי דער רבי האט געמיינט אוהב ה' שערים המצוינים בחלכה, אזא מסחר וואס ברענגט א נחת רוח פארן אויבערשטן. באמת אין די גמ' אין הוריות (דף י:) טרעפט מען אז רבא האט משבח געווען עשירות שהיא טובה לצדיקים, ווייל דאס איז געווען שיטת רבא אז מ'איז א מצוה צו פארדינען געלט, אין מגן אברהם (פי"א ש"א סק"ה) צייכענט ער צו מאקע צו דעם סוף סימן רמ"ה אז מסחר איז א דבר מצוה, כשיטת רבינו תם וואס דער טור ברענגט, און די גמרא זאגט אין בבא מציעא (דף עג.) אז רבא האט געהאט פועלים און ער האט געטוהן מסחר, אין מס' ברכות (דף נג.) זעהט מען אויך אזוי ווייל דאס איז געווען זיין שיטה אז מ'איז א מצוה צו פארדינען געלט, אזוי ווי שיטת רבינו תם.

די וואך שטייט אין מדרש (במדבר רבה טו, א) אויפן פסוק שלח לך אנשים, "מהו לפרוש לים הגדול קודם לשבת ג' ימים".¹⁴ לויט דעם איז געוואלדיג, לויט רבנו תם וואס זאגט ביי דעם דין פון הפלגה אז סחורה איז א דבר מצוה און מ'מעג יא גיין, די מרגלים האבן דאך נישט געוואלט אריינגיין אין ארץ ישראל האנדלען אין גשמיות'דיגע זאכן, זיי האבן געוואלט בלייבן אין מדבר מיט די מן און די אלע זאכן. אויף דעם זאגט דער מדרש ניו, 'מהו לפרוש לים הגדול', גיי לערן יענע גמרא אז מ'איז יא א מצוה צו גיין האנדלען, סחורה איז יא א מצוה.

ושאלו רבינו: וואס טוט איר דא אין אמעריקא?

הגר"י: כ'פרעג דעם רבי'ן, אזא זאך וואו דער סיום פון 'תורתך שעשועי' מעג מען פארפאסן?, ווער מ'איז געבליבן אין ארץ ישראל איז די שאלה... אזא קידוש השם וואס מ'האט געזעהן דא. אלס א צאנזער אייניקל וואלט איך געמעגט בלייבן אין ארץ ישראל ביי אזא זאך?.

14

ו"ל המדרש שם: הלכה מהו לפרוש לים הגדול קודם לשבת שלשה ימים שנו רבותינו אין מפליגין בספניה בים הגדול שלשה ימים קודם לשבת וכו', ואם היה שליח מצוה מותר לו לפרוש בכל יום שירצה למה מפני שהוא שליח מצוה ושליח מצוה דוחה את השבת.

אינדערפרי אין ביהמ"ד, און האט געזאגט אז ער האט נישט וואו צו איינשטיין, ווער ס'נעמט מיך אריין אין שטוב זאג איך צו עולם הבא. און ר' מענדל מאיר האט דאס געהערט, האט ער געזאגט, 'איר קענט מיר דאס געבן בכתב?'

הגר"י: ער איז געווען א יאקאבאוויטש, א סוחר....

רבינו: יא יא, און ער האט אהין געגעבן א פאפיר, און ער האט געשריבן, נאכדעם האט ער געזאגט 'קומט אריין צו מיר אינדערהיים'. און ער איז געווען ביי אים א לאנגע צייט, און ר' מענדל מאיר האט געהייסן מ'זאל אים מיטלייגן דעם כתב נאך די הונדערט און צוואנציג יאר.¹⁸

ישאל רבינו: [בצהות] אלס דעם שטייט איר איין ביי זיין אייניקל דא...?

הגר"י: דער רודניקער רב איז מיר סיי א פעטער, דער זשמיגראדער רב'ס ברודער. און אויך מיין עלטער שווער, דער קלויזענבורגער רב'ס פאטער.

רבינו: יא יא, איך ווייס. דערפאר זאג איך.

מוה"ר שלום יצחק יאקאבאוויטש הי"ד: כ'האף אז אין גן עדן וועלן מיר אויך האבן שייכות מיטן רודניקער רב, די משפחה גייט מיט...

רבינו: ברוך ה', מ'דארף מרבה זיין לימוד התורה. דאס איז די איינציגסטע זאך וואס האלט די אידן אין גלות.

דער טאטע ז"ל פלעגט כסדר צו זאגן 'זאין לנו שיור רק התורה הזאת' נאר די תורה וועט אונז העלפן צו בלייבן ערליכע אידן אין גלות.

הגר"י: ס'שטייט דאך 'אי תנו כולוהו עתה אקבצם' (ב"ב ת).

רבינו: עס שטייט אויך אין הגליות מתכנשות אלא בזכות תנאים (ויקרא רבה ג, ג).

צחות: מאז שהגתי תנה עליתי בהרבה מדרגות, כי מיד כשיורדין גשמים מודיעים לי מן השמים.

18 ויש לציין שנבדל הרה"ח ר' חיים הערש מספרים ששמעו מוקדם הג"ל שאביו ר' מענדל מאיר אמר להרה"ק מרדינק' 'איך בין א סוחר איך וויל עס בכתב', והרה"ק כתב לו בכתב שמבטיח לו עולם הבא וחתם עצמו 'צבי הירש בן ר' ברוך ב"ר חיים', ואז יצא ר' מענדל מאיר מדריתו ומסר לו את הדירה, עד שקנה לו דירה חדשה.

ור' מענדל מאיר השאיר צוואה שיקברו אותו עם הכתב הג"ל, ואמר בדרך צחות: 'וויל אויף יענע וועלט וועט מען זיך דארפן רעכענען דערמיט, ווייל אויב נישט וועט ער פארלאנגען זיך צו שטעלן צו דין תורה מיטן רודניקער רב, און אויב דאס וועט נישט גענוג זיין וועט ער טענה'ען אז אויך דער גארליצער רב ווערט דארט דערמאנט, און אז עס וועט נישט העלפן, וועט ער בעטן אז מ'זאל רופן 'דעם הייליגן רב', אז איך וועל זוכה זיין צו זעהן דעם הייליגן רב וועט שוין זיין לעכטיג און וואויל'.

כ'האב געזאגט פאר מיין טאטן, נאר צו זעהן ווי דער רבי האט גערעדט פאר'ן עולם, כ'האב קיינמאל נישט פארשטאנען די רש"י אויפן פסוק 'וירד משה מן ההר אל העם', אז משה רבינו איז נישט געגאנגען לעסקו, נאר ער איז געגאנגען אל העם. כ'האב געזאגט אז ווען דער רבי זעהט די ווערטער פון ש"ס, און דער רבי זעהט אלע ראשונים, אלע אחרונים, און דער רבי גייט זיך מצמצם זיין צום עס, 'זוהי באכלכם מלחם הארץ', נאך א פשט, און נאך א פשט, אז יעדער בעל הבית זאל קענען ארויסגיין מיט זיין לחם הארץ, מיט זיין שטיקל ברויט, יעדער איינער לפי וואס ער דארף האבן.

רבינו ביקש להביא לו מתנה ספר 'לב אהרן' על סוגיות הש"ס

הגר"י: אויף פסחים האט מיר שוין דער רבי געגעבן, די פריערדיגע מאל דעם ערשטן חלק. כ'וועל זאגן דעם רבי'ן דער אמת, ס'איז דא דער קונטרס 'זבח פסח', די אלטע קונטרס וואס איז ארויס געקומען פון רבי'ן מיט יארן צוריק (י"ל בשנת תשמ"ז ה"א ובשנת תשנ"ד ח"ב), איך האב עס נאך. איך געב עס נישט אוועק, ווייל די יגיעה וואס מ'האט געלערנט אין דעם דעמאלטס איז געוואלדיג. איך האב די נייע אויך, אבער איך וויל נישט אוועק געבן די אלטע.

הגר"י הראה על כמה מהנוכחים שם: דאס איז ר' שלום יצחק'ס קינדער, זיי קומען אלע פונעם שיעור...

רבינו: ר' שלום יצחק האט א גרויס שייכות מיט ענק, ווייל ער איז אן אייניקל פון ר' חיים הערש יאקאבאוויטש.¹⁵ ר' חיים הערש איז א זון פון מענדל מאיר יאקאבאוויטש, ער האט געוואוינט אין קליינווארדיין, און דער רודניקער רב¹⁶ האט ביים קריג געפליכטעט, ער איז געווען אין קליינווארדיין (בשנת תרע"ה הוא ימות המלחמה), און איז איינגעשטאנען ביי עפעס א איד, און דער איד האט אים געזאגט אין א שיינעם טאג, זייט געזונט, איר זענט שוין צו לאנג ביי מיר, גייט פון דאנעט...¹⁷ איז ער געקומען

15 מפארי ונכבדי אנשי שלומינו וממקורבי מרן רביה"ק ז"ל, שזכה להסתופף בצל צדיקים בדור הקודם.

16 הגה"ק רבי צבי הירש הלברשטאם ז"ל בן הגה"ק רבי ברוך אבד"ק גארליץ ז"ל בן הגה"ק מרן הדברי חיים ז"ל וחתן הגה"ק מרן הייטב לב ז"ל. והגר"י שליט"א הוא מנכדי הגה"ק רבי סיני אב"ד זשמיגראד ז"ל אחיו של הגה"ק מרודניק ז"ל.

17 עיין בס' צבי תפארה שבתקופה הראשונה היה הרה"ק מרודניק ז"ל מתאכסן בחורבה אחת שהגשמים היו יורדין דרך הגג, ונענה ואמר בדרך

הגר"י: דער אור החיים הקדוש (פ' תצוה) זאגט 'לא חפץ משה לגאול עם במלנים מן התורה'.

אז דער רבי געבט מיר רשות צו זאגן א ווארט, אפשר א געוואלטע זאך, מיזאגט נאך פונעם צאנזער רב ז"ל אז משיח וועט קומען קיין אמעריקע, אזוי האט ער געזאגט.¹⁹

רבינו: יא, ער האט געזאגט אז דער לעצטער גלות וועט זיין גלות אמעריקע.

הגר"י: ס'איז דא א בריוו פון צעהלימער רב (כ"ק בעל מגדלות מרקים ד"ל) צום פאפער רב (כ"ק בעל ויחי יוסף ד"ל), ער שרייבט עס דארט בשם זיין טאטן (הנה"ק בעל ערוגת הבשם ד"ל), זאגט ער דאס לשון אז משיח וועט נתגלה ווערן אין אמעריקע.

רבינו: דער צאנזער רב האט זיך אמאל פאר'דביקות'ט און ער האט אויסגערעכנט אזוי די אלע גלויות וואס אידישע קינדער זענען געגאנגען, מ'איז געגאנגען אין גלות בבל, ער האט אויסגערעכנט, מ'איז געגאנגען אין שפאניע, מ'איז

19

עיי' בס' חיים וחסד הביא מכת'י הרה"ק ר' סיני מזמיגראד ז"ל, וז"ל: פעם אחת ישב רבינו הקדוש מצאנו ז"ל בשעת סעודת שלישית בדביקות נוראה זמן רב, ופתאום נתעורר מדביקותו, והכריז: ליהו ידוע די לעצטע גלות וועט זיין גלות אמעריקא.

וכן סיפר מוה"ר אליעזר בן הרה"צ מהאדאס ז"ל (מתוך מכתם הנדפס בספר ארצות החיים עמ' ק) שמעתי מפי ש"ב הרה"ה צ"ל מוה"ר אלעזר שפירא ז"ל אבדק"ק קיוויאשד שסיפר ששמע מפי איש חסיד אחד שהיה פעם אחד בצאנז בשביעי של פסח והרה"ק מצאנו ז"ל בשעת עריכת השולחן נטה ראשו לאחוריו, ושהה כן זמן מרובה בדביקות כנהוג אצלו כמה פעמים, והיה נראה כישן, וכשהקיץ פתח פיו ואמר בזה"ל: סע דאכט זיך מיר אז משיח וועט נתגלה ווערן אין אמעריקא ע"כ.

וכן מובא בקו' שבט מישראל (גליון ד עמ' כא) סיפר כ"ק אדמו"ר ר' אלעזר שפירא מקיוויאשד ז"ל ששמע מפיו קדשו של הגה"ק מגארליץ ז"ל בעת שהתחילו כמה מן היהודים להעתיק מושבם מאירופה לאמעריקא, ואם שלא היה דעתו נוחה בזה בתחילה, אולם סיפר על אביו הק' בעל דברי חיים מצאנז ז"ל שברך כלל לא היה דרכו לערוך השולחנות בשבתות וימים טובים בזמן מאוחר בלילה ויתר מדי, וע"כ כאשר פעם בליל שביעי של פסח היה סגור ומסוגר זמן ארוך מאוד ולא נכנס אל השולחן, תמחו ההסידים והמקורבים ואנ"ש מה נשתנה ליל וי"ט זו משאר לילי וי"ט, כאשר נכנס לבסוף בשעה מאוחר ביותר, ונטל הכוס של קידוש בידו הק', וכאילו רצה לתרץ את עצמו למה נכנס בזמן כ"כ מאוחר, פתח פיו הקדוש ואמר כנראה שמישה יבא למדינת אמעריקא, ובלי לפרש את דבריו התחיל נוסח הקידוש 'סבירי... ואח"כ הוצטרט למהר את מסיבת השולחן כדי שייכלו לברך ברהמ"ז לפני אור הבוקר.

וכן מסופר בס' י"ג אורות (ה"א דף פ"ה) פעם בהיותו מרן הרה"ק מצאנז ז"ל בדביקות נלהבה לפני הקידוש חשב כל הגלויות שעברו על ישראל, ולבסוף הוכיר גלות אמעריקא, והיה משמע שגלות אמעריקא יהיה גלות האחרון.

געגאנגען דא, האט ער אויסגעפירט, דער לעצטע גלות וועט זיין גלות אמעריקע, און פון דארטן וועט קומען משיח.

הגר"י: דער טאהשער רבי דערציילט די מעשה (בס' עבודת עבודה) לייגט ער צו, אז דער צאנזער רב האט אמאל געזאגט אז יעדע הונדערט פופציג יאר מושיט זיך א גלות. און די פלא איז אז דער הייליגער רב איז דאך אוועק אין תרל"ז, איז יעצט תשפ"ו גייט זיין הונדערט און פופציג יאר. און על הצד אז ער האט עס געזאגט דאס לעצטע יאר פון זיין לעבן, שטייען מיר שוין יעצט אינעם לעצטן יאר.

ווען כ"בין געזיצן ביים סיום, האב איך געטראכט צו מיר אז ס'שטייט דאך 'אין ישראל גנאלין אלא בזכות התורה, אי תנו עתה אקבצם, וואו איז נאך געווען אזא זאך אין אמעריקע אזא כח התורה. במילא דאס איז דער כח וואס ברענגט משיח, דער כח התורה.

רבינו: יא, ס'איז א פלא וואס דער צאנזער רב האט געזאגט 'דאס לעצטע גלות וועט זיין גלות אמעריקע'. די תורה איז געגאנגען אין גלות, און די תורה וועט גיין אין גלות קיין אמעריקע.²⁰

20

כן כתב הגה"צ מפאפא ז"ל בהקדמות לספר ויגד יעקב ז"ל: ושמעתי מדו"ר הרה"ג החסיד מוה"ר יעקב יחזקיה זצ"ל מחוסט אחיו של אא"ז הגה"ק בעל ערוגת הבושם זצ"ל שפעם אחד אמר אא"ז הערוגות הבושם זצ"ל בימי הליו, מתיירא אני שהתורה הקדושה תלך עוד בגלות לאמעריקא, כי הלא רואין שהולכת גולה אחר גולה, מתחילה גלתה מארץ ישראל לבבל, ואחר כך לספרד ולאשכנז ולצרפת מקום שרבותינו בעלי התוספות היו שם (ראה שם הגדולים להחיד"א מערכת ספרים קונטרס אחרון אות תלמוד וספר תפארת ישראל למהר"ל פרק טו), ואחר כך נתרוקנו המקומות האלה מן התורה וכעת הוא בפולין ואונגארין, כן היה בעת ההוא ומי יודע אם לא תגלה עוד לאמעריקא.

וסיפר הגה"צ רבי יוסף גרינוואלד זצ"ל אב"ד פאפא (במסיבה ראשונה להחזקת וישיבת פאפא במוצאי"ק ירח תשי"ב) ששמע מפיו חותנו הרה"ג החסיד ר' יעקב יחזקיה גרינוואלד מחוסט כי אחיו הרה"ג מרן בעל ערוגות הבושם זצ"ל אמר כמה ימים קודם הסתלקותו (ו' אב תר"ט), כי מתיירא שהתורה"ק עוד תלך בגלות למדינת אמעריקא, והוסיף, כי אנו רואים שבכל הדורות הלכה התורה"ק גולה אחר גולה, קודם היתה במדבר ואח"כ בארץ ישראל ואח"כ בבבל, ובימי הגאונים הלכה התורה"ק למדינת ספרד, ובימי בעלי התוס' הלכה למדינת אשכנז, ואח"כ נתרוקנו אותן מקומות התורה הלכה למדינות פולין אונגארין ורוסלאנד, ומי יודע אם התורה הק' לא תגלה לבסוף ותגיע עד גלות אמעריקא.

ואמר כ"ק אדמו"ר מפאפא ז"ל: כששמע הדברים האלה לא הבין למה נאנה כל כך זקינו הק' עז לזה, ורק כעת אחר מ"ב שנה רואים כי רוח הקדוש הופיע בבית מדרשו, והבין מדוע נאנה כל כך, ראשית, כי ידע שהסיבה לזה תהיה החורבן של הקהילות הקדושות, ורובא רבבות מישראל שנהרגו ונשרפו על קידוש השם, ושנית, שראה הנסיונות

ישאל רבינו: איר זענט שוין אמאל געווען אין צאנז?

הגר"י: יא, יעדעס יאר כ"ה ניסן בין איך אין צאנז.

רבינו: מ'האט דארט אויפגעשטעלט לעצטנס...

א' הנוכחים: זיין מאמע ר' בערל (יאקאבאוויטש הר"ו) האט באצאלט די מקוה דארט, א שיינע מקוה.

הקשות להיות יראי השם בדרך ישראל סבא במדינת אמעריקא, עכ"ל לענינו.

ועיי' בס' קימו וקבלו (ח"ב מי' ה"ב אות ג') הגה"צ אדמו"ר מסטרעטין ז"ל בא לאמעריקא בשנת תר"פ, נגד הפצרת חסידי בגאליציא, וכששאלוהו מדוע הוא נוסע לאמעריקא, השיב, ששמע בילדותו מפי זקני הגה"צ המפורסם רבי אורי מראהטין ז"ל חתן האדמו"ר הראשון ר' אברהם מסטרעטין ז"ל (המתואר בשו"ת דברי חיים חלק ה"ט בתוארים גדולים מאוד) כי מבואר בספרים הקדושים שמישיח יבא מן המדינה ששם יהיה רוב מגוון ובנין מכלל ישראל, וסוים ר' אורי, כי הוא רואה שרוב מגוון ובנין כלל ישראל ידורו באמעריקא, ממילא יבא משיח ממדינת אמעריקא, עיי"ש.

וכן כתב בהקדמת המו"ל לס' תהלים דברי שאול - קאשוו, ז"ל: ובענין זה החידוש שהתורה הולכת ממקום למקום, שמעתי מרבינו אדמו"ר ז"ל שאמר בפני קהל גדול בביתו בקראלי, דלולא דמיסתפינא הייתי אומר שאם ח"ו לא נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו, אז רוב גדול מכלל ישראל יגלה לאמעריקא ויהיה שם אלפי רבבות מבני ישראל החרדים ונאמנים לתורה ומצוות, והיות שבאמעריקא כעת בימים ההם קשה מאוד שמירת שבת ויום טוב ומאכלים כשרים, אך כיון שהתורה הולכת עם כלל ישראל למקום גלותם מיד כשיתקבץ שם קיבוץ גדול נאמנים לתורה יהיה שם מקום תורה הגדול ביותר מכל מקום שבעולם עד ביאת משיח צדקינו במהרה עכ"ד, והנה אדמו"ר ז"ל אמר זאת בשנת תרפ"ג, וכחיים למלאות יותר משישים שנה מאז יצא הדבר מפה קדשו וממש רוח"ה נקצצה מפיו הקדוש כי כל דבריו נתקיימו ולא נפל מדבריו ארצה אף דיבור אחד עכ"ל.

ועיי' בס' אמרי דבש (פרק כב עמ' קצ-קצא במס' ר' נתן אלי' געלויצין ר"מ בישיבת תורה ודעת ששמע מפי הגה"ק ר' אליהו וואסערמאן ז"ל הר"ד שהגיד בשמו) כתב וז"ל: הגה"ק רבי חיים מוואלאוין זצלה"ה הגיד פעם תחת אחד השיחים דמיצינו בגמ' ראש השנה (לא) עשר מסעות נסעה שכניה וכו' וכן עשר גליות גלתה סנהדרין כנגדו וכו', ואמר על זה שכמו כן התורה הק' גלתה עשר גליות, והיה סופר ומונה מקומות גלותיה וכיון שהגיע לגלותה העשירי הגיד שזאת תהיה באמעריקא, וכאשר הגיד זאת פרץ בבכי ע"ב.

וכן כתב בס' עיר הגולה (ח"ב עמ' תכ"ו) שמעתי מפי הגה"צ ר' נחום מרדכי פערלאוו מנאוואמינסק ז"ל שטרם נסע לאמעריקא הלך לקבל ברכת פרידה מחותנו הרה"ק אדמו"ר רבי יצחק זעליג מראגענשטערן זצוק"ל אברק"ק סאקלוב יצ"ו, ואמר לו יודע אני שתתיישב באמעריקא, אספר לך דער אלטער רב פון קאצק האט אמאל געעפנט דאס ליפטשעקל, האט ארויס געקוקט און געזאגט: איך זעה ווי די תורה וואנדערוועט... עס האט געוואנדערוועט פון בבל קיין אפריקא, פון אפריקא קיין שפאניע, פון שפאניע קיין צרפת, פון צרפת קיין אשכנז [דויטשלאנד], און פון אשכנז קיין פולין... עך זעה ווי זי וואנדערוועט ווייטער קיין אמעריקא ע"כ.

הגר"י: יא. מיין קאזין ר' יואל,²¹ דער רב פון שכונת דברי חיים (בקרית יואל המורחבת).

רבינו: ער איז זייער פארנומען מיט צאנז די לעצטע יארן.

הגר"י: כ'האב אים געזאגט אז ווען דער רבי האט א נאמען געגעבן פאר זיין געגענט 'דברי חיים', איך ווייס נישט צו דער רבי האט א נאמען געגעבן 'דברי חיים' ווייל ער וואוינט דארט, אדער ער וואוינט דארט ווייל דער רבי גייט עס רופן 'דברי חיים', על שם העתיד.

ס'איז דא א תשובה אין מהרש"ם ווי ער פסקנ'ט וועגן א פדיון פון א צדיק, א איד האט געהאט א צרה אין שטוב און ער האט געשיקט צו א צדיק מזכיר זיין ער זאל מתפלל זיין אז ער זאל געהאלפן ווערן, האט ער מיט געשיקט א פדיון כנהוג, און למעשה נאך פאר דער צדיק האט געהאט א געלעגנהייט מתפלל צו זיין איז די צרה געדר געווארן און ער איז ארויס מצרה לרווחה, האט ער געשיקט תובע זיין צוריק דעם פדיון, ווייל למעשה איז ער דאך געהאלפן געווארן נאך בעפאר דער צדיק האט מתפלל געווען, זאגט דער מהרש"ם אז דער איד איז געהאלפן געווארן על שם העתיד ווייל דער צדיק וועט באלד מתפלל זיין, אין דעם זכות איז ער שוין געהאלפן געווארן, במילא קען ער נישט תובע זיין דעם פדיון.

ער ברענגט א ראיה פון די גמרא אין מס' ברכות (דף סג:) די גמרא זאגט דארט אז אין זכות וואס דער ארון הקודש איז געווען בבית עובד אדום הגתי איז ער געבענטשט געווארן 'שילדה חמות' (אשתו) ושמונה כלותיו כל אחת ששה בכרם אחד,²² לכאורה דער ארון הקודש איז דאך דארט געווען נאר דריי חדשים, ס'מוז דאך זיין תשעה ירחי לידה, על כרחך מוז מען זאגן אז דער זכות האט שוין פועל געווען על שם העתיד.

רבינו: דאכט'יך אין מהרש"ם איז נישט געדרוקט אזא תשובה. אבער אין שיטה מקובצת דארט אויפן פלאץ

²¹ נכד הגאון הגדול רבי משה הלברשטאם ז"ל חבר הביד"צ דהעדה החרדית בעיה"ק ירושת"ו ובעמח"ס שו"ת דברי משה.

²² עי' (שם) בדברי הגמ': פתח ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי ככבוד אכסניא ודרש, (שמואל ב' ג' יא) ויברך ה' את עובד אדום (הגתי) בעבור ארון האלהים, והלא דברים ק"ו, ומה ארון שלא אכל ושתה אלא כבוד ורביץ לפניו, כך המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומאכילו ומשקהו ומהנהו מנכסיו עאכ"ו. מאי היא ברכה שברכו, אמר רב יהודה בר זבידא זו חמות וז' כלותיה שילדו ששה ששה בכרם אחד, וכו'.

פרענגט ער די קשיא אויף די גמרא.²³

אין שיטה מקובצת איז דא דארט א תירוץ אויך פונעם ירושלמי (יבמות פ"ד ה"ב).

הגר"י: ס'קען מאקע זיין, ווייל איך האב דאס געהערט פון מיין זיידן רבי משה הלברשטאם ז"ל ווען אונז האב מיר געלערנט מס' נדרים, איך געדענק נישט צו ער האט דאס נאכגעזאגט מפי השמועה אדער ער האט דאס געזעהן אין די כתבים פונעם מהרש"ם, ווייל ער האט געהאט א נאנטער קשר מיט רבי שלום שבאדרון ז"ל, וואס ער האט ארויסגעגעבן דעם מהרש"ם, און זיי זענען צוזאמען אסאך געזעצן ביים משעבינער רב ז"ל אויף אסאך ענינים פונעם מהרש"ם, ווען ער האט איבערגעדרוקט דעם נייעם תשובות מהרש"ם.

אין שיטה מקובצת דארט ברענגט ער מאקע דעם תירוץ פון ירושלמי אין יבמות (פ"ד ה"ב) 'שהיו יולדות ממי' יום למי' יום, און אפשר קען מען אויך ברענגן א ראייה צום מהרש"ם פס' פון אן אנדערע ירושלמי אין קידושין (פ"א ה"ז) ביי די מעשה פון דמא בן נתינה אז ער האט זוכה געווען צו א פרה אדומה בזכות מצות כיבוד אב ואם, ווייל די גמרא דער בבלי אין מס' קידושין (לא) איז דא די גירסא 'לשנה אחרת נולדה פרה אדומה בעדרו',²⁴ אבער דארט אין ירושלמי איז די גירסא אנדערש, דארט שטייט 'באותו לילה נולדה פרה אדומה בעדרו, מוז אויך זיין לויט דעם ירושלמי אז ער האט שוין זוכה געווען פריער אז די פרה איז נתעבר געווארן על שם העתיד.

רבינו: אין ישמח משה ברענגט ער דאס אסאך מאל (פ' כי תבא, ועוד) אז דער אויבערשטער איז דן אידישע קינדער לטובה על שם העתיד.

דער מקור איז א פרשת דרכים (דף מצרים דרוש ד')²⁵ דער

23

ו"ל שם: חמות ושמונה כלותיה ילדו ששה בכרם אחד - תימה א"כ היכי אמר ויגד לדוד כי בירך ה' את בית עובד והלא לא עמד שם עדיין אלא ג' חדשים.

24

ו"ל הגמ' (שם): אמר רב יהודה אמר שמואל, שאלו את ר' אליעזר עד היכן כיבוד אב ואם? אמר להם צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד לאביו באשקלון ודמא בן נתינה שמו, בקשו ממנו חכמים אבנים לאפוד בששים ריבוא שכן ורב כהנא מתני בשמונים ריבוא, והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו ולא ציערו, לשנה האחרת נתן הקב"ה שכרו שנולדה לו פרה אדומה בעדרו, וכו'.

25

עי' בפרשת דרכים (דרוש ד) על מואמר המדרש (שמו"ד פ"ג ס"ב) וירא און ולא יתבונן (איוב יא יא), אתה מוצא בשעה שיצתה הגר מביתו של

זיידע ז"ל אין ייטב לב (פ' בראשית) זאגט, אז דאס שטייט שוין באמת ארויס בפירוש אין זוהר הק' (פ' חיי שרה דף קכא).²⁶ אין ייטב לב פ' בא זאגט ער אז דאס קומט אלץ מדה כנגד מדה, אויב א איד איז אין א עת צרה און אעפ"כ לויבט ער דעם אויבערשטן אויפן חסד וואס דער אויבערשטער וועט אים מוהן בעתיד, איז מדה כנגד מדה, מוט דער אויבערשטער אויך אזוי, און איז מצרף דעם טוב העתיד, אלע מצוות ומעשים טובים וואס דער מענטש וועט מוהן.²⁷

אין תהלים (תפלה למשה כ"ה) זאגט דער ישמח משה אז דער שורש דערפון איז פונעם שם הוי', ווייל דאס ווייזט דאך אויף היה, הוה ויהיה, במילא איז ביים אויבערשטן נישט שייך קיין זמן פון עבר און עתיד, ביים אויבערשטן איז אלעס איז איינס.

אויך האב געזאגט אמאל ראש השנה (שנת תשפ"ד) אין בית

אברהם, מה כתיב שם ויכלו המים מן החמות, אמר רבי סימון בקשו מלאכי השרת לקטרנו, אמרו לפניו רבנו של עולם אדם שעתידי להמית את בניך בצמא אתה מעלה לו את הבאר, אמר להם עכשיו צדיק הוא, איני דן את האדם אלא בשעתו, וכן כשהיו ישראל במצרים ראה הקב"ה שעתידין לעשות את מעשה העגל, ואף על פי כן אמר הקב"ה איני דנם לפי המעשים העתידין לעשות והרגיו גואלם. ולכאורה סותר המדרש הלזה למה שאמרו במדרש (שם ס"ה) אמר משה לפני הקב"ה מה זכות יש בידי ישראל להוציאם ממצרים, אמר לו הוי יודע שבזכות התורה שהן עתידין לקבל הם גואלים. הרי שהקב"ה דן את האדם גם לפי מעשיו העתידיים. אמנם התירוץ לזה כי זה מהסדיו ית"ש שאם אדם עתיד לעשות טוב ולהיות צדיק, מטיב עמו על שם העתיד, אך אם עתיד לחטוא אינו מסתכל בזה ואינו דן אלא לפי שעתו, עכ"ל.

26

ו"ל זוהר"ק (פ' חיי דף קכ"א ע"ב): תא חזי, בשעתא דבר נש סליק בערסיה, כל ליליא ויליליא, נשמתינה נפקת מניה, ואתדתת קמי בי דינא דמלכא, אי זכאה לאתקיימא אתהדרת להאי עלמא, ודינא הוא בתרין גוונין, דהא לא דיינין ליה לבר נש על בישין דאיהו עתיד וזמין למעבד, דכתיב (בראשית כא י) כי שמע אליהם וגו' באשר הוא שם, ולא תימא דדינן ליה על טבין דעביד לחוד, אלא לאוטבא ליה על אינון טבין דהשתא כמה דאתמר, ודינן ליה על זכיון דאיהו זמין למעבד, ובגנייהו אשתויה, ואף על גב דאיהו השתא חייבא, בגין דקב"ה עביד טיבו עם כל בריין, וכל ארחיו דאיהו עביד לאוטבא לכלא, ולא דאין לבר נש על בישין דאיהו זמין למעבד, ובגין כך אתדן בר נש קמי קב"ה.

27

ובייטב לב (פ' בא) מוסיף על זה, כי מטעם זה הוציאנו הש"ת ממצרים על שם העתיד, וכדאיתא במדרש (שמו"ד פ"ג ס"ד) בזכות שעתידין ישראל לקבל התורה. מהמחשבה שצפה שעתידין להדביק במדותיו, ולומר לו שירה על העתיד, והעתיד אצלם כאלו כבר היה, אם כן יתר מרעהו צדיק כל שכן הבורא ית' שודאי אצלו העתיד ועבר שוין, אם כן בדין הוא לצרף זכות שעתידין לקבל התורה, עכ"ל ודפח"ה.

והמשיך רבינו בענין הנ"ל: [מלא התרגשות] עכ"פ איך טראכט צוריק... כ'בין געווען אין צאנז נישט לאנג צוריק.
א' הנוכחים: פאר א יאר זומער (בשנת תשפ"ד), נאכן ישמח משה'ס יארצייט כ"ח תמוז...

רבינו: ...ידי מרתתין... ווען איך דערמאן מיך דערפון... ווען כ'בין געווען אין צאנז...

דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט איז דאך געווען א צאנזער חסיד מיט אלע רמ"ח איברים, ער האט געקאכט אין צאנז, ער האט אסאך גערעדט פון צאנז, אבער ער האט קיינמאל נישט פארציילט קיין מופת, ער האט נאר דערציילט פון אים עבודת ה', ווען ער האט אנגעהויבן צו רעדן פון צאנז, האט עס אים אויפגעקאכט ממש, עס איז געקומען צו כלות הנפש ווען ער האט גערעדט פון צאנז, ער האט אים גערופן 'דער הייליגער רב'...

הגר"י: ס'איז דא די מעשה פונעם קדושת יו"ט, כרבי שמעון בדורו.

רבינו: דאס האט דער רי"ם געשריבן אין א תשובה פאר'ן דברי חיים. אבער דאס איז נישט געווען אויפן קדושת יו"ט, נאר אויף א צווייטן. דער רי"ם שרייבט אים אז ער זאל פועל'ן בתפילתו כרבי שמעון בר יוחאי.²⁹

29

בש"ת דברי חיים (ח"ב אבה"ע י"ד) מובא כדלהלן: "שאלה בתלמיד חכם אחד שנשא אשה ודר עמה באהבה בדרך תלמידי חכמים עשרים שנים ועדיין לא סר מחיבתה אך לא זכה להבנות ממנה ולא ה' לה שום ולד ולכן נפשו חשקה לקיים מצות פרי' ורבי' ולהעמיד בנים תלמידי חכמים כי הוא ממשפחה גדולה בן גדול הדור ז"ל ולכן ביקש ממני למצוא היתר כי זוגתו אינה רוצה להיפרד ממנו בשום אופן" - הרה"ק מצאנז דן שם באריכות ומסי' שם דמותר לגרש אותה בעל כרחא אע"פ שחל על זה חרם דרבינו גרשום, בדמקום מצוה לא מורינן, אך מסיים שם בזה"ל: "זה נראה לפענ"ד אך מחמת שהוא דבר חדש איני סומך על עצמי עד שיסכימו עמי איזה גדולים הגם ששמעתי שגדולים הורו להתיר במקום מצוה מכל מקום יראתי לעשות מעשה בלא הסכמת גדולי דורינו והי' שלום, כדברי הבא על החתום ב' י' שבט תרכ"ה לפ"ק צאנז הק' חיים האלבערשטאם" ואכן הרה"ק מצאנז שלח תשובה זו להשאל ומשיב אשר הסכים עמו ונדפס תשובתו בשו"ת שו"מ (מהדו"ק ח"א סי' ב).

וכמו"כ שלח תשובה זו להחידושי הרי"מ אשר פלפל בדבריו בשו"ת חידושי הרי"מ (אה"ע סי' ל"ו) וז"ל החידושי הרי"ם: "החיים והשלום וכל טוב לכבוד אהובי וידיד נפשי ה"ה הרב הגאון הגדול המפורסם בוצינא חסידא פרישא נ"י פ"ה מו" חיים נ"י אבד"ק צאנז וכו'.

ובסוף מכתבו מוסיף החידושי הרי"ם: ... וכדעתו הרחבה יעשה, ויותר טוב שיפעול בתפילתו שיפקודה' אותה כעובדא דרבי שמעון בר יוחאי במדרש הנ"ל (שיר השירים רבה פרשה א) וה' זה שלום לרומ"כ ולכל המסתופפים כחפצו וחפץ או"ג מתו דו"ש באהבה...

המדרש אזוי פארן ציבור,²⁸ ע"פ אריז"ל (פרע"ה שער תפלות ר"ה פ"ו) זאגט מען דאך דעם קאפיטל (תהלים כד) לדוד מזמור ראש השנה אויפדערנאכט נאך מעריב, זאגט מען דעם פסוק (ה) ישא ברכה מאת ה' וצדקה מאלוקי ישעו, ווייל מזוויל דער אויבערשטער זאל שיקן א גוט יאר א שנה טובה ומבורכת, איז מען מעורר דעם שם הוי', ישא ברכה מאת הוי"ה, כדי דער אויבערשטער זאל אונז מצרף זיין דעם טוב העתיד.

א' הנוכחים: דער רבי האט געזאגט אמאל שירבו זכויותינו. **רבינו:** יא, כ'האב אמאל געמיינט מיט דעם, מ'זאגט ראש השנה בינאכט א תפילה יהי רצון שירבו זכויותינו, באמת איז עס א פלא וואס איז שייך מתפלל צו זיין אויף דעם אויב ס'איז דא זכיות איז דאך דא, און אויב ס'איז נישטא וואס איז שייך תפילה אויף דעם.

נאר מ'בעט דעם אויבערשטן ער זאל מצרף זיין דעם טוב העתיד, די זכיות פון די שפעטערע יארן און זכיות וואס קומט צום מענטש בעתיד פון די קינדער און די אייניקלך, הגם לעת עתה איז עס נאך נישטא זאל מען דאס מצרף זיין כדי מרבה צו זיין זכיות צום יום הדין, אויף דעם איז מען מתפלל שירבו זכויותינו.

הגר"י: אויב דער רבי איז מסכים וואלט איך געזאגט א שטיקל הערה צו דעם פונעם מור אין אורח חיים (סי' קסו), דער מור ברענגט בשם הירושלמי, אז 'התוכף ברכה לנמילת ידים אינו ניזוק כל אותה סעודה', און פון דעם לערנט ער ארויס אז 'תכף לנמילה ברכה' גייט ארויף אויף מים ראשונים, און דער בית יוסף זאגט טאקע אויף דעם, אז דאס קען נישט ארויף גיין אויף מים אחרונים ווייל מ'האט דאך שוין געענדיגט די סעודה און מאי דהוה ודה, קען מען דאך נישט זאגן 'אינו ניזוק כל אותה סעודה'.

אבער לויט דעם מהרש"ם איז דאך בכלל נישט קיין ראה ס'קען נאך אלץ ארויף גיין אויף מים אחרונים און די ברכה איז על שם העתיד, ווייל ער וועט זיך וואשן מים אחרונים סוף פון די סעודה איז ער שוין געבענמטשט פון אנהויב סעודה אז אינו ניזוק כל אותה סעודה.

רבינו: יא, א שיינער צושטעל.

28

בליל ראש השנה בעומדו על בימת הארון קודש לפני אמירת ברכת השנה לכל העם הנאספים, נוהג מרן שליט"א לומר דברות קודש להשפיע ברכה לבית ישראל, ואח"כ מברך את כל העם יחד בברכת שנה טובה.

הגר"י: אבער דער קדושת יו"ט האט געזאגט אמאל שמיני עיצרת ביים טיש, עפעס אזוי.

רבינו: יא, דער דברי חיים האט אזוי געזאגט ווען ער געוואלט פועל'ן פאר'ן קדושת יו"ט האט ער אויך פארציילט די מעשה וואס ווערט געברענגט אין מדרש אויף רבי שמעון.³⁰

וכונת החידושי הרי"ם היינו על דברי המדרש שיר השירים (פ"א ל') מעשה באשה אחת בצידן ששהתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה אתון גבי ר' שמעון בן יוחאי בעיין למשתבקא דין מדון אמר להון חייכון כשם שנדווגתם זה לזה במאכל ובמשתה כך אין אתם מתפרשים אלא מתוך מאכל ומשתה הלכו בדרכיו ועשו לעצמן י"ט ועשו סעודה גדולה ושכרתו יותר מדאי כיוון שנתייבשה דעתו עליו אמר לה בתי ראי כל חפץ טוב שיש לי בבית וטלי אותו ולכי לבית אביך מה עשתה היא לאחר שישן רמזה לעבדיה ולשפחותיה ואמרה להם שאוהו במטה וקחו אותו והוליכוהו לבית אבא בחצי הלילה נעדר משנתיה כיון דפג חמריה אמר לה בתי היכן אני נתון אמרה ליה בבית אבא אמר לה מה לי לבית אביך אמרה ליה ולא כך אמרת לי בערב כל חפץ טוב שיש בביתי טלי אותו ולכי לבית אביך אין חפץ טוב לי בעולם יותר ממך הלכו להם אצל רבי שמעון בן יוחאי ועמד והתפלל עליהם ופקדו ללמדך מה הקדוש ברוך הוא פוקד עקרות אף צדיקים פוקדים עקרות, עיי"ש.

[אנב, בכתבי הגה"צ בעל בנין צבי מווייטצען ז"ל מובא שאותו אברך היה הגה"ק רבי יהושע מטאמשוב ז"ל, ומרן הק' מצאנו כשראה את דבריו של החידושי הרי"מ אמר: "ער איז דאך גערעכט" ופנה אל האברך ואמר לו שיקבל על עצמו להקפיד ולקבל עליו תוספות שבת מדי שבת בשבתו ועי"ז יושע בוש"ק כי האוה"ח הק' כתב עה"פ ושמרו בני ישראל את השבת, ד"א"ת השבת היינו תוספות שבת, והוסף הרה"ק מצאנו לפרש המשך הכתוב, ושמרו בני ישראל "את" השבת, כאשר ישמרו בני ישראל תוספות שבת כדבעי, אז לעשות את השבת, יפעל התוספות שבת, "לדורותם" שיהי' לו דורות, בנים ובני בנים וזרעא חייא וקיימא, ואכן זכה הלה להוושע בוש"ק].

30

סיפר הגה"ק מנאסויד ז"ל שפעם אחד כשהיה בשמיני עצרת אצל רבינו קוה"ק בעל דברי חיים מצאנו ז"ל ה' אז דבר פלא, שמרן הדברי חיים ז"ל בא להתפלל ערבית בשעה מוקדמת, וגם הקפות עשה במוקדם ובמהירות גדול ואחר ההקפות הכריז הדברי חיים ששום איש לא יהיו לבא לביתו נאווה קודש בלילה הזה, והרה"ק מנאסויד לא הי' שם באותו מעמד ולא שמע את הכרוז הזה, ע"כ אחר שסעד סעודות יו"ט תומ"י הלך לבית אדמו"ר הקדוש הרה"ק וכשבא סמוך לבית קדשו של הרה"ק היה לו פלא גדול שלא ראה ולא מצא שם שום איש וכשפתח הדלת לא מצא ג"כ שם שום איש, חוץ מבניו הקדושים של מרן הרה"ק ז"ל שהם היו יושבים סביב לשולחנה הטהור, ומרן הגה"ק בעל קדושת יו"ט ז"ל עמד מאחורי הכסא עם אחיו הקדוש רבי משה יוסף ז"ל אב"ד איהעל יצ"ו, והרה"ק רבי אהרן קראקאווער ז"ל בנו של הרה"ק המאור ושמרן ז"ל ה' ג"כ שם מיושבי שולחננו, והרה"ב הרה"ק מנאסויד עוז והלך לתוך הבית כי לא ידע מהכרוז, והנמצאים שמה ג"כ לא אמרו לו שיצא או שישב, ועמד במקומו, וכשהסתכל בפני קדשו של מרן ז"ל ראה שפניו בוערים כלפיד אש וכולם הי' רועדים ווחלים מפחד השורר שם.

מזאגט נאך אז ווען דער חיים איז געליגן נאך די הסתלקות, האט דער גארליצער רב זיך אנגערופן, זה האיש ישמעאל מרעיש הארץ מרגזי ממלכות'. האט איינער געפרעגט דארט, דער פסוק שטייט דאך אויף נבוכדנצר, דו זאגסט עס אויפן טאמזן?, האט ער אים געענטפערט 'דער פסוק שטייט אויף רבי שמעון'. ביי די אדרא זומא וואס מזאגט ל"ג בעומר, שטייט עס אויף רבי שמעון, במילא שטייט עס מיט דעם וואס דער רי"ם האט אים געשריבן 'כרבי שמעון בר יוחאי'.

לע"ע חפר המשך השיחה ועוד חזון למועד להשלימו בעד"ה

והיה רעיוני הדברי חיים הקדוש משוטטות, ופתח ואמר בפ"ק ווי אזוי דען איז מען מחיה מתים, מסתמא רבי שמעון בן יוחאי היה יכול להחיות מתים ולעשות נפלאות, ואח"כ אמר את המאמר הנאמר במדרש רבה (שיר השירים א ל"א) ד"ל נגילה ושמחה בק' תמן תנינן א"ר מעשה באשה אחת בצידון ששהתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה אתון גבי רשב"י בעיין למשתבקא דין מדון, א"ל חייכון כשם שנדווגתם זה לזה במאכל ובמשתה כך אין אתם מתפרשים אלא מתוך מאכל ומשתה, הלכו בדרכיו ועשו לעצמן יו"ט ועשו סעודה גדולה ונשתכר יותר מדאי כיוון שנתייבשה דעתו עליו אמר לה בתי ראי כל חפץ טוב שיש לי בבית טלי אותו ולכי לבית אביך, מה עשתה היא לאחר שישן רמזה לעבדיה ולשפחותיה ואמרה להם שאוהו במטה וקחו אותו והוליכוהו לבית אבא, בחצי הלילה נעדר משנתו כיון דפג חמריה אמר לה בתי היכן אני נתון אמרה לו בבית אבא אמר לה מה לי לבית אביך אמרה לו ולא כך אמרת לי בערב כל חפץ טוב שיש בביתי טלי אותו ולכי לבית אביך אין חפץ טוב לי בעולם יותר ממך, הלכו להם אצל רשב"י ועמד והתפלל עליהם ופקדו, ללמדך מה הקב"ה פוקד עקרות אף צדיקים פוקדים עקרות והרי דברים ק"ו ומה אם בשר ודם על שאמר לב"ו שכמותו אין לי חפץ בעולם טוב ממך נפקדו ישראל המחכים לישועת הקב"ה בכל יום ואומרים אין לנו חפץ טוב בעולם אלא אתה על אחת כמה וכמה הוי נגילה ושמחה בק'. ונענה לו אחד מן המסובים ה"ה הרה"ק רבי אהרן קראקאווער ז"ל בנו של הרה"ק בעל מאור ושמש ז"ל בזה"ל: הרבי הוא גדול כרשב"י מה הי' גדולת רשב"י שעבד השי"ת למעלה מן הטבע הלא רבינו ג"כ עובד השי"ת למעלה מן הטבע, ואם רשב"י הי' יכול לפעול, רבינו ג"כ יכול לפעול, ומרן הד"ח לא ענה ע"ז כלום, והי' נראה שהסכים על דבריו, וכך עבר כל הלילה והנרות הי' דולקין ולא ידעו אם הוא יום או לילה, שהדביקות הי' כל כך גדול ששכחו מכל ולא הי' יודעים שכבר עלה השחר והאיר היום, רק אחר ברכת המזון כשהלכו משם ראו שהעולם באים כבר מתפלת יו"ט שהשעה היה כבר קרוב לחצות היום, ובאמצע הדרך מצא הרה"ק מנאסויד ז"ל את הגה"צ מוה"ר דוד יצחק קויפטייל ז"ל הדומ"ץ מביסטריץ יצ"ו ושאל אותו למה לא היה אצל השלחן ואמר בזה הלשון: "עס איז געווען אזא ליכטיגע נאכט ביים הייליגען רב" והשיב לו האם כבודו לא שמע שהכריז רבינו הד"ח שלא יהיו איש לבא להשלחן ועל זה ענה הרה"ק מנאסויד מסתמא מה שלא הייתי צריך לשמוע לא שמעתי, וידוע שכל זה היה בעת שהתאמן מרן הקדוש מצאנו ז"ל לפעול בנים להקדושת יו"ט ז"ל.

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

כינוס ההודאה

ביום הצלת מרן רביה"ק זי"ע

יחד עם דינער השנתי למוסדותינו הק' בויליאמסבורג יצ"ו

במעמד רבוא רבבות מישדאל

יום ד' פרשת ויגש כ"א כסלו שנת תשפ"ו לפ"ק

נאר "ובמקהלות רבבות עמך בית ישראל", אז איך בין מיד כולל זיין צוזאמען מיט גאנץ כלל ישראל, דעמאלטס קען מען שוין זאגן שירה פאר'ן הייליגן באשעפער.

דוד המלך זאגט, "אודה ה' בכל לבב", איך בין מיד מתבונן ווער בין איך? און ווער איז השם יתברך?, וויאזוי קען איך לויבן און דאנקען דעם הייליגן באשעפער? "בסוד ישרים ועדה", אז איך בין מיד כולל מיט כללות ישראל, צוזאמען מיט א סוד ישרים ועדה צו לויבן דעם באשעפער, קען איך לויבן און דאנקען דעם באשעפער.

כהנאב געקלערט אזוי היינט כ"א כסלו, אידן קומען זיך צוזאם צו לויבן און דאנקען דעם הייליגן באשעפער בכל לבב, אויף די הצלה פון פעטער זכרוננו לברכה נשמתו בגנוי מרומים. אז מ'איז זיך מתבונן, ווער בין איך אז איך זאל קענען לויבן דעם גרויסן הייליגן באשעפער? בין איך דען ווערד? אבער בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, ס'קומען זיך צוזאם טויזנטער אידן, יחד כולם הודו והמליכו ואמרו, קען מען זאגן הלל והודאה פאר'ן הייליגן באשעפער.

לויבן און דאנקען דעם הייליגן באשעפער בסוד ישרים ועדה

דוד המלך זאגט אין תהלים, הללוקה אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה.

קען זיין אזוי, דער בעלזער רב זכרוננו לברכה הרה"ק רבי ישכר דוב ברענגט צו א ווארט פון הרה"ק רבי אשר מסטאלין ז"ל, ער האט געמיינט, מ'זאגט (שחרית לשב"ק) בפי ישרים תתרומו, ווען א איד וויל אנהייבן צו לויבן דעם הייליגן באשעפער אויף די חסדים וואס דער אייבערשטער האט אים געטון, און ער איז זיך מתבונן אין גדולת הבורא יתברך שמו, און אויך אין שפלות עצמו, טראכט ער, וויאזוי קען איך אנהייבן צו זאגן שירה פאר'ן הייליגן באשעפער? "בפי ישרים תתרומו", איך בין דאך ליידער נישט פון די ישרים. "ובשפתי צדיקים תתברך", איך בין דאך ליידער נישט פון די צדיקים. "ובלשון חסידים תתקדש", איך בין ליידער נישט פון די חסידים. "ובקרב קדושים תתהלל", איך בין ליידער נישט פון די קדושים. אויב אזוי, וויאזוי קען איך לויבן דעם הייליגן באשעפער?

ישרים ועדה, אן עדה פון ישרי לב, ממילא איז עס א הודאה מיט'ן גאנצן הארץ.

די גרויסע חסדים מיט די הצלה פון מרן רביה"ק זי"ע

די ווערטער פאסט זיך צו זאגן היינט כ"א כסלו, דער יום הצלה והשחרור, פונעם פעטער ז"ל מעמק הבכא, להודות ולהלל צום הייליגן באשעפער אויף די חסדים וואס דער אייבערשטער האט געטון מיט כלל ישראל מיט זיין הצלה. ווער ס'ווייסט ווי ס'איז געווען דער מצב פון כלל ישראל נאכן חורבן אייראפע אין אלע מדינות, אידן זענען געווען שבורים רצוצים, צעבראכן, און ס'איז געווען א גרויסע הונחה אין יעדע דבר שבכדושה.

דעמאלטס באותו זמן, איז זרח בחושך אור לישרים, דער פעטער ז"ל האט מחזיר געווען עטרה ליושנה, ער האט אויפגעשטעלט א לגיון של מלך, ס'זאל זיין לומדי תורה, ס'זאל זיין עובדי ה', מקיימי מצות ה' כראוי, ס'זאל זיין חסידים ואנשי מעשה, אלפים ורבבות אין דער גאנצער וועלט. און אויף דעם ווערט נתערר דאס הארץ מקיים צו זיין אודה ה' בכל לבב, צו לויבן און דאנקען דעם הייליגן באשעפער בכל נימי נפשינו, בסוד ישרים ועדה, ווייל מ'זעט די ישרים ועדה, א עדה גדולה שלימה, תלמידי חכמים יראי ה', הם ונשיהם ובניהם ובנותיהם, אין א מדריגה גבוה ונשא.

מ'קוקט אן און מען זעט בתי מדרשות אנגעפילט מיט לומדי תורה, דאווענען מיט כוונה, און דאווענען מיט א התלהבות. מ'זעט בתי חינוך לבנים און בתי חינוך לבנות, אויסגעצייכנטע בתי חינוך. מ'זעהט נשים כשרות וצנועות. מ'זעהט טייערע בחורים, טייערע יונגעלייט, און בעלי בתים נכבדים וואס זענען עושי צדקה וחסד. מ'זעט אזא הייליגע גרויסע קהילה וואס פירט זיך מיט חסידות און מהדרין במצות השם. מ'זעט דעם לגיון של מלך וואס זענען אפגעטיילט פון רשעים, און האבן נישט קיין שום קשר מיט טומאת הציונות, נאר ווייסן אז טומאת הציונות איז משוקץ טמא ומטמא,

דאס אלעס ברענגט ארויס א גרויסע שמחה אין הארץ, און ס'איז מעורר דאס הארץ צו לויבן און דאנקען דעם הייליגן באשעפער אין דעם יום הצלה והשחרור פונעם פעטער ז"ל מאפילה לאורה.

און אז מ'קוקט אויף די סוד ישרים ועדה, די עדה פון ישרים וואס ער האט אויפגעשטעלט, איז דאס נאך מער מעורר די הודאה צום באשעפער מיט'ן גאנצן הארץ, ס'איז כולו אומר הבו לה' כבוד שמו, שירו לו זמרו לו שירי כל נפלאותיו. די הצלה איז נישט קיין פערזענליכע הצלה, נאר ס'איז א הצלת הרבים, הצלת התורה, שלא תשתכח תורה מישראל.

קען נאך זיין, הללוקה אודה ה' בכל לבב, דער רבינו יונה אין ברכות דף י"ג זאגט, מ'זאגט ביים מודים דרבנן, "על שאנו מודים לך ברוך קל ההודאות", זאגט דער רבינו יונה, אויף דעם אליינס לויבן מיר דעם הייליגן באשעפער, אז מיר זענען זוכה צו לויבן דעם הייליגן באשעפער. זאגט דוד המלך, "הללו-ה", מען דארף לויבן דעם הייליגן באשעפער. אויף וואס? אויף "אודה ה' בכל לבב", אויף דעם אז איך בין זוכה צו זאגן הלל והודאה פאר'ן באשעפער.

היינט זענען מיר זיך צוזאמגעקומען צו לויבן דעם הייליגן באשעפער אז אונז האבן מיר די זכות זיך צוזאמגעקומען טויזנטער אידן בסוד ישרים ועדה צו לויבן דעם הייליגן באשעפער אויף די חסדים פון די הצלה פון פעטער זכרוננו לברכה, אזוי ווי דער תפארת שלמה טייטשט אין פרשת בשלח, כי טוב חסדך מחיים שפתי ישבחונך, דאס איז די גרעסטע חסד פון השם יתברך, מער ווי אלע חסדים וואס דער מענטש איז זוכה, אז שפתי ישבחונך, מיינט ליפן קענען לויבן דעם הייליגן באשעפער.

אלע הערצער דאנקען מיט'ן גאנצן הארץ

קען נאך זיין וואס דוד המלך זאגט הללוקה-אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה.

דער זיידע ז"ל זאגט אין ישמח משה אין תהלים, דוד המלך בשעת ער האט געזאגט ברכות והודאות פאר'ן הייליגן באשעפער, האט ער אין דער זעלבער צייט מעורר געווען די הערצער פון כלל ישראל זיי זאלן אויך לויבן דעם הייליגן באשעפער, יעקב חבל נחלתו, אזוי ווי א שטריק ווען מ'הייבט עס אויף אין איין זייט, שאקלט זיך די גאנצע און אלעס הייבט זיך. זאגט ער אודה ה' בכל לבב, וואס מיינט בכל לבב, דאס מיינט מען אלע הערצער פון כלל ישראל.

מיר געפינען אזא זאך, ס'איז דא אן ענין פון כמות און ס'איז דא איכות, ס'איז א גרויסע מחלוקה אין די גמרא וואס "כל" איז טייטש, צו "כל" איז טייטש מולו, צו "כל" איז טייטש מקצתו. וואס איז טייטש אודה ה' "בכל" לבב, צי מיינט עס "בכל" לבב, בבחינת כל כולו, אדער אפשר מיינט עס נאר אפילו במקצת הלב?

אבער אז מ'קוקט אן דעם ציבור וואס ווערן נתעורר, בסוד ישרים ועדה, אן עדה פון ישרים, איז א סימן אז די הודאה איז בכמות ובאיכות, מיט'ן גאנצן הארץ, אין אלע הערצער, די הודאה איז בכל לב, און נישט נאר במקצת הלב. זאגט דוד המלך אודה ה' "בכל" לבב, אלע הערצער און מיט'ן גאנצן הארץ, ווייל מ'זעט דאך אז ס'איז א סוד

אונזער פליכט מרדיב צו זיין די גבולי הקדושה

אבער אין דער זעלבער צייט ליגט א פליכט אויף אונז מרדיב צו זיין די גבולי הקדושה אין אלע ענינים בכמות ובאיכות, מ'דארף זען אויפצושטעלן נאך בתי מדרשות, נאך בתי חינוך, סיי בתי חינוך פאר בנים און סיי בתי חינוך פאר בנות, נאך מקוואות און יעדע דבר שבקדושה. מ'דארף זען מוסיף צו זיין לומדי תורה, סיי בעלי בתים, און סיי יונגעלייט, און סיי קינדער וואס לערנען אין תלמוד תורה, און בחורים, בכל מקום ומקום.

מ'דארף מגביר זיין און פארשטערקערן מעשי צדקה וחסד פאר מוסדות התורה, סיי אין ארץ ישראל און סיי אין חוץ לארץ, אדער פאר יחידים וואס זענען נצרכים.

און אזוי אויך פאר 'קרן הצלה', מ'דארף ארויסברענגען א תשואות חן, א ישר כח, פאר חשוב'ע נדבנים וואס האבן לעצטנס מנדב געווען א מיליאן דאלאר פאר קרן הצלה ווען מיר זענען געווען אין ארץ ישראל, ס'קומט זיך זיי א גרויסן ישר כח, זיי זענען מרים דעם כח פון קרן הצלה פאר די אלע מוסדות וואס זיי נעמען נישט און זיי זענען נישט נהנה פון ממשלת הטמאה משלחן איובל.

מ'דארף זען צו פארשטארקן דעם כח הקדושה, עניני צניעות, סיי וויאזוי מ'פירט זיך אויף, און סיי אין די מלבושים. מ'דארף ארויסברענגען איין פרט לטובה, די נייע תקנה וואס מ'האט איינגעפירט פאר תלמידות בית רחל, סיי אין קרית יואל און סיי אין וויליאמסבורג, די סדר המלבושים ווי אזוי די תלמידות זאלן גיין אנגעטון, דאס איז א גרויסע ברכה און א חשוב'ע תקנה אויף מלבושי צניעות.

דער שווערער מצב אין וויליאמסבורג ברוחניות ובגשמיות

איך וויל אבער רעדן ווען איך בין דא אין וויליאמסבורג, איבער דער ענין פון די דירות אין וויליאמסבורג. ס'איז שוין אויסגעקומען צו רעדן אין עבר, אבער וויפיל מאל איך קום אריין אין שטאט און איך רעד מיט אידן, ס'קומען אריין אידן פארציילן זייערע פערזענליכע פראבלעמען, דער מצב איז זייער שווער, זייער שווער!

די דירות זענען ענג מיט גרויס דחקות. די פרייזן זענען אן א גבול, מ'קען בעטן וויפיל מ'ווייל. מדי חודש בחודשו צאלט מען שווערע טויזנטערס פאר א קליינע דירה און א ענגע דירה.

חוץ פון דעם וואס די שטאט זעט אויס וויאזוי ס'זעט אויס, די פריצות פון די שכנים.

מ'קען נישט פארשטיין, די קשיא איז געוואלדיג גרויס, פארוואס הונדערטער משפחות פארשטייען נישט אז ס'איז געקומען די צייט זיך אוועקצוציען פון דעם מקום!, וואו? צו א צווייטן מקום. ווער האט געהערט א בת קול אז ער מוז וואוינען אין וויליאמסבורג? - אין וויליאמסבורג? וויליאמסבורג איז שוין אויסגעשפרייט באלד ביז קראון הייטס.

איך פרעג, וואו איז די רחמנות פון די עלטערן אויף זייערע קינדער אז מ'לאזט זיי וואוינען אין אזעלכע דירות? די עלטערן האבן א פליכט מחזק צו זיין די קינדער אז זיי זאלן זיך אוועקציען צו א נארמאלע דירה.

די תקנות פון דירות אין קרית יואל

געלויבט דעם הייליגן באשעפער, אין קרית יואל איז דא א תקנה וויפיל ס'מעג קאסטן א דירה, לכל היותר דריי הונדערט דאלאר פאר א סקווער פוס. איך וויל בעטן יעדן איינעם וואס ער טראכט פון קויפן א דירה זיך צו האלטן צו דער תקנה און נישט באצאלן מער.

איך וויל פארציילן נייעס, איך האב געהאט נישט לאנג צוריק א דעלעגאציע, אין שליחות פון די בויערס וואס זיי בויען די הייזער, מיט א פארשלאג. דער העכסטער שטאק, דער פערטער שטאק, און דער בעיסמענט ווי מ'רופט עס, איז נישטא אויף דעם אזויפיל קונים אזויאוי אויף די אנדערע שטאקן. זענען זיי מציע אזא הצעה, מ'זאל נידערן די פרייז פון דעם פערטן שטאק, ס'זאל קאסטן ווייניגער ווי דריי הונדערט דאלאר א סקווער פוס, אבער אין דער זעלבער צייט העכערן די פרייז פון די אנדערע שטאקן.

וויל איך זיי ענטפערן דא ברבים, די פרייז פון דריי הונדערט סקווער פוס, דאס איז דער דאך, העכער טאר מען נישט גיין! קלענער, נידריגער קען מען יא גיין, אויב מ'ווייל קען מען נידערן די פרייז פון דעם פערטן שטאק און פון דעם בעיסמענט, און ס'וועט צוקומען נאך קונים אויף דעם, און עס כל זה וועט מען נאך מאכן געלט.

איך קען גוט דעם ענין, איך האב מיך גוט נאכגעפרעגט די סדר, די פרייזן, וויפיל ס'קאסט דאס בויען, און עס כל זה מאכט מען אסאך געלט! ס'איז נישטא קיין שום בארעכטיגונג, ס'איז נישטא קיין שום סברא מען זאל קענען העכערן די פרייז פון א דירה מער ווי דריי הונדערט א סקווער פוס, דאס איז נוגע אינעווייניג אין קרית יואל.

אין קרית יואל המורחבת - דאס הייסט אין די זייטן פון קרית יואל - וואו ס'איז זיך צעוואקסן, אידן האבן זיך אריינגעצויגן אין די געגנטן, צו מ'רופט עס מאנרא, צו מ'רופט עס בלומינג גראון, וואודבורי, ס'האט פארשידענע גוי'אישע נעמען, דארט איז די פרייז פון די קרקעות אסאך ווייניגער ווערט ווי אין קרית יואל.

ממילא דארט איז נישטא קיין בארעכטיגונג צו בעטן אפילו דריי הונדערט דאלאר אויך נישט – צוויי הונדערט און פופציג דאלאר פאר א סקווער פוס איז פונקט גענוג, און מימאכט אסאך געלט.

באהאלטענע שטייערן-הוצאות ביי דירות אין קרית יואל המורחבת

איך וויל ארויסברענגען דא א פרט, איך רעד צו שטאטישע אידן, וואס אסאך פון זיי טראכטן פון זיך ארויסציען אין קרית יואל אדער אין די געגנט. איך בין געווען נעכטן אין שטאט, איך האב געהאט עטליכע אידן, און איך פרעג זיי וואו ער וואוינט. דער ענטפער איז געווען "דערווייל אין וויליאמסבורג" אזא ענטפער ענטפערט מען, איז דא אסאך וואס זיי טראכטן פון גיין אין די גלילות, וואס מ'רופט עס קרית יואל המורחבת.

ס'איז דא פארשידענע בויערס וואס זיי בויען הייזער אין די געגנט און פארקויפן דירות מיט פארשידענע פרייזן. איך וויל אבער זאגן דעם עולם, איך שפיר מ'נארט אריין דעם ציבור, ממילא שפיר איך א פליכט, מענטשן זאלן וויסן בעפאר מ'קויפט א דירה אין קרית יואל המורחבת, אין די גלילות פון קרית יואל.

אין די געגנט אין ניו יארק סטעיט איז דא אזא מין זאך וואס הייסט סקול טעקס, וויפיל צאלט מען סקול טעקס? ס'איז דא א סקול דיסטריקט. דער סקול דיסטריקט איז א גרויסער שטח, אזא שטעטל ווי בלומינג גראו קען האבן אן אייגענעם מעיאר, אבער ער איז נישט בעה"ב אויף די סקול טעקס, ווייל דער דיסטריקט איז אסאך גרעסער, און ס'נעמט ארום א גרעסערן שטח.

דער סקול דיסטריקט אין מציאות הייבט יעדעס יאר די שטייערן, אין דער געגנט אין קרית יואל המורחבת, קאסט פאר א הויז בערך 22,000 - 24,000 דאלאר א יאר, סקול טעקס אליינס. און צו דעם קומט צו ווילדיזש טעקס, טאון טעקס, יעדער איינער טוט עקסטער בעטן שטייערן, און דאס איז אלעס גרויסע געלטער.

און ווען מ'זאגט איינעם, ער גייט קויפן א דירה אין דער געגנט פון קרית יואל, און ער מאכט זיך א חשבון ער גייט צאלן א מארמגעדזש כד וכך, זאל ער מאכן א חשבון אז ס'גייט אים קאסטן כאטשיג נאך 2,000 דאלאר יעדן חודש, סקול טעקס מיט די אנדערע טעקסעס. די מעקלערס פארציילן דאס נישט, און מענטשן ווייסן דאס נישט, און פארשטייען דאס נישט, מען וועט זיך דערזען שפעטער מיט א גרויסן עול פון צאלן יעדן חודש 2,000 דאלאר שטייערן, טעקסעס. אין קרית יואל צאלט מען אויך שטייערן, אבער א דריטל [ווי] פונדערויסן.

איך פיל עס פאר א פליכט, מודיע צו זיין פשוט, מענטשן ווייסן דאס נישט, און מ'פאלט אריין.

איך קום צוריק צו די בויערס וואס זיי בויען אינדרויסן פון קרית יואל, מ'זאל נישט זיין פון די מייקרי השעה, מ'טאר נישט בעטן מער ווי צוויי הונדערט פופציג דאלאר א סקווער פיס. און פאר די קונים זאג איך, זיי זאלן האבן שכל, נישט צו באצאלן מער, מ'זאל האלטן די פרייזן.

הוי זהיר בגחלתן שלא תכוה

דער פעטער ז"ל האט אויפגעשטעלט די שטאט קרית יואל – ווי איך האב שוין אמאל געזאגט – נישט מיט קיין ווילעדזש גרעניצן, און אין כלל פון זיין שטאט איז קרית יואל המורחבת. ער האט עס אויפגעשטעלט ס'זאל זיין א ריין ארט פאר אנשי שלומינו, זיינע תלמידים זאלן זיין מובדל ומופרש פון די פראבלעמען פון די שטאט ניו יארק.

אויף אונז ליגט א פליכט דאס אפצוהיטן, אפהיטן מיינט מען סיי די שטאט קרית יואל, און סיי קרית יואל המורחבת, ס'זאל נישט אריינקומען אין שטאט אזעלכע מענטשן וואס האבן אנדערע השקפות, השקפות זרות, קיין קרית יואל און אין די אומגעגנט.

ס'טוט זייער וויי, אז ס'איז דא מענטשן וואס זענען נישט חושש אויף דעם, זיי טוען פעולות אריינצוברענגען תושבים פון פארשידענע קהלות, וואס האבן אן אנדערע השקפה אין ענין פון התבדלות פון ציונות.

ס'האט איינער אמאל געזאגט, 'אונז האב מיר אין פאטער, אבער אונז האב מיר נישט איין מוטער, וואס איז ביי דיר 'מותר' איז נאך ביי מיר 'אסור', אונז האב מיר נישט דעם זעלבען מותר, און דאס איז זייער נוגע אין השקפה.

איך פארשטיי נישט, זיי ווייסן די הקפדה פונעם פעטער זכרנו לברכה, וויאזוי זענען זיי נישט חושש אויף דעם? וויאזוי האבן זיי נישט מורא פון דעם? ער איז געווען א געוואלדיגער קפדן, און אויף דעם איז געזאגט געווארן הזהרו בגחלתן ווייל ס'איז גחלי אש. און ווער ס'איז עובר אויף דעם שפילט זיך מיט פייער!

ער וועט נישט אפקומען מיט גארנישט! ער וועט זיך מיט אים אפרעכענען! דער אייבערשטער זאל האלטן די רעכטע האנט אויף אלע אידישע קינדער.

די נסיעה צום הייליגן תנא רשב"י

איך וויל ארויסברענגן א פרט, ס'איז געווען א נסיעה קיין ארץ ישראל א פאר וואכן צוריק.

ס'איז געווען א געוואלדיגער כבוד פאר'ן פעטער זכרנו לברכה, ווען ס'איז געפארן קיין ארץ ישראל תלמידיו, תלמידיו

הערליכע מוסדות אין ארצינו הקדושה

מיר זענען געווען אין ארץ ישראל, און אונז האב מיר געזען געלויבט דעם הייליגן באשעפער די כח הקדושה פון אונזערע מוסדות אין ארצינו הקדושה אין ירושלים, בני ברק, און בית שמש, געלויבט דעם הייליגן באשעפער אז ס'וואקסט בכמות ובאיכות.

בנינים מפוארים, נייע בנינים, הערליכע בנינים, בתי מדרשות, בתי חינוך לבנים ולבנות, ישיבות פאר בחורים, כולל אברכים, שיינע חשוב'ע קהלות, אונזערע חברי קהלתינו זענען חסידים ואנשי מעשה, תלמידי חכמים יראי השם, וואס גייען אין די שיטה פון יואל משה בבל לבם ונפשם.

דער אייבערשטער זאל העלפן מזאל קענען מגביר זיין כבוד התורה והיראה איבעראל.

שרעקליכע גזירה פון גיוס בני ישיבות

זה לעומת זה, דער כח פון די סטרא אחרא ליידער ווערט אויך שטערקער, לדאבון לב, צום ווייטאג פון יעדן ירא שמים. די ממשלת הכופרים איז גוזר גזירות אויף אידישע קינדער, בפרט די לעצטע גזירה פון גיוס בני הישיבות וואס איז נוגע בחורים און יונגעלייט.

ווען איך בין געווען אין ארץ ישראל האב איך געהערט פערזענליך פון בחורים, פון יונגעלייט, און פון זייערע עלטערן, איך האב געהערט זייער ווייטאג, דער גרויסער פחד וואס איז נוגע גיוס, לא יאומון כי יסופר.

כ'האב גערעדט מיט א בחור וואס איז געזעצן אין תפיסה בלויז ווייל ער איז נישט געגאנגען צום טמא'נעם מיליטער, ער האט מיר פארציילט זיין צער און זיינע יסורים וואס ער האט אנגעליטן זייענדיג אין תפיסה.

אויך אונזערע תלמידים פון אונזערע ישיבות האבן א געוואלדיגע עגמת נפש פון פראבלעמען פונעם ענין פון מיליטער, ס'איז היינט גאנץ אנדערש ווי ס'איז אמאל געווען, ס'איז געווארן ארגער און ארגער.

אמאל איז געווען פארשידענע אופנים ווי מ'האט זיך געקענט ארויסדרייען און פטור ווערן פונעם מיליטער, ס'איז היינט אנדערש, זיי שטעלן זיך און זיי זענען מרדקדק אויף א מורא'דיגן אופן, ה' ירחם.

מ'שפארט איין בחורים און יונגעלייט אין פארשידענע שטעט אין ארץ ישראל, אינמיטן די נאכט באפאלן זיי הייזער צו ארעסטירן די 'דעזערטירער' ווייל מ'האט זיך נישט געשטעלט צום מיליטער.

יעדעס מאל האט עס אן אפקלאנג אין גאנץ ארץ ישראל, און דאס ברענגט א געוואלדיגן פחד, יעדער ציטערט

תלמידיו, שוין א דור שלישי און א דור רביעי, אבער שומעי לקחו וואס זיי האלטן זיך צו זיין שיטה.

מ'איז געפארן אויף שבת צו אתרא קדישא מירון, מקום מנוחתו פונעם הייליגן תנא רבי שמעון בן יוחאי, כ'ויל ארויסברענגען קודם דאס התנהגות פון די וואס זענען געפארן, ווי ערליך און אפגעהיטן זיי זענען געווען אויפ'ן וועג, מיט שמירת עינים, מ'האט געלערנט תורה אויפ'ן וועג מיט גרויס התמדה, מ'האט געפילט אז מ'פארט אויף א שבת בצל הקודש פון הייליגן תנא רבי שמעון בן יוחאי, מיט א געוואלדיגע יראה איז מען געפארן, און מיט א געוואלדיגע יראה איז מען אהיימגעפארן, מיט איין איינציגן ציל צו זיין אויף שבת קודש באתרא קדישא מירון.

ס'זענען דא מערערע מיני נסיעות קיין ארץ ישראל, ס'איז דא וואס זיי פארן קיין ארץ ישראל און זיי פארן ארום אין ארץ ישראל לאורכה ולרוחבה, זען און באזוכן פארשידענע מקומות, און 'אויך' פארן זיי קיין מירון, און ווען זיי זענען אין מירון זענען זיי מתפלל.

ס'איז דא וואס איז פארקערט. ס'איז דא וואס זיי פארן קיין מירון צום תנא רבי שמעון בן יוחאי, אבער אז מ'איז שוין אין ארץ ישראל, פארט מען שוין ארום אין ארץ ישראל צו זעהן ערליכע זאכן, פארשידענע קהלות, פארשידענע מוסדות, פארשידענע זאכן וואס איז דא צו זען אין ארץ ישראל.

דא האט מען געזען אן אינטערעסאנטע זאך, ס'זענען געפארן אפאר טויזנט אידן קיין ארץ ישראל, 'נאר' צום הייליגן תנא רבי שמעון, געפארן צו רבי שמעון, און פון דארט איז מען אהיימגעפארן! א טייל זענען אויך צוגעפארן קיין צפת אין שכונות צום בית החיים, אדער קיין טבריא, אבער געפארן און אהיימגעפארן, א געהויבענע נסיעה, מיט אן התרוממות הנפש, אזוי ווי ס'פאסט זיך פאר חסידים ואנשי מעשה.

ס'איז נישט געווען איינער וואס זאל זיך אויפשטעלן און מערער זיין די אידן וויאזוי מ'זאל פארן, מ'האט אליינס פארשטאנען וויאזוי מ'דארף זיך אויפצופירן.

ס'איז נראה וניכר, אז דאס איז פירות, תלמידים פון די הייליגע ישיבה, וואס זיי גייען אין די שיטה פון פעטער זכרונ לברכה, מיט אלעס וואס ער האט מ'האט געווען און וואס ער האט געלערנט, וואס איז נוגע קדושת ארץ ישראל והמסתתף. ס'האט געהאט א געוואלדיגע אפקלאנג אין ארץ ישראל און אין די גאנצע וועלט. מ'קען זאגן ס'איז נתגדל ונתקדש שמו פונעם פעטער ז"ל, אז די גאנצע וועלט האט געזען, אז דא איז דא א לגיון של מלך, וואס זענען צוגעבינדן, און זיי ווייסן, און זיי לערנען, און זיי פירן זיך לויט די שיטה פון יואל משה.

צו מ'גייט נישט די קומענדיגע נאכט קלאפן ביי אים אויף די טיר, און דאס איז א פחד אין אלע קרייזן.

דער איינציגער אדרעס וואו יעדער ווענדט זיך צו הילף איז 'מרכו עזרה ויעוץ'. זיי זענען די עסקנים וואס זענען עוסק מיט איבערגעגעבנקייט פאר אלע קהלות, לכל דורש ומבקש, און ב"ה אז זיי האבן הצלחה אין זייער ארבעט, אבער נישט אלעמאל, פארשטייט זיך.

זעקה גדולה ומרה: שרייען געוואלד קעגן פשרות נוראות

ס'טוט זייער וויי, עס קומען שמועות נוראות אז ס'זענען דא אזעלכע וואס זענען גרייט צו מאכן פשרות אין אזא האקעלע הארבע ענין, מ'האנדלט מיט נפשות ישראל, געב מיר און איך געב דיר, זה חי וזה מת רח"ל. און דאס איז נוגע טויזנטער, און צענדליגער טויזנטער בחורים און יונגעלייט, שומרי תורה ומצוות.

ס'ליגט א פליכט און א חוב צו שרייען געוואלד, א זעקה גדולה ומרה, מ'טאר נישט מפקיר זיין נפשות ישראל צום טמאנעם שמד, צי ער לערנט יא פלייסיג צי ער לערנט נישט פלייסיג.

איך דאנק דעם בורא כל עולמים כ'האב געהאט די געלעגנהייט זייענדיג אין ארץ ישראל, אויסצושרייען א קול מחאה, א קול מלחמה במחנה, כ'האף צום הייליגן באשעפער ס'האט געהאט אן אפקלאנג אין ארץ ישראל, ס'זאל אנקומען צו די אויערן פון די וואס פארהאנדלען מיט פשרות, און כ'בעט זיי נאכאמאל מיט א בקשה אז מ'זאל חלילה וחלילה נישט מאכן קיין פשרות, נאר עומד זיין על המשמר מיט מסירות נפש פאר'ן כבוד פון הייליגן באשעפער און די הייליגע תורה.

באמת, דאס עצם רעדן פון א פשרה, דאס עצם אז אין די גאס גייט ארום א קלאנג אז מ'פארהאנדלט און מ'איז גרייט צו מאכן פשרות, איז שוין א חורבן! ווייל דאס געבט שוין א היתר און א הכשר פאר די שוואכערע כוחות, יעדער איינער ווייסט ס'איז דא שוואכערע כוחות אין אידישקייט, די באקומען שוין א היתר צו גיין אין מיליטער.

און אויף דעם זענען מיר אלע מתפלל, אבינו מלכינו הפר עצת אויבנו.

מצב פון בחורים וואס פארן 'לערנען' קיין ארץ ישראל

כ'וויל נאך זאגן, איך בין געווען אין ארץ ישראל, איז מיר אויסגעקומען צו פארן בייטאג, און ס'איז מיר אויסגעקומען צו פארן ביינאכט, אין די פריע שעה'ן און אין די שפעטע שעה'ן, האב איך געזען מיט מיינע אייגענע אויגן,

ס'איז אינו דומה שמיעה לראיה, דאס התנהגות פון בחורים פון חו"ל אין די ארץ ישראל'דיגע גאסן, בחורים זענען געפארן קיין ארץ ישראל אין די דארטיגע ישיבות זיך משלים צו זיין אין תורה ויראת שמים.

איך זאג עס ברבים בתורת עדות, איך האב זיי געזען זיך ארומדרייען אין די גאסן, ברחובה של עיר, מיט א גרויסהפירות, מ'דרייט זיך דא מ'דרייט זיך דארט, רחמנא ליציל וואס דאס ברענגט פאר די בחורים בארצינו הקדושה.

כ'וויל זאגן פאר'ן ציבור דא, דאס איז די תוצאות וואס עלטערן שיקן זייערע קינדער אין אנדערע ישיבות, ישיבה פלוני און ישיבה פלוני, מ'רעדט זיך איין אז דארט לערנט מען בעסער, וואס איז אויך נישט אמת.

די תוצאה פון דעם איז, ווען ער ווערט אלט 19 אדער 20 יאר, פארט מען קיין ארץ ישראל, און מ'קומט אן צו אזא מצב. וויל איך זאגן פאר דעם ציבור דא, החכם עיניו בראשו, מ'זאל וויסן, אריינטראכטן ביי די פערצן פופצן זעכצן יאר, וואו ער שיקט זיין בחור לערנען.

בשבה די מוסדות הקדושים אין וויליאמסבורג

איך וויל זאגן בשבה פון אונזערע מוסדות דא אין וויליאמסבורג, בתי חינוך לבנים ולבנות, און ישיבות פאר טייערע בחורים, מוסדות מפוארים, אונטער א חשוב'ע הנהלה רוחני און א חשוב'ע הנהלה גשמי. אנשים חשובים מאוד וואס זענען איבערגעגעבן מיט א זעלטענע איבערגעגעבנקייט צו די הצלחה פון די מוסדות, און ס'ליגט א פליכט אויפ'ן גאנצן ציבור ארויסצוהעלפן מיט אלע מעגליכקייטן.

איך וועל ארויסברענגען א ברכה פאר משפחת ריספלער, וואס זיי האבן זיך אונטערגענומען צו בויען א נייעם בנין פאר בית רחל, דאס איז חוץ די צוויי בנינים וואס זיי האבן שוין געבויט אין עבר. וואונטש איך זיי א ברכה און א הצלחה אין אלעם גוטן.

בזכות פון פעטער זכרוננו לברכה זאל מגין זיין פאר אלע תומכים, פאר אלע מסייעים, פאר אלע מתנדבים בעם, די אלע וואס זיי געבן געלט און זיי טוען זיך ביישטייערן מיט חשוב'ע נתינות, זיי זאלן געבענטשט ווערן מיט אלע ברכות וישועות אין אלע ענינים.

מיט דעם וועל איך ענדיגן מיינע ווערטער מעין הפתיחה, אין דעם טאג פון כ"א כסלו וואס אונז געב מיר א שבח והודאה פאר'ן באשעפער אויף די הצלחה פון פעטער זכרוננו לברכה, זכותו יגן עלינו, מיר זאלן אלע געהאלפן ווערן מיט אלעם גוטן בגשמיות וברוחניות, בני חיי ומוזני, ביז מיר וועלן זוכה זיין צו ביאת גואל צדק בב"א.

וְנִתַּתִּי לָהֶם
בְּבֵיתִי
וּבְחֹמֹתַי
יָד וְשֵׁם
טוֹב מִבָּנִים
וּמִבְנוֹת
שֵׁם עוֹלָם
אֶתֶּן לָו

(ישעי' נו, ה)

לְזִכְרוֹן עוֹלָם בְּהִיכָל ה'

ביום ג' טבת

חל יום היארצייט של

הרה"ח ר' יהודה ב"ר ישעי' זאב שטערן ז"ר

אשר נדב מעזבונו הוספת הקומה החדשה בבנין הת"ת

אשר נקרא לשמו ולזכרו

"קומת ר' יהודה שטערן"

זכהות אשר לא השאיר אחריו זש"ק

על בן מתבקשים בזה ציבור אנשי שלמינו שיחיו

ללמוד משניות ביום זה לעילוי נשמותו

משנ"ה אותיות נשמו"ה, זכות ללמוד משניות בוודאי יהיה לעילוי נשמותו בגנוי מדומים
שתהא נשמותו צרורה בצרור החיים

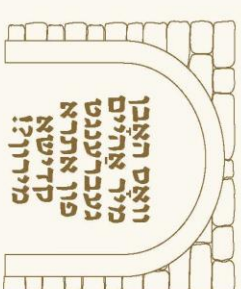

קומת ר' יהודה שטערן

שער ברך משה

נתגב ע"י שם הגדול שליט"

שבת, בבית י"י
כל ימי חי, לחיות
בנושם ה'!

אסמך
להלכה
האלה
אפא
סאטמא

קבלות
סובות
בטורות
הקטנות
הקטנות
הקטנות

סוגלת הקטנות
ר' אהרן מנחם פון
יעקב צדק וצדק
א נרענע סעולה.
נא 5 מינוט צוויי מאל א טאג.
ס קאסט נישט קיין געלט.
אריינגענומען אין יעדע סידור.

וואס האבן מיל' אהיים
געברענגט פון אתרא
קדישא מיטרוק?

וכולם מקבלים עליהם תפלה על הסדר
און שפיץ פון סגולת הקטנות
לכבוד התנא האלקי רשב"י
עפ"י קריאת הקודש מכ"ק מרן רבינו שליט"א באתרא קדישא מירון

